

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat as a Center of
Health Tourism in the Upper Southern of Thailand

โดย ดร.สรณ์นันท์ ตันติอุโฆษกุล อัครวงศ์ และคณะ

ตุลาคม 2561

เลขที่สัญญา RDG60T0037

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน
Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat as a Center of
Health Tourism in the Upper Southern of Thailand.

คณะผู้วิจัย
อาจารย์รัฐศวรรธน์ กิ่งแก้ว
อาจารย์เจริญพร เพ็ชรกิจ
ดร.สรศักดิ์ ตันติอุโฆษกุล อัครวงศ์
ดร.พวงรัตน์ จินพล

สังกัด
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช. สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” การวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของ สกว. โดยเฉพาะท่านประธาน รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ ที่ได้สละเวลาอย่างไม่มีขีดจำกัดในการให้คำปรึกษา ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจยิ่ง สนับสนุนให้กำลังใจแก่ทีมวิจัยในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย และคณะกรรมการ ประกอบด้วย ดร.เบญจวรรณ สร้างนิทร นพ.ธานินทร์ สนธิรักษ์ ดร.พญ.ประภา วงศ์แพทย์ และ คุณพรทิพย์ บุญทรง ให้ข้อคิดเห็นและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เรณูมาศ มาอ่อน ที่ปรึกษาแผนงานวิจัยที่ให้แนวคิดในการเริ่มพัฒนาโจทย์วิจัย และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงตุลาคม - ธันวาคม 2560 ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ความคิดเห็นที่มีคุณค่าจากการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม และขอขอบคุณนักวิชาการทุกท่าน ที่ให้แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลเชิงลึกจากเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ประจำปี 2560 คุณประโยชน์อันพึงมีจากการวิจัยนี้ ทีมวิจัยขอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้จะสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่น ๆ และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ให้ก้าวข้ามจากการเป็นเมืองรองการท่องเที่ยวให้เป็นเมืองหลักการท่องเที่ยวได้ในอนาคต

คณะผู้วิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเป็นกลไกในการรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ หลายประเทศทั่วโลกได้พยายามเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ และเป็นรายได้หลักของประเทศ ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นกลไกหลักในการช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 รวมทั้งยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 เพื่อเป็นแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554; 2558)

การดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะประสบความสำเร็จด้านรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว แต่พบว่ายังมีข้อจำกัดในเรื่องการบูรณาการการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกัน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่มีน้อย ยังมีปัญหาการเข้าถึงและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องยกระดับทักษะและองค์ความรู้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) เรื่องนี้เห็นได้จากข้อมูลตัวชี้วัดการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง (Travel and Tourism Competitiveness Index) ของ World Economic Forum (WEF) โดยในปี 2558 ได้จัดให้ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 35 ของโลก และอันดับที่ 10 ในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก เมื่อพิจารณาแยกส่วนขีดความสามารถพบว่า ประเทศไทยต้องปรับปรุงในด้านความปลอดภัย อยู่ในอันดับที่ 132 และด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม อยู่ในอันดับที่ 116 ซึ่งสอดคล้องกับการที่นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดหลักด้านการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาทรัพยากรน้ำที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัญหาความปลอดภัย และปัญหาความยั่งยืนของทรัพยากรทางธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้จากผลการวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวของไทยบรรลุเป้าหมายได้ คือ ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวรวมถึงการบูรณาการการทำงานของกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งระบบ ซึ่งพบว่า ปัจจัยเหล่านี้ยังเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่มาก ประเทศไทยถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองน่าท่องเที่ยวหลายปีติดต่อกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ โดยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน มีโครงสร้างพื้นฐานที่ครบสามารถพัฒนาเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวที่มีข้อได้เปรียบเรื่องความคุ้มค่า และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกประเภทได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญ คือ ประเทศไทยมีความโดดเด่นในด้านการบริการสุขภาพ และการบริการสุขภาพบนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก จนไทยสามารถประกาศเป็นศูนย์กลางการบริการสุขภาพ

ในภูมิภาคเอเชีย (Medical Hub) ซึ่งหากนำปัจจัยเกื้อหนุนดังกล่าวมาบูรณาการเข้ากับการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ซึ่งก็คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้มากขึ้น จากข้อมูลของ The Global Wellness Tourism Economy (2013) ได้มีการคาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะมีการขยายตัวปีละ 9.1% ซึ่งอัตราการเติบโตจะสูงกว่าการท่องเที่ยวโดยรวมทั่วโลกถึง 50% รวมถึงสามารถสร้างงานได้ถึง 100 ล้านตำแหน่งทั่วโลก คิดเป็น 9% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (Global GDP) ดังนั้นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ผลักดันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ต่าง ๆ ทุกภูมิภาคเพื่อมุ่งเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับภูมิภาค เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีกำลังซื้อสูง สามารถเคลื่อนย้ายไปทั่วโลกและใช้เวลาวันอยู่ในพื้นที่ เพื่อการพักผ่อน หรือการฟื้นฟูสุขภาพสอดคล้องกับนโยบายชุดพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ในการกำหนด 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไทยที่มีศักยภาพจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็น 1 ใน 10 อุตสาหกรรม และได้กำหนดให้มี กลุ่มสุขภาพ มีการส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนา ทั้งสมุนไพรและการแพทย์ทางเลือก และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้ง ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้ไทยเป็น “เมืองสมุนไพร” หรือ “ศูนย์กลางสุขภาพครบวงจร” เป็น Medical Hub ในภูมิภาค ตอบสนองสังคมผู้สูงอายุของไทยและโลกที่กำลังมาถึง การมาเมืองไทยจะได้ทั้งการรักษาสุขภาพ การพักผ่อน การท่องเที่ยวธรรมชาติ ชิมช้อปวัฒนธรรมอันงดงามและความเป็นไทย (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2559)

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2557 เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Destination)” สรุปได้ ดังนี้ (1) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยให้ถือเป็นวาระแห่งชาติ (2) ส่งเสริมให้เกิดองค์กรเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่เป็นศูนย์กลางสนับสนุนแต่ละธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 9 ด้าน ได้แก่ แพทย์แผนไทย แพทย์แผนปัจจุบัน อาหารไทย สมุนไพรไทย การทำเกษตรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งปฏิบัติธรรม สปา และการดูแลด้านความสวยงาม (3) การอำนวยความสะดวกให้กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม Superstar และกลุ่มทั่วไปที่มีความสนใจด้านสุขภาพ (4) การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ใช้กระแสนิยมจากฐานความมีชื่อเสียงของคนดังระดับโลก ในวงการต่าง ๆ มาเป็นกระบอกเสียงในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ คุณภาพ มาตรฐานงานบริการเชิงสุขภาพของไทย จัดทำเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบเจาะจง คือ เน้นเฉพาะโรคที่มั่นใจว่าดีจริง และมีการประเมินที่ได้รับรองผลได้เท่านั้น ส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่มีความทันสมัย และ (5) การบริหารจัดการและการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ยกระดับมาตรฐานและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการรวมกลุ่มและองค์กร การส่งเสริมกิจการ และความร่วมมือระหว่างประเทศ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557)

วิภาวดี ลีมีงส์สวัสดิ์, นพรัตน์ ศุทธิถิกร และ เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์ (2560) ได้รายงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความโดดเด่นในประเทศไทย (15 จังหวัด 24 แห่ง) โดยได้จัดจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ (2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น และ

(3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบผสมผสาน และได้ศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ 1) ภาคเหนือ 3 จังหวัด (เชียงใหม่ ลำปาง และพิษณุโลก) 6 แห่ง 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด (นครราชสีมา อุตรดิตถ์ บุรีรัมย์ และ อุบลราชธานี) 6 แห่ง 3) ภาคกลาง 5 จังหวัด (กรุงเทพฯ นครปฐม กาญจนบุรี สระบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์) 6 แห่ง และ 4) ภาคใต้ 3 จังหวัด (กระบี่ ภูเก็ต และ สุราษฎร์ธานี) 6 แห่ง

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในประเทศไทยปัจจุบันมีทั้งจังหวัดหลักและจังหวัดรองที่มีชื่อเสียงทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศ ซึ่งส่งผลให้ต้องมาศึกษาเชิงลึกที่จังหวัดรอง เช่น นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นจังหวัดหลักด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่อไปได้

สรุปภาพรวมของประเทศไทยปี 2561 ถึงต้นปี 2562 (จาก # Thailand Skyline) รายงานว่า ยอดนักท่องเที่ยวปี 2561 ทะลุ 35 ล้านคน ทำรายได้เข้าประเทศ 2.7 ล้านล้านบาท จากสถิติข้อมูลเชิงบวกในการจัดอันดับของประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าในระดับประเทศ ภาพรวมการท่องเที่ยวของไทยมีแนวโน้มเติบโตและขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง จากการจัดอันดับระดับโลก (สำนักข่าว Bloomberg) พบว่า

- กรุงเทพมหานคร คือ เมืองที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก ประจำปี 2561
- เชียงใหม่ ครองอันดับ 3 เมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในโลกและเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก ประจำปี

2561

- ทำรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดในโลกอันดับ 3 ประจำปี 2561
- ประเทศที่มีการท่องเที่ยวโดดเด่นมากที่สุดในโลก ครองอันดับ 4
- ประเทศที่มีวัฒนธรรมโดดเด่นมากที่สุดในโลก ครองอันดับ 7
- ประเทศที่มีการท่องเที่ยวทรงอิทธิพลมากที่สุดในโลก ครองอันดับ 17
- ประเทศที่ดีที่สุดในโลกในภาพรวม ครองอันดับ 26
- ประเทศที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดในโลก ครองอันดับ 29
- ประเทศที่มีความสุขที่ดีที่สุดในโลก 3 ปีซ้อน

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช ภูเก็ต พังงา และ สุราษฎร์ธานี ทั้ง 7 จังหวัดล้วนมีศักยภาพแต่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จังหวัดที่ได้รับรางวัลกนิรี ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ จังหวัด ภูเก็ต (สปา) สุราษฎร์ธานี (สปา) และ กระบี่ (สปา) แต่นครศรีธรรมราชมีมากกว่านั้น จากสถิตินักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวน 26.3 ล้านคน ในจำนวนนี้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยวประมาณ 2.5 ล้านคน ร้อยละ 9.7 ในปี 2559 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนประมาณ 3.2 ล้านคน สร้างรายได้เข้าจังหวัดประมาณ 1.4 หมื่นล้านบาทมีอัตราการเติบโตร้อยละ 14 มีอัตราการเข้าพักร้อยละ 57.60 และนักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำอีกถึงร้อยละ 48 และได้ตั้งเป้าที่จะเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวในปี 2560 ให้เติบโตขึ้นอีกร้อยละ 10 (จากเดิม 1.4 หมื่นล้านบาท เป็น 1.54 หมื่นล้านบาท) (จำเริญ ทิพญพงศ์ธาดา, 2560) จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวเดือนเมษายน พ.ศ. 2560 พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยว จำนวน 392,030 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 5.63 เป็นชาวไทย 388,096 คน และชาวต่างชาติ 3,961 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) จึงเป็นโอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้น แต่มีรายงานการวิจัยการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้อยมาก นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงความพร้อมของการเป็นจังหวัดเพื่อการ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังไม่มีงานวิจัยเชิงลึกที่ชี้ชัดว่า แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็น/ไม่เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและยังไม่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เด่นชัด ดังนั้นจึงต้อง ศึกษาวิจัยเชิงลึก เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้โดดเด่น รวมทั้งการจัด ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้คัดเลือกจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็น 1 ใน 12 เมืองต้องห้ามพลาด เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลายด้าน มีความ ได้เปรียบทางธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย เช่น บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพอากาศ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ได้รับการขนานนามว่าเป็น “The Best Ozone in Thailand” (ไทยรัฐออนไลน์, 2554) และแม่น้ำตาปีตอนบน (กิโลเมตร 184-221) บริเวณบ้านขุนพิปูน ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีคุณภาพน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก เป็นแม่น้ำสายเดียวใน ประเทศไทยที่ได้คะแนนสูงสุด (กรมควบคุมมลพิษ, 2558; สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2560) จากข้อมูลที่พบว่า ทั้งคุณภาพอากาศและคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ทั้งในอำเภอลานสกา และอำเภอพิปูน ตามลำดับ สิ่งต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้วทำให้เป็นจุดแข็งในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเน้นเรื่องการดูแลสุขภาพอย่างชัดเจน รวมถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่ได้รับรางวัลกินรีมากที่สุดในประเทศไทยเป็น จำนวนทั้งสิ้นถึง 14 รางวัล ซึ่งชี้ให้เห็นว่านครศรีธรรมราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีรายการนำเที่ยวที่ได้ มาตรฐาน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553) แต่ยังไม่มีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีความ หลากหลายในเรื่องวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และเป็นแหล่งเกษตรสุขภาพ มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่บ่งชี้ว่านครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงตาม กรอบวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ, 2559) รวมถึง สอดคล้องกับจุดยืนและประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จะผลักดันให้นครศรีธรรมราช เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับสากล ดังนั้น นครศรีธรรมราชจึงเป็นจังหวัดที่น่าสนใจในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หลักที่มีภาพลักษณ์เด่นชัดขึ้นในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังไม่พบการศึกษาเชิงประจักษ์อย่างรอบด้านของการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะพบรายงานสรุปสถานการณ์ การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนนักท่องเที่ยวไทยขยายตัว ร้อยละ 6.52 และนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ 8.42 เพิ่มจากช่วงเวลาของปีที่ผ่านมา (กระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา, 2560) เป็นโอกาสการขยายตลาดทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างแท้จริง การจัดการจะตกอยู่ในมือ ของแต่ละสมาคม ชมรม กลุ่ม ซึ่งยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน จากการทบทวนเอกสาร จึงได้ให้แนวคิดหลักว่าควรใช้ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นแบบเครือข่ายในการบริหารจัดการและเป็นกลไกในการขับเคลื่อน การพัฒนาท่องเที่ยวประเภทนี้ แต่กระบวนการเชื่อมโยงกลไกต่าง ๆ ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม ชุมชน) ยังไม่เป็นระบบและไม่เห็นเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช และการพัฒนา บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดย การใช้ระบบสารสนเทศและสื่อออนไลน์ ยังไม่เป็นระบบ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ยังมีน้อยและไม่

เชื่อมโยงกับเว็บไซต์ของจังหวัดโดยตรงในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ยังมีรายงานการวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวน้อยมาก จังหวัดยังไม่มีสื่อออนไลน์เพียงพอช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังมีข้อมูลน้อย ไม่สามารถรับรู้ได้ถึงความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นจึงต้องศึกษาเชิงลึกเพื่อพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดึงดูดใจและเว็บท่าที่เป็นตัวเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และส่งต่อข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งเป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้ภารกิจที่เกื้อหนุนกันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เกี่ยวข้องกับ (1) การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและแนวทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนผ่านกลไกการดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ (2) การพัฒนาจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความโดดเด่น (3) การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งระบบ และ (4) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ทุกระดับ ดังนั้นเพื่อให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยซึ่งใช้เป็นกรอบที่กำหนดให้ต้องทำวิจัยให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามยุทธศาสตร์ชาติจึงได้พัฒนาแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” โดยการศึกษาวิจัยเชิงลึกเน้นเอกลักษณ์ความเป็นนครศรีธรรมราช และสร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นของประเทศไทยในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเว็บท่าไปสู่การทำ Social Commerce ช่วยสนับสนุนการผลิตสินค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความโดดเด่นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่มีโอกาสจะทำให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อให้เกิด Core Happiness จากกิจกรรมที่หลากหลายและคุณค่าของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กับผู้มาเยือนทุกคนมีความสุขดีมีความสุข โดยถั่วหนากัน ถือว่าเป็นสุขภาวะของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ไม่เหมือนใคร ความโดดเด่นของโรงพยาบาลท่าศาลาที่ได้รับรางวัลพื้นที่ต้นแบบดีเด่นแห่งชาติด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ปี 2559 (งานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติครั้งที่ 13, 2559) บ่งชี้ถึงความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ และลักษณะความโดดเด่นที่ยังอยู่อย่างกระจัดกระจายและขาดการบูรณาการ เช่น การนวดศรีวิชัยเป็นการนวดผสมผสานระหว่างการนวดอโรมาและการนวดไทย รวมถึงการกวดจุดเหมาะสำหรับการผ่อนคลายกล้ามเนื้อและช่วยบำบัดการปวด ตึง ได้ดีเป็นรูปแบบการนวดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ศาลาspa จังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เด่น และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ จำเป็นต้องได้ผลการวิจัยเชิงลึกและรอบด้านในเรื่องการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เน้น Core Happiness สมรรถนะของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเข้าถึงให้แก่นักท่องเที่ยว แผนงานวิจัยนี้จึงประกอบด้วย 4 โครงการย่อย คือ (1) การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด

นครศรีธรรมราช (2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ (4) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งต้องใช้การวิจัยทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสมผสานเพื่อรองรับและตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานให้เกิดความสมดุล และเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม จะทำให้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเด่นชัดจนใช้เป็นต้นแบบที่จังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนบนสามารถประยุกต์ใช้ได้ และทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป

วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ขอบเขตการวิจัย

แผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” มีโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการ แต่ละโครงการศึกษาปัจจัยหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการดำเนินงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หลังจากได้ผลการวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการ ได้นำมาสังเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน หลังจากนั้น ทีมงานวิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากตัวแทนของผู้นำ/ผู้บริหาร/บุคลากรของกลุ่มต่าง ๆ เมื่อได้ข้อเสนอแนะผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงในประเด็นสำคัญก่อนเผยแพร่

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาหลักของแผนงานวิจัย ประกอบด้วย อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 6 ประเภท จำนวน 24 แห่ง จำแนกโดยทีมวิจัยใช้เกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้ 1) รูปแบบกิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทยและสากล 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) มีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี ได้แก่ (1) แหล่งทางธรรมชาติ (2) ศาสนสถาน (3) แหล่ง

ศิลปวัฒนธรรม (4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน (5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ (6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ที่มีอยู่ใน 23 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาในการทำวิจัย 1 ปี ระหว่าง เดือน มิถุนายน 2560 ถึง เดือน พฤษภาคม 2561

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง การยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ใช้การสนทนากลุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน จาก 4 กลุ่มย่อย ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล และถ่ายทอด นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ จำนวน 6 คน
2. กลุ่มผู้ประกอบการที่มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวในจังหวัด จำนวน 3 คน
3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่มีผลงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่โดดเด่น จำนวน 4 คน
4. กลุ่มสื่อมวลชนที่มีประสบการณ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งเครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ การวิจัย การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ ผู้วิจัยในแต่ละโครงการสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยมีเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบสอบถาม ในกรณีที่สอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) แบบสำรวจ และ 4) การสนทนากลุ่ม

การตรวจสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของเครื่องมือทุกชิ้น สำหรับเครื่องมือเชิงปริมาณจะใช้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Approach) ระหว่าง เดือน ตุลาคม ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 หัวหน้าโครงการและผู้ช่วยวิจัยได้เก็บข้อมูลในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 24 แหล่ง ที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ หัวหน้าโครงการและผู้ช่วยวิจัยได้ออกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักตามแผนที่วางไว้ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) จากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมประยุกต์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) และสถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ โดยดูจากค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index: EI) ในส่วนความคิดเห็นใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ของความคิดเห็นรวมถึง การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์

การแปลผลข้อมูลใช้ผลค่าเฉลี่ยโดยแบ่งระดับเป็นค่าช่วงชั้น 5 ระดับขึ้นอยู่กับแต่ละโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ยจากน้อยที่สุดถึงค่าเฉลี่ยมากที่สุด

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยของโครงการย่อย ทั้ง 4 โครงการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ 3 ข้อของแผนงานวิจัย ดังนี้

1. อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน พบว่า

ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดการ การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเหมาะสมมาก สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านความดึงดูดใจ การเข้าถึงที่สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และความพร้อมของบุคลากรผู้ให้บริการ ดังนี้ (1) การบริหารจัดการพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดการภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีการจัดเส้นทางเดินชมธรรมชาติที่ราบรื่น มีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว (2) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก สิ่งอำนวยความสะดวกผู้สูงอายุและผู้พิการ พื้นที่พักผ่อน ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและสาธารณูปโภค (3) การจัดการคุณภาพการให้บริการทั้งในมิติของบุคลากรที่มีจำนวนเพียงพอ การพัฒนาบุคลากรให้มีมาตรฐานของการบริการในระดับสากล และมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การให้บริการที่แสดงความเป็นมิตรและมีจิตบริการที่ดีของเจ้าหน้าที่ (4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงผลกระทบการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ และชุมชนในการสร้างสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และ (5) การจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติด้วยกิจกรรมที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และการปฏิบัติอย่างถูกต้องของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

การค้นหาคคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวโดยผ่านความรู้สึกประทับใจ/สบายใจของนักท่องเที่ยวด้วยแนวคิดการสร้างความน่าหลงใหลทั้ง 6 มิติ ที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ซึ่งอาจค้นหาเป็นรายมิติ หรือใช้แบบผสมผสานกัน โดยมีผู้ร่วมประสานงานกัน ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ หรือผู้ดูแลรับผิดชอบจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชมรม สมาคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อคัดสรรสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรม ควรกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ค้นพบการตอบสนองความต้องการของตนเอง ดังนี้

แนวทางการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความโดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการศึกษาแนวคิดในการสร้างความน่าหลงใหลทั้ง 6 มิติ ให้แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ความมีมนต์ขลัง/น่าค้นหา (2) ความอุดม (3) ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (4) ความเป็นเอกลักษณ์ (5) ความเหมาะสม/เข้ากันได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยว และ (6) ความเป็นมิตร ความประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวในประเภทต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด คือ แหล่งศิลปวัฒนธรรม แหล่งทางธรรมชาติ แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ ศาสนสถาน แสดงว่า แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่าในการสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว แสดงถึงความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทางการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้ดี ส่วนประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมาก คือ สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพและวิถีชีวิตของคนในชุมชน การพัฒนาเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวทางจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวทั้งระบบบริหารจัดการและระบบการให้บริการ เพราะจะทำให้มีการรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี มีความปลอดภัย มีความสะดวกสบายที่เพียงพอและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่าสามารถสร้างความประทับใจได้ไม่ครบทั้ง 6 มิติ ควรได้รับการพัฒนาตามแนวคิดในการสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านอื่นให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างเสริมคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ดังนั้น แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงสามารถประยุกต์ใช้การเสริมสร้างความน่าหลงใหลทั้ง 6 มิติ ในการพัฒนาทั้งในระดับประเภทและระดับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และทำควบคู่กับการพัฒนาเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวไปด้วยกัน

อุปทานด้านบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ศักยภาพที่มีของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านบุคลิกภาพและสมรรถนะการทำงานอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามผลจากการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ตามสภาพจริงตามทัศนะของนักท่องเที่ยว ที่มีระยะห่างมากที่สุด คือ ความสามารถในการรับมือกับการร้องเรียนของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ความสามารถในการรับรอง เปลี่ยนแปลง และยกเลิกการบริการได้อย่างถูกต้อง รองลงมา คือ การให้ความสำคัญกับลูกค้าในทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน และความสามารถในการดูแลปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะไม่คาดหวังสมรรถนะในการสื่อสารภาษาอังกฤษมากนัก เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่คาดหวังว่าบุคลากรจะต้องพูดคุยนทนาเรื่องต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษได้ แต่จะคาดหวังในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้บริการโดยตรง เช่น การสอบถามอาการเบื้องต้น การรับรอง เปลี่ยนแปลง และยกเลิกการใช้บริการ ซึ่งบุคลากรจำเป็นต้องมีความสามารถในการสื่อสารการให้บริการโดยใช้ภาษาอังกฤษได้ รวมถึงประเด็นการให้บริการในสภาวะต่างวัฒนธรรม ซึ่งอาจมีข้อห้ามข้อควรระวังแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม

สมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะตามหน้าที่ รวมถึงบุคลิกภาพและคุณสมบัติของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในมุมมองของนักท่องเที่ยว และมุมมองของตัวบุคลากร เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและความสำคัญในงานได้อย่างลึกซึ้ง บุคลิกภาพและสมรรถนะที่ปรากฏจากการวิจัย สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) บุคลิกภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาพและพลานามัยดี พุดจาดี และ แต่งกายดี 2) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ ได้แก่ คุณธรรม ความรับผิดชอบ และการให้ความสำคัญกับลูกค้า 3) สมรรถนะทั่วไป ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ได้แก่ การสื่อสารภาษาไทยและต่างประเทศ ได้อย่างดี ทักษะการแก้ปัญหา การจัดการและแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการให้บริการ และการตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม 4) สมรรถนะตามตำแหน่งงานระดับบริหาร ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ การบริหารงานแบบมุ่งผลสำเร็จ ความตระหนักถึงสภาวะการเงิน การคิดเชิงกลยุทธ์ และการวางแผนและการจัดการ และ 5) สมรรถนะตามตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ ทักษะฝีมือดี ตระหนักด้านความปลอดภัย การรับและการจอง การแนะนำสินค้าและบริการต่อลูกค้า

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในการศึกษาค้นคว้าได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว ข้อมูลช่องว่างการบริการ รวมถึงทักษะเกี่ยวกับบุคลิกภาพและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคลากรมาหลอมรวมเพื่อออกแบบหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเต็มศักยภาพโดยใช้การฝึกอบรมและการออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากร

หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรเป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังต่อไปนี้ 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานบริการนวดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อการบริการ หลักสูตรฝึกอบรมได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการฝึกอบรมได้ และผลการทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลการทดสอบก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ .52 รวมถึงผู้เข้าฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเฉพาะด้านเนื้อหาหลักสูตร

2. รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน พบว่า

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน พบว่า ยังไม่มีการแยกการดำเนินการเพื่อจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เป็นเพียงการจัดการรวมกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด มีกระบวนการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน และหลายระดับ เน้นใช้การทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model (Sources of Governing Bodies, Actions from Local to Regional Level, Production and Development และ Assessment) มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีภาคเอกชนและผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก รวมทั้งปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย 4 ปัจจัยของTMBC Model (Trust, Mobilization, Benefit และ Communication) ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อยอมรับการเป็นศูนย์กลางการ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีการกำหนดการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) องค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เว็บท่าไปสู่การทำ e-Commerce ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การใช้เครื่องมือสื่อต่าง ๆ เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ซึ่งต้องผสมผสานกันระหว่างเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดแบบดั้งเดิม (Offline Marketing Tools) และแบบออนไลน์ (Online Marketing Tools) และ 2) การจัดการการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ที่เหมาะสม ครอบคลุม และทันสมัย การสร้างข้อมูลให้โดดเด่นทั้งด้านคุณภาพ ความชัดเจนและความครบถ้วนของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้ 6As ได้แก่ 1) ดึงดูดใจด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย (Attraction) 2) เข้าถึงได้สะดวกทุกช่องทาง (Accessibility) 3) ส่งเสริมด้วยกิจกรรมอันโดดเด่น (Activity) 4) แนะนำเน้นความปลอดภัย (Assurance) 5) ได้ใจเพราะสะดวกสบาย (Amenity) และ 6) ปิดท้ายให้ประทับใจ (Appreciation) และ คุณลักษณะของเว็บท่าสู่การทำ e-Commerce ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ (7Cs) ดังนี้ 1) เนื้อหา (Content) ตาม 6As 2) มีเสน่ห์น่าหลงใหล (Charming) 3) สะดวกสบาย (Convenience) 4) การพาณิชย์ (Commerce) 5) การสนทนา (Conversation) 6) การเชื่อมโยง (Connection) และ 7) ชุมชน (Community) เมื่อนำทั้ง 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างข้อมูลและคุณลักษณะของเว็บท่า จัดลำดับตามวงจรการดำเนินการ สรุปได้เป็นแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผน (Planning) (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) (3) การประกาศให้รับรู้ (Publishing) (4) การสร้างความเข้าใจ (Understanding) (5) ลักษณะเฉพาะ (Lineament) (6) การสร้างความประทับใจ (Appreciation) และ (7) การรักษาลูกค้า (Retention)

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาอุปทานด้านการท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 มิติของการสร้างความน่าหลงใหล ได้แก่ (1) ความมีมนต์ขลัง/น่าค้นหา (2) ความอุดม (3) ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (4) ความเป็นเอกลักษณ์ (5) ความเหมาะสม/เข้ากันได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยว และ (6) ความเป็นมิตร พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นอย่างมาก ซึ่งสามารถนำแนวคิดนี้มาปรับเป็นต้นแบบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสามารถเพิ่มศักยภาพให้แก่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในการรองรับการท่องเที่ยวและให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน โดยชุมชน ท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้ดูแลรับผิดชอบทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสมาคมชมรมที่เกี่ยวข้องควรทำงานร่วมกันในการคิดสรร สร้างสรรค์ สิ่งดึงดูดและกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งอาจเน้นเป็นรายมิติ หรือ ใช้แบบผสมผสานกัน ดังนั้นควรสร้างกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ตาม 6 มิติของการสร้างความน่าหลงใหลในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอิงกับภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์อันยาวนาน ความมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้การมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และน่า

ประทับใจ หากจากแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นได้ยาก เช่น กิจกรรมการนวดแบบศรีวิชัยที่ท่าศาลาSPA กิจกรรมสปาโคลนที่บ้านแหลมโฮมสเตย์ หรือการเดินทางไปสูดอากาศสดชื่นเพื่อไปชื่นชมเฟิร์นมหาดำ ที่อุทยานแห่งชาติเขาลง เป็นต้น อย่างไรก็ตามในแหล่งท่องเที่ยวควรปรับเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ นักท่องเที่ยวที่เดินทางพร้อมเด็กเล็ก และการพัฒนาเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวทางจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำควบคู่กับการสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวทั้งระบบการบริหารจัดการและระบบการให้บริการ เพราะจะทำให้มีการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย มีความสะดวกสบายที่เพียงพอและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวสูงอายุให้มากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ในทุกวัยทุกกลุ่มที่สนใจ

2. ผลจากการศึกษาอุปทานด้านบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า บุคลากรมีบุคลิกภาพและสมรรถนะอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ตามสภาพจริงของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในบางประเด็น ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงพัฒนาหลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” ขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษามาพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทและตอบโจทย์กับความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและตัวบุคลากรเอง โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานบริการนวดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ ซึ่งสถานประกอบการด้านสุขภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ ไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน โดยนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน นอกจากนี้ยังสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จัดทำขึ้น ไปปรับใช้เป็นต้นแบบหลักสูตรการฝึกอบรมของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนบน หรือจังหวัดอื่นที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อีกด้วย ซึ่งสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะระดับ อาชีวศึกษา ควรมีหลักสูตร/หลักสูตรระยะสั้น/ รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ การนวดไทย การใช้สมุนไพรพื้นถิ่นเพื่อการบริการ การบริการเพื่อสร้างความประทับใจ และภาษาอังกฤษเพื่องานบริการสปาและการนวดไทย เป็นต้น เพื่อผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพ มีความรู้ และทักษะฝีมือในการรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากขึ้น

3. ผลจากการศึกษาอุปทานด้านการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กันที่ระดับแตกต่างกันและการเชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบคลุม 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การมีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ Social Commerce ทั้งในระดับชุมชน ระดับสถานประกอบการและระดับหน่วยงานภาครัฐ และ (2) รูปแบบภาคีเครือข่ายที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราชในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของอีก 6 จังหวัดกับจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายโดยใช้รูปแบบ SAPA Model และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวครบถ้วน และครอบคลุม ตามองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นสากล ดังนั้น จึงใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด

นครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบิรวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนได้

4. เพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเว็บทำไปสู่การทำ e-Commerce จะต้องสร้างข้อมูลกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนที่อื่น ไม่สามารถสัมผัสประสบการณ์แบบนี้ได้จากแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยใช้ทฤษฎี “6As” ทั้งนี้ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกทั้งการตรวจสอบเอกสารและการสัมภาษณ์คนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นเอกลักษณ์จริง ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับหน่วยงานหลักที่ดูแล และเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมคนนำเชื่อถือข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นในการทำการตลาดออนไลน์ หรือเรียกว่าการทำ Social Commerce ที่มีการสร้างช่องทางแนะนำแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube เป็นต้น ควรมีการทำ Fam (Familiarization) Trip โดยการเชิญกลุ่ม Bloggers หรือ Influencers ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของกลุ่มเป้าหมายเข้ามาท่องเที่ยว เพื่อจะได้นำไปรีวิวแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้นในการทำ Social Commerce ควรใช้ทฤษฎี “7Cs” และ “6As” และใช้วงจรการดำเนินการ ตามแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน เพื่อเป็นการสร้างความดึงดูดใจและเชื่อถือได้ จากการเชิญชวนของผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้ที่ชอบใช้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ ทำให้นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถหาข้อมูลได้มากขึ้น

จากแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 แนวทาง ถือเป็นการพัฒนาใน 4 องค์ประกอบหลักของอุปสงค์และอุปทานด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแนวคิด ทฤษฎีใหม่ ที่ได้ผลลัพธ์หลัก ซึ่งยังไม่พบรายงานในประเทศไทย สามารถนำไปพัฒนาเพิ่มศักยภาพให้แก่การท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ในการรองรับให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางของภาคใต้ตอนบน ได้แก่ (1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชทางด้านกายภาพควบคู่กับการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 ประเภท 24 แหล่ง โดยใช้แนวคิดการเสริมสร้างความน่าหลงใหล 6 มิติ (2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีสมรรถนะดี ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและบุคลากรโดยใช้วิธีฝึกอบรมด้วยหลักสูตรที่ออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการ (3) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยรูปแบบการจัดการแบบภาคีเครือข่ายโดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค การสร้างและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการประเมินผล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ มีภาคเอกชน เช่น หอการค้า ผู้ประกอบการและภาครัฐเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายใช้ TMBC Model และ 6 ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการทำ Social Commerce ที่มีเว็บทำเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร โดยใช้แนวคิดทฤษฎีใหม่ คือ “7Cs” และ “6As” และวงจรดำเนินการด้วยรูปแบบ POPULAR Model เป็นการนำเสนอรูปแบบที่ยังไม่พบรายงานในประเทศไทยใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นต้นแบบของจังหวัดอื่น ๆ และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ข้อเสนอแนะ

1. ภาศึเครือข่ายทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรพิจารณาให้มีความสำคัญต่อผลลัพธ์หลักจากการวิจัยที่ยังไม่มีรายงานในประเทศไทย ได้แก่ มิติของการเสริมสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว และนำไปจัดลำดับความสำคัญในการเพิ่มศักยภาพให้ตรงประเด็น โดยมีการกำหนดแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว
2. ผู้ประกอบการจากภาคเอกชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเพราะเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ควรเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว
3. หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกลไกสำคัญในการริเริ่ม และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย
4. ชุมชนในท้องถิ่นต้องได้รับความเข้าใจในการแสดงความเป็นเจ้าบ้านที่ดียิ่งขึ้น เข้าใจ ต้อนรับ นักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิตแม้จะไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยตรง เพราะถือเป็นหน้าที่และเป็นหน้าเป็นตาแก่บ้านเมืองตนในการสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน
5. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรนำเสนอรูปแบบใหม่ เน้นการสร้างกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสุข ความเบิกบานใจ และความผ่อนคลาย โดยสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเพิ่มมูลค่าโดยใช้แนวคิดจัดทำเป็นแผนธุรกิจ
6. การส่งเสริมการท่องเที่ยวควรจัดให้มีการทำแผนที่ที่ระบุแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร และโรงแรม ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง
7. แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูล เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศ ดังนั้นจึงควรจัดทำเอกสารแนะนำสถานที่ให้มีข้อมูลครบถ้วนและหลากหลายภาษา
8. สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพควรปฐมนิเทศพนักงานใหม่เพื่อให้เข้าใจความต้องการขององค์กร และควรวางแผนการสนับสนุนความก้าวหน้าของพนักงานโดยการสนับสนุนการฝึกอบรม หรือการอบรมในงาน (On the Job Training) อย่างสม่ำเสมอ
9. ควรจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถานบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับการรับรองเพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถได้รับบริการการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาและมีมาตรฐาน เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในการเลือกนครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยว

ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

ผลผลิตที่ได้จากงานวิจัยนี้ เป็นผลผลิตร่วมขององค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและภาศึเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความโดดเด่นและมีข้อมูลความพร้อมต่อการประกอบการและนักท่องเที่ยว 3) รูปแบบและคู่มือการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีสมรรถนะดีในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และ 4) รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเว็บไซต์ไปสู่การทำ e-Commerce

1. ในด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช และในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในปัจจุบัน และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลสำคัญจากทุกโครงการย่อย ได้แก่ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และข้อมูลที่ใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นผลผลิตที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นรายงานแรกที่น่าเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ที่มีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model (Sources of Governing Bodies, Actions from Local to Regional Level, Production and Development และ Assessment) มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีภาคเอกชนและผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก รวมทั้งใช้ปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model (Trust, Mobilization, Benefit และ Communication) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผลัดเปลี่ยนกันไปตามความเหมาะสม และบูรณาการกับการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการลดข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากรูปแบบการจัดการในปัจจุบันและสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความโดดเด่น เป็นที่รู้จัก จดจำ และตัดสินใจมาใช้บริการ ผลผลิตจากการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นต้นแบบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนบน หรือจังหวัดอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัด

2. ผลผลิตในด้านรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความโดดเด่นและมีข้อมูลความพร้อมต่อการประกอบการและนักท่องเที่ยว

การวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพียงจังหวัดเดียว จึงได้ข้อมูลเชิงลึกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การวิจัยนี้เป็นรายงานแรกที่ได้กำหนดเกณฑ์การจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แตกต่างกับเกณฑ์การจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป กล่าวคือ ประเภทแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท โดยใช้เกณฑ์การจัดประเภท 3 ข้อ ดังนี้ 1) มีรูปแบบกิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทยและสากล 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) มีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี ได้แก่ แหล่งธรรมชาติ ศาสนสถาน แหล่งศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ซึ่งจะแตกต่างจากที่มีการจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม) ผลจากการวิจัยสามารถคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นได้จำนวน 24 แหล่ง ข้อมูลเชิงลึกในด้านการสร้างความน่าหลงใหลของแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลส่งต่อไปยังการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการทำเว็บไซต์และ Social Commerce

ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็น คือ การวิจัยนี้ได้พบแนวคิดใหม่ที่ยังไม่พบในการวิจัยในประเทศไทยที่น่าไปใช้กับการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยผ่านมุมมองด้านการสร้างความน่าหลงใหลของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้ง 6 มิติ โดยผ่านความรู้สึกสบายใจ/ประทับใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ความมีมนต์

คลัง/นำค้นหา (2) ความอุดม (3) ความตั้งใจให้ไปเยี่ยมชม (4) ความเป็นเอกลักษณ์ (5) ความเหมาะสม/เข้ากันได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยว และ (6) ความเป็นมิตร ที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น และเน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุข ให้แก่ ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการได้นอกจากนี้ยังใช้เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละจังหวัดได้ทั้งระดับประเภท และระดับแหล่งท่องเที่ยว

3. ผลผลิตในด้านรูปแบบและคู่มือการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีสมรรถนะดีในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

การวิจัยในครั้งนี้มีความคาดหวังให้เกิดรูปแบบและคู่มือการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้นการวิจัยจึงมุ่งเน้นการศึกษาบุคลิกภาพและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การบริการของคนพื้นถิ่นมีทักษะฝีมือในการปฏิบัติงานดีแต่การให้บริการยังอ่อนด้อย เนื่องจากลักษณะเฉพาะถิ่นของคนนครศรีธรรมราชที่เป็นคนพูดจาห้วน และยังมองการให้บริการผู้อื่นเป็นเรื่องเสียเกียรติ รูปแบบและหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้พัฒนาขึ้นมาจากผลการวิจัยที่สะท้อนถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยวและตัวบุคลากรเอง รูปแบบที่บุคลากรแสดงความคิดเห็นว่าเหมาะสมที่สุดในการพัฒนาศักยภาพ คือ การฝึกอบรม และการฝึกอบรมในงาน (On the Job Training) อย่างไรก็ตามสถานบริการในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่มีขนาดเล็กจึงทำให้การฝึกอบรมในงานทำได้ค่อนข้างยาก ดังนั้นรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาบุคลากรจะใช้วิธีการฝึกอบรม โดยคณะผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” เนื้อหาประกอบด้วย 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานบริการนวดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ การทดลองใช้หลักสูตรกับบุคลากรที่ทำงานอยู่จริงในสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พบว่า ผลการทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลการทดสอบก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ .52 รวมถึงผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านเนื้อหาหลักสูตร

ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน โดยนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน และยังสามารถที่จะนำหลักสูตรนี้ไปปรับใช้เป็นต้นแบบหลักสูตรการฝึกอบรมของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนบน หรือจังหวัดอื่นที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อีกด้วย

4. ผลผลิตในด้านรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเว็บไซต์การทำ e-Commerce

การวิจัยในครั้งนี้ มีความคาดหวังที่จะได้รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ใช้เว็บไซต์ไปสู่การทำ e-Commerce ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษา ลักษณะการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวโดยใช้เว็บไซต์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยตรง และคุณลักษณะของเว็บไซต์ ซึ่งมีข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหลัก เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย มีชาวต่างประเทศเพียงเล็กน้อย จัดอยู่ในกลุ่ม Generation Y หรือ ยุค Millennials สนใจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวและตัดสินใจท่องเที่ยวที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย

ใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ โดยเฉพาะ Facebook อ่านข้อมูลด้วยมือถือหรือสมาร์ทโฟน ส่วนใหญ่ไม่รู้จักเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยตรง ที่เคยใช้งานส่วนใหญ่อ่านข้อมูลจากเว็บไซต์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช เพราะข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ปัญหาที่พบบ่อย คือ ข้อมูลและรูปภาพมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ ดังนั้นเพื่อให้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะการตัดสินใจท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การตัดสินใจมาท่องเที่ยวได้ง่าย

งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาแรกที่น่าเสนอรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการนำ Social Commerce ที่มีเว็บทำ เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร โดยใช้แนวคิดทฤษฎีใหม่ คือ “7Cs” และ “6As” และใช้วงจรการดำเนินการ ตามแนวคิดทฤษฎีใหม่โดยใช้รูปแบบ “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน

ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนบน หรือจังหวัดอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัด ทั้งนี้เพราะรูปแบบที่นำเสนอได้ผ่านการทดลองใช้และได้รับผลตอบรับเป็นที่พึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับมากที่สุดโดยเฉพาะด้านเนื้อหา เรื่อง ข้อมูลมีความทันสมัย หลากหลาย น่าสนใจ และยังส่งผลให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นสำหรับสถานประกอบการในพื้นที่อีกด้วย

ผลงานวิจัยนำไปใช้ประโยชน์

ผลงานวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งกับทางผู้ประกอบการ ชุมชน สมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีผลลัพธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นประโยชน์แก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างยิ่ง ประโยชน์ที่เกิดขึ้น ได้แก่

1. จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในการรองรับการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การวิจัยครั้งนี้สามารถจัดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและประยุกต์ใช้มิติการสร้างที่น่าหลงใหลของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างความโดดเด่นให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังใช้ในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงออกแบบเส้นทางในการท่องเที่ยวเพื่อให้เหมาะกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มที่สนใจ ซึ่งจะสะท้อนออกมาในเว็บทำที่จัดทำขึ้น

ด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้มีหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรที่จัดทำขึ้นโดยข้อมูลจากความต้องการแท้จริงของบุคลากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผนวกกับความความหวังของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ โดยหลักสูตรฉบับนี้ได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงการทดลองใช้ในกลุ่มทดลองซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่จริงในสถานประกอบการ ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก และที่สำคัญ คือ ผลจากการฝึกอบรมทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีสมรรถนะที่ได้รับการฝึกอบรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงหลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปต่อยอดในการทำงาน เช่น การทำน้ำสมุนไพรที่หลากหลายมากขึ้น การทำลูกประคบจากสมุนไพรพื้นถิ่นซึ่งสามารถนำมาใช้ในการให้บริการและขายให้กับผู้สนใจ และที่สำคัญ คือ มีข้อมูลย้อนกลับในด้านการให้บริการที่ดีมากขึ้นกับผู้ใช้บริการ

2. รูปแบบการจัดการและความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายมีบทบาทและความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชและภาคใต้ตอนบน

งานวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายโดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค การสร้างและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการประเมินผล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผลัดเปลี่ยนกันไปตามความเหมาะสม เน้นชุมชนหรือหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาคเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อเป็นการลดข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากรูปแบบการจัดการในปัจจุบันและสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความโดดเด่นเป็นที่รู้จัก จดจำ และตัดสินใจมาใช้บริการ ทั้งนี้ได้มีการนำใช้ประโยชน์จริงในการพัฒนา “พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาขุนยี่ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงประวัติศาสตร์แบบประชารัฐ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้น มีที่มาของตัวแทนคณะกรรมการดำเนินการจาก ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในทุกองค์ประกอบเป็นวัฏจักรการดำเนินการที่ได้นำไปใช้ได้ผลดีและเกิดความยั่งยืน

3. การพัฒนา e-Commerce ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องขยายตัวสูงขึ้นเนื่องจากมีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการทำธุรกิจที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

งานวิจัยนี้ เกิดผลผลิตที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง คือ การทำ Social Commerce โดยใช้เว็บทำ เป็นศูนย์กลางของข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ชื่อเว็บทำว่า “สุขดี ที่นี่เมืองคอน” (wellnessnakhon.sct.ac.th) มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 24 แห่ง โดยใช้เกณฑ์กำหนดพื้นที่ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3 เกณฑ์ คือ 1) รูปแบบ กิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทย และสากล 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) มีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี เน้นใช้การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, Instagram และ Twitter เป็นต้น นำเสนอข้อมูลข่าวที่เป็นปัจจุบัน โดยการพัฒนาโปรแกรมเชื่อมต่อเพื่อนำเสนอข่าวสารและการติดต่อสื่อสารกับ Facebook Page ของสถานประกอบการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ทำให้ไม่เป็นภาระของสถานประกอบการในการปรับปรุงข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ได้รับผลตอบแทนเป็นความพึงพอใจต่อการใช้งานจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านเนื้อหา เรื่อง ข้อมูลมีความทันสมัย หลากหลาย น่าสนใจ และยังส่งผลให้เกิดรายได้เพิ่มสำหรับสถานประกอบการในพื้นที่ จากการที่นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการที่อำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งใกล้เคียง จากการทำ Social Commerce ในครั้งนี้อีกด้วย

4. จังหวัดนครศรีธรรมราชมีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเทียบเคียงได้กับหลายจังหวัดในภาคใต้ตอนบน ทำให้ภูมิภาคอื่นเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชุมชนของจังหวัดมากขึ้น

งานวิจัยนี้ เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการ 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3) การพัฒนาบุคลากร และ 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยว เกิดผลผลิตที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทุกด้านที่กล่าวมา ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี มีข้อมูลนำเสนอชัดเจน มีรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนงาน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างจากเดิมน่าสนใจ มีหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ยังหาจาก

ที่อื่นไม่ได้ และมีการทำ Social Commerce โดยใช้เว็บทำเป็นศูนย์กลางในการนำเสนอข้อมูลและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัย เหมาะสมกับลักษณะการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน จากแนวทางและผลผลิตที่เกิดขึ้นเหล่านี้ จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน เป็นต้นแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการรองรับการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรูปแบบการจัดการและความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย มีบทบาทและความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและภาคใต้ตอนบน เกิดการพัฒนา e-Commerce ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องขยายตัวสูงขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการทำธุรกิจที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเทียบเคียงได้กับหลายจังหวัดในภาคใต้ตอนบน และทำให้ภูมิภาคอื่นเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชุมชนของจังหวัดมากขึ้น

บทคัดย่อ

แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน 2) ศึกษารูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 4 โครงการย่อย ได้แก่ 1) การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 4) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 4) นักวิชาการ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญและแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่ม และเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นให้รองรับการใช้งานด้วยสมาร์ตโฟน

ผลการศึกษา พบว่า (1) ศักยภาพที่มีของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านบุคลิกภาพและสมรรถนะการทำงาน พบว่า อยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ตามสภาพจริงตามทัศนะของนักท่องเที่ยว ที่มีระยะห่างมากที่สุด คือ ความสามารถในการรับมือกับการร้องเรียนของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ความสามารถในการรับจอง เปลี่ยนแปลง และยกเลิกการบริการได้อย่างถูกต้อง และ แหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด คือ แหล่งศิลปวัฒนธรรม แหล่งทางธรรมชาติ แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ ศาสนสถาน มีความโดดเด่นเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยมิติของความน่าหลงใหล 6 มิติ และสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ดี ได้แก่ ความมีมนต์ขลัง/น่าค้นหา ความอุดม ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม ความเป็นเอกลักษณ์ ความเหมาะสม/เข้ากันได้ และความเป็นมิตร อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาด้านกายภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ นักท่องเที่ยวสูงอายุ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางพร้อมเด็กเล็ก ในขณะที่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรพัฒนาด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และการประยุกต์ใช้สมุนไพรงานบริการ (2) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายรูปวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model (Sources of Governing Bodies, Actions from Local to Regional Level, Production and Development และ Assessment) กับการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยว ส่วนรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ผ่านช่องทางหลากหลายโดยเฉพาะการใช้เว็บไซต์และการทำ Social Commerce ที่ง่ายต่อการสืบค้นของนักท่องเที่ยวผ่านสมาร์ตโฟน โดยใช้รูปแบบ POPULAR Model (Planning, Objective, Publishing, Understanding, Lineament, Appreciation และ Retention) ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ซึ่งผ่านการทดลองใช้และได้รับการยอมรับให้ใช้เป็นต้นแบบของรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ (3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มี 4 แนวทาง ดังนี้ 1) การเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 ประเภท 24 แหล่ง โดยใช้แนวคิดการสร้างที่น่าหลงใหล 6 มิติ ควบคู่กับการพัฒนาทางด้านกายภาพ 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้

มีสมรรถนะดี โดยใช้วิธีการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรที่ออกแบบไว้ให้เหมาะสมกับความต้องการตามบริบทของ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ ได้ 3) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราช แบบภาคีเครือข่ายรูปวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรการดำเนินการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ ระดับภาค 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ 4) การประเมินผล ซึ่งต้องการการมีส่วนร่วมของเครือข่าย อื่น ๆ มีภาคเอกชน เช่น หอการค้า และผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก และควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่าย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ใช้ TMBC Model (Trust, Mobilization, Benefit และ Communication) ในการ จัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว และ 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราชโดยการทำ Social Commerce ที่มีเว็บท่าเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี ใหม่ คือ “7Cs” และ “6As” และวงจรดำเนินการด้วย POPULAR Model ให้เป็นต้นแบบของจังหวัดอื่น ๆ และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Abstract

The research programme title “Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat as a Center of Health Tourism in the Upper Southern of Thailand” aimed to (1) study the outstanding health tourism supply in Nakhon Si Thammarat such as tourism destination and tourism personnel supporting as a center of health tourism in the upper south, (2) study a health tourism management and promotion model of Nakhon Si Thammarat to be a center of health tourism in the upper south and (3) propose the development processes of health tourism approach of Nakhon Si Thammarat to be a center of health tourism in the upper south. This research comprised 4 sub-project namely: (1) Development of Health Tourism Management Model of Nakhon Si Thammarat, (2) Development of Health Tourism Destination of Nakhon Si Thammarat, (3) Development of Health Tourism Personnel Potentiality of Nakhon Si Thammarat, and (4) Development of Health Tourism Promotion Model of Nakhon Si Thammarat. This research was a mixed-method research including qualitative and quantitative methods. Population used included (1) Thai and foreigner tourists, (2) manager staff who are in charge of Nakhon Si Thammarat tourism destination, (3) expert and (4) scholar in this field. The samples were both accidental sampling and purposive sampling. Data were collected by various tools such as questionnaire, structured and semi structured interview, responsive web as well as focus group.

The research indicated that (1) health tourism personnel potentiality in terms of personality and working competency were ranked at a high level. The gap analysis between tourists expectation reveal the highest gap were ability to effectively deal with customer complaints and to book/change/cancel service correctly. The tourism destinations were most impressed to the tourists e.g. arts and culture destination, native destination, healthy food destination and religions destination, respectively. These tourism destinations were distinctive and appropriate to be a health tourism destination according to 6 dimensions of Destination Fascination Scale (DFS) namely: Mystique, Richness, Attractiveness, Uniqueness, Fitness and Friendliness. However there are some rooms to improve such as an ability of tourism personnel to communicate in English, technique to apply local herb into health promotion services and facilities for disable, family with small children. (2) The health tourism management model of Nakhon Si Thammarat was consortium network and should integrate SAPA model (**S**ources of Governing Bodies, **A**ctions from Local to Regional Level, **P**roduction and Development and **A**ssessment) along with tourism demand and supply management. The health tourism promotion model could enhance the network potential and promote tourism destination via various channels especially through the online channel such as web portal and social commerce which are easily access through smart phone. Importantly, the 7-step of POPULAR model (Planning, Objective, Publishing, Understanding, Lineament, Appreciation and Retention) were tested and highly accepted as a prototype to

implement the health tourism promotion model in Nakhon Si Thammarat. And (3) the development processes of health tourism approach of Nakhon Si Thammarat to be a center of health tourism in the upper south had 4 ways as follows: (1) promoted the value-created of 24 health tourism destinations in all six types using 6 dimensions of Destination Fascination Scale (DFS) and physical development, concurrently. (2) Developed the health tourism personnel potentiality of Nakhon Si Thammarat to have good performance using the training curriculum which designed to suit with the contextual needs of Nakhon Si Thammarat and other provinces. (3) Managed the health tourism of Nakhon Si Thammarat via consortium network in a circular-shaped, using SAPA Model with 4 components of operational cycle (**S**ources of Governing Bodies, **A**ctions from Local to Regional Level, **P**roduction and Development and **A**ssessment). It needed to collaborate with other networks including private sector (The Chamber of Commerce), entrepreneurs as a main driver, then they should encourage consortium network health tourism management applied TMBC model (Trust Mobilization, Benefit and Communication) to manage the tourism demand and supply. And (4) promoted the health tourism of Nakhon Si Thammarat using social commerce with the center of information of the web portal based on the new concept namely: “7Cs”, “6As” and the operational cycle of POPULAR model be the prototype for other provinces as well as the center of health tourism in the upper south.

Keywords: Health Tourism, Health Tourism Consortium Networks Management,
Health Tourism Destination Development,
Health Tourism Personnel Development, Health Tourism Promotion Development

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร.....	ข
บทนำ.....	ข
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	ข
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	ข
ขอบเขตการวิจัย.....	ข
วิธีดำเนินการวิจัย.....	ข
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	ฅ
ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย.....	ฅ
ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์.....	ด
บทคัดย่อ.....	ธ
Abstract.....	บ
สารบัญ.....	ผ
สารบัญรูป.....	พ
สารบัญตาราง.....	ฟ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของแผนงาน	8
กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	10
วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2 การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม.....	14
แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	42
3 การดำเนินการวิจัย.....	44
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล.....	46
การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์ และการให้ความหมาย.....	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย.....	48
ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1.....	48

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2.....	51
ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3.....	57
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	62
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	84
ภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	84
ภาพการสนทนากลุ่ม.....	88

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	9
2.1	ต้นแบบ 6 มิติของ Wellness	15
2.2	ทิศทางความต่อเนื่องของ Illness-Wellness.....	16
2.3	The Iceberg Model of Health and Disease.....	16
2.4	Wellness Energy System: Represented by Wellness Wheel.....	17
2.5	5 QOL Domains.....	18
2.6	Global Wellness Economy.....	24
2.7	Wellness Sector Growth Projections, 2015-2020.....	24
2.8	กรอบแนวคิดของแผนงานวิจัยใช้แนวคิดเชิงระบบ (Systematic Approach).....	42
4.1	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน.....	52
4.2	รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (POPULAR Model)	56
5.1	การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน.....	79

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ความหลากหลายแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนแยกตามจังหวัด.....	28
2.2	การได้รับรางวัลกินรีหรืออื่น ๆ ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน.....	30
2.3	การได้รับรางวัลกินรี ประเภทอื่น ๆ ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน.....	31
2.4	การวิเคราะห์ SWOT การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ 6 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อหาจุดเด่นและความแตกต่าง.....	35
3.1	ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของแผนงานวิจัยและโครงการย่อย 4 โครงการ.....	47
4.1	การเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน	53
4.2	ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	57
4.3	รหัสผู้ให้ข้อมูลและภูมิหลังผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเป็นกลไกในการรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ หลายประเทศทั่วโลกได้พยายามเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น การกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ และเป็นรายได้หลักของประเทศ ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นกลไกหลักในการช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 รวมทั้งยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 เพื่อเป็นแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554; 2558)

การดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะประสบความสำเร็จด้านรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว แต่พบว่ายังมีข้อจำกัดในเรื่องการบูรณาการการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกัน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่น้อย ยังมีปัญหาการเข้าถึงและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องยกระดับทักษะและองค์ความรู้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) เรื่องนี้เห็นได้จากข้อมูลตัวชี้วัดการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง (Travel and Tourism Competitiveness Index) ของ World Economic Forum (WEF) โดยในปี 2558 ได้จัดให้ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 35 ของโลก และอันดับที่ 10 ในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก เมื่อพิจารณาแยกส่วนขีดความสามารถพบว่า ประเทศไทยต้องปรับปรุงในด้านความปลอดภัย อยู่อันดับที่ 132 และด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม อยู่อันดับที่ 116 ซึ่งสอดคล้องกับการที่นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดหลักด้านการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาทรัพยากรน้ำที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัญหาความปลอดภัย และปัญหาความยั่งยืนของทรัพยากรทางธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้จากผลการวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวของไทยบรรลุเป้าหมายได้ คือ ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวรวมถึงการบูรณาการการทำงานของกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งระบบ ซึ่งพบว่า ปัจจัยเหล่านี้ยังเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็ยังมีปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่มาก ประเทศไทยถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองน่าท่องเที่ยวหลายปีติดต่อกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ โดยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน มีโครงสร้างพื้นฐานที่ครบสามารถพัฒนาเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวที่มีข้อได้เปรียบเรื่องความคุ้มค่า และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกประเภทได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญ คือ ประเทศไทยมีความโดดเด่นในด้านการบริการสุขภาพ และการบริการสุขภาพบนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก จนไทยสามารถประกาศเป็นศูนย์กลางการบริการ

สุขภาพในภูมิภาคเอเชีย (Medical Hub) ซึ่งหากนำปัจจัยเกื้อหนุนดังกล่าวมาบูรณาการเข้ากับการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ซึ่งก็คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้มากขึ้น จากข้อมูลของ The Global Wellness Tourism Economy (2013) ได้มีการคาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะมีการขยายตัวปีละ 9.1% ซึ่งอัตราการเติบโตจะสูงกว่าการท่องเที่ยวโดยรวมทั่วโลกถึง 50% รวมถึงสามารถสร้างงานได้ถึง 100 ล้านตำแหน่งทั่วโลก คิดเป็น 9% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (Global GDP) ดังนั้น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ผลักดันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ต่าง ๆ ทุกภูมิภาคเพื่อก่อให้เกิดเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับภูมิภาค เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีกำลังซื้อสูง สามารถเคลื่อนย้ายไปทั่วโลกและใช้เวลาอันยาวนานอยู่ในพื้นที่ เพื่อการพักผ่อน หรือการฟื้นฟูสุขภาพสอดคล้องกับนโยบายชุดพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ในการกำหนด 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไทย ที่มีศักยภาพจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็น 1 ใน 10 อุตสาหกรรม และได้กำหนดให้มี กลุ่มสุขภาพ มีการส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งสมุนไพรและการแพทย์ทางเลือก และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้ง ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้ไทยเป็น “เมืองสมุนไพร” หรือ “ศูนย์กลางสุขภาพครบวงจร” เป็น Medical Hub ในภูมิภาค ตอบสนองสังคมผู้สูงอายุของไทยและโลกที่กำลังมาถึง การมาเมืองไทยจะได้ทั้งการรักษาสุขภาพ การพักผ่อน การท่องเที่ยวธรรมชาติ ชิมชั้บวัฒนธรรมอันงดงามและความเป็นไทย (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2559)

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2557 เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Destination)” สรุปได้ ดังนี้ (1) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยให้ถือเป็นวาระแห่งชาติ (2) ส่งเสริมให้เกิดองค์กรเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่เป็นศูนย์กลางสนับสนุนแต่ละธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 9 ด้าน ได้แก่ แพทย์แผนไทย แพทย์แผนปัจจุบัน อาหารไทย สมุนไพรไทย การทำเกษตรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งปฏิบัติธรรม สปา และการดูแลด้านความสวยงาม (3) การอำนวยความสะดวกให้กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม Superstar และกลุ่มทั่วไปที่มีความสนใจด้านสุขภาพ (4) การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ใช้กระแสนิยมจากฐานความมีชื่อเสียงของคนดังระดับโลก ในวงการต่าง ๆ มาเป็นกระบอกเสียงในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ คุณภาพ มาตรฐานงานบริการเชิงสุขภาพของไทย จัดทำเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบเจาะจง คือ เน้นเฉพาะโรคที่มั่นใจว่าดีจริง และมีการประเมินที่ได้รับรองผลได้เท่านั้น ส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่มีความทันสมัย และ (5) การบริหารจัดการและการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ยกกระดับมาตรฐานและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการรวมกลุ่มและองค์กร การส่งเสริมกิจการ และความร่วมมือระหว่างประเทศ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2559)

วิภาวดี ลีมิ่งสวัสดิ์, นพรัตน์ ศุทธิกุล และ เกษวดี พุทธิภูมิพิทักษ์ (2560) ได้รายงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความโดดเด่นในประเทศไทย (15 จังหวัด 24 แห่ง) โดยได้จัดจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ (2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น และ (3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบผสมผสาน และได้ศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่

1. ภาคเหนือ 3 จังหวัด 6 แห่ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ (1.1) อุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก จังหวัดเชียงใหม่ (มีสภาพป่าอันอุดมสมบูรณ์ มีน้ำพุร้อน) (1.2) น้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม) และ (1.3) อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง (มีน้ำตกและบ่อน้ำพุร้อนอยู่ในบริเวณเดียวกัน) 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ (2.1) ระรินจินดา เวลส์เนส สปารีสอร์ต จังหวัดเชียงใหม่ (ได้รับรางวัลสปาดีเด่น) และ (2.2) วัดร่ำเปิง จังหวัดเชียงใหม่ (ได้รับรางวัลสถานปฏิบัติธรรมดีเด่น) และ 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบผสมผสาน ได้แก่ (3.1) วนธารารีสอร์ตแอนด์ สปา จังหวัดพิษณุโลก (มีธรรมชาติสวยงาม มีโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ) และ (3.2)

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด 6 แห่ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ (1.1) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา (แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ) 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ (2.1) สปาศิริธรรม จังหวัดนครราชสีมา (มีเอกลักษณ์สปาไทยและผลิตภัณฑ์สมุนไพร) (2.2) ลักษณะ เรซ นวดแผนไทย แอนด์สปา จังหวัดบุรีรัมย์ (ใช้ศาสตร์การนวดวัดโพธิ์ และสปาไทย) (2.3) ทองหล่อสปา จังหวัดอุดรธานี (มีเอกลักษณ์สปาไทย และ เครื่องสำอางสมุนไพร) และ (2.4) เขาใหญ่พาโนรามาฟาร์ม จังหวัดนครราชสีมา (ผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพจากเห็ด) และ 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบผสมผสาน ได้แก่ (3.1) โรงแรมทอแสงโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี (ความสวยงามธรรมชาติ ริมแม่น้ำโขง กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย)

3. ภาคกลาง 5 จังหวัด 6 แห่ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ (1.1) บ่อน้ำร้อนหินลาด จังหวัดกาญจนบุรี (แหล่งน้ำพุร้อนและน้ำตกอยู่ใกล้เคียงกัน) 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ (2.1) วัดพระธาตุเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร จังหวัดกรุงเทพมหานคร (ต้นตำหรับการนวดแผนไทย) (2.2) สามพราน ริเวอร์ไซด์ จังหวัดนครปฐม (สปาไทยใช้สมุนไพรไทยปลอดสารพิษที่ผลิตเอง) และ (2.3) อนันตรา หัวหิน รีสอร์ท จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ได้รับรางวัลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม) 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบผสมผสาน ได้แก่ (3.1) บ่อน้ำแร่วัดวังขนาย จังหวัดกาญจนบุรี (แหล่งน้ำแร่เพื่อบำบัด) และ (3.2) ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพมิชชั่น จังหวัดสระบุรี (มีธรรมชาติสวยงาม มีโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพบำบัดโรคและอาหารสุขภาพ)

4. ภาคใต้ 3 จังหวัด (กระบี่ ระนอง และ ภูเก็ต) 6 แห่ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ ได้แก่ (1.1) เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ ตำบลอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ (สปาโคลนร้อน หวายร้อนชุมชนมีการจัดการที่ดี) (1.2) น้ำพุร้อนเค็มคลองท่อม จังหวัดกระบี่ (น้ำพุเค็มแห่งเดียวในไทย) (1.3) บ่อน้ำร้อนรักษะวาริน จังหวัดระนอง (มีบ่อน้ำร้อนจำนวนมาก ไม่มีกลิ่นกำมะถัน) 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ (2.1) บันยันทรี สปา จังหวัดภูเก็ต (ได้รับรางวัลสปาดีเด่น มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลาย) และ (2.2) สุขโขสปา จังหวัดภูเก็ต (ได้รับรางวัลสปาดีเด่น และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย) 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบผสมผสาน ได้แก่ (3.1) ณัฐธาวารีสอร์ตแอนด์สปา จังหวัดกระบี่ (มีบ่อแช่น้ำพุร้อนในห้องพักทุกห้องมีแช่น้ำแร่)

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในประเทศไทยปัจจุบันมีทั้งจังหวัดหลักและจังหวัดรองที่มีชื่อเสียงทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศ ซึ่งส่งผลให้ต้องมาศึกษาเชิงลึกที่จังหวัดรอง เช่น นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นจังหวัดหลักด้านการท่องเที่ยวต่อไป

สรุปภาพรวมของประเทศไทยปี 2561 ถึงต้นปี 2562 (จาก # Thailand Skyline) รายงานว่า ยอดนักท่องเที่ยวปี 2561 ทะลุ 35 ล้านคน ทำรายได้เข้าประเทศ 2.7 ล้านล้านบาท จากสถิติข้อมูลเชิงบวกในการ

จัดอันดับของประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าในระดับประเทศ ภาพรวมการท่องเที่ยวของไทยมีแนวโน้มเติบโต และขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง จากการจัดอันดับระดับโลก (สำนักข่าว Bloomberg) พบว่า

- กรุงเทพมหานคร คือ เมืองที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก ประจำปี 2561
- เชียงใหม่ ครองอันดับ 3 เมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในโลกและเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก ประจำปี 2561

- ทำรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดในโลกอันดับ 3 ประจำปี 2561
- ประเทศที่มีการท่องเที่ยวโดดเด่นมากที่สุดในโลก ครองอันดับ 4
- ประเทศที่มีวัฒนธรรมโดดเด่นมากที่สุดในโลก ครองอันดับ 7
- ประเทศที่มีการท่องเที่ยวทรงอิทธิพลมากที่สุดในโลก ครองอันดับ 17
- ประเทศที่ดีที่สุดในโลกในภาพรวม ครองอันดับ 26
- ประเทศที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดในโลก ครองอันดับ 29
- ประเทศที่มีความสุขที่ดีที่สุดในโลก 3 ปีซ้อน

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช ระนอง ภูเก็ต พังงา และ สุราษฎร์ธานี ทั้ง 7 จังหวัดล้วนมีศักยภาพแต่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จังหวัดที่ได้รับรางวัลกินรี ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ จังหวัด ภูเก็ต (สปา) สุราษฎร์ธานี (สปา) และ กระบี่ (สปา) แต่นครศรีธรรมราชมีมากกว่านั้น จากสถิตินักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวน 26.3 ล้านคน ในจำนวนนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยวประมาณ 2.5 ล้านคน ร้อยละ 9.7 ในปี 2559 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนประมาณ 3.2 ล้านคน สร้างรายได้เข้าจังหวัดประมาณ 1.4 หมื่นล้านบาท มีอัตราการเติบโตร้อยละ 14 มีอัตราการเข้าพักร้อยละ 57.60 และนักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำอีกถึงร้อยละ 48 และได้ตั้งเป้าที่จะเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวในปี 2560 ให้เติบโตขึ้นอีกร้อยละ 10 (จากเดิม 1.4 หมื่นล้านบาท เป็น 1.54 หมื่นล้านบาท) (จำเริญ ทิพญพงศ์ธาดา, 2560) จากข้อมูลสถิติดักท่องเที่ยวเดือนเมษายน พ.ศ. 2560 พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยว จำนวน 392,030 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 5.63 เป็นชาวไทย 388,096 คน และชาวต่างชาติ 3,961 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) จึงเป็นโอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากขึ้น และมีรายงานการวิจัยการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้อยมาก นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงความพร้อมของการเป็นจังหวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังไม่มีการวิจัยเชิงลึกที่ชี้ชัดว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็น/ไม่เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและยังไม่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เด่นชัด ดังนั้นจึงต้องศึกษาวิจัยเชิงลึก แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้โดดเด่นรวมทั้งการจัดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้คัดเลือกจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็น 1 ใน 12 เมืองต้องห้าม.....พลาด เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลายด้าน มีความได้เปรียบทางธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย เช่น บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพอากาศ พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ได้รับการขนานนามว่าเป็น “The Best Ozone in Thailand” (ไทยรัฐออนไลน์, 2554) และแม่น้ำตาปีตอนบน (กิโลเมตร 184-221) บริเวณบ้านขุนพิปูน ตำบลยางค่อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีคุณภาพน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก เป็นแม่น้ำสายเดียวในประเทศไทยที่ได้คะแนนสูงสุด (กรมควบคุมมลพิษ, 2558; สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2560) จากข้อมูลพบว่า ทั้งคุณภาพอากาศและคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ทั้งในอำเภอลานสกา และ

อำเภอพิบูลย์ ตามลำดับ สิ่งต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้วทำให้เป็นจุดแข็งในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเน้นเรื่องการดูแล พื้นฟูสุขภาพอย่างชัดเจน รวมถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่ได้รับรางวัลกินรีมากที่สุดในประเทศไทยเป็นจำนวนทั้งสิ้นถึง 14 รางวัล ซึ่งชี้ให้เห็นว่า นครศรีธรรมราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เป็นรายการนำเที่ยวที่ได้มาตรฐาน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553) แต่ยังไม่มีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายในเรื่องวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และเป็นแหล่งเกษตรสุขภาพ มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่บ่งชี้ว่านครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงตามกรอบวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ, 2559) รวมถึงสอดคล้องกับจุดยืนและประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จะผลักดันให้นครศรีธรรมราชเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับสากล ดังนั้น นครศรีธรรมราชจึงเป็นจังหวัดที่น่าสนใจในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีภาพลักษณ์เด่นชัดขึ้นในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังไม่พบการศึกษาเชิงประจักษ์อย่างรอบด้านของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะพบรายงานสรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนนักท่องเที่ยวไทยขยายตัวร้อยละ 6.52 และนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ 8.42 เพิ่มจากช่วงเวลาของปีที่ผ่านมา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) เป็นโอกาสการขยายตลาดทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างแท้จริง การจัดการจะตกอยู่ในมือของแต่ละสมาคม ชมรม กลุ่ม ซึ่งยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน จากการทบทวนเอกสาร จึงได้ให้แนวคิดหลักว่า ควรใช้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นแบบเครือข่ายในการบริหารจัดการ และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาท่องเที่ยวประเภทนี้ แต่กระบวนการเชื่อมโยงกลไกต่าง ๆ ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย (ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม ชุมชน) ยังไม่เป็นระบบและไม่เห็นเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช และการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นระบบตลอดจนการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้ระบบสารสนเทศและสื่อออนไลน์ ยังไม่เป็นระบบรวมทั้งการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ยังมีน้อยและไม่เชื่อมโยงกับเว็บไซต์ของจังหวัดโดยตรงในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ยังมีรายงานการวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างมาก จังหวัดยังไม่มีสื่อออนไลน์เพียงพอช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังมีข้อมูลน้อย ไม่สามารถรับรู้ได้ถึงความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นจึงต้องศึกษาเชิงลึกเพื่อพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดึงดูดใจและเว็บท่าที่เป็นตัวเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และส่งต่อข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งเป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้ภารกิจที่เกื้อหนุนกันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เกี่ยวข้องกับ (1) การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและแนวทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนผ่านกลไกการดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ (2) การพัฒนาจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความโดดเด่น (3) การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวใน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งระบบ และ (4) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ทุกระดับ ดังนั้น เพื่อให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยซึ่งใช้เป็นกรอบที่กำหนดให้ต้องทำวิจัยให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามยุทธศาสตร์ชาติจึงได้พัฒนาแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” โดยการศึกษาวิจัยเชิงลึกเน้นเอกลักษณ์ความเป็นนครศรีธรรมราช และสร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นของประเทศไทยในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเว็บท่าไปสู่การทำ Social Commerce ช่วยสนับสนุนการผลักดันจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีความโดดเด่นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่มีโอกาสจะทำให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อให้เกิด Core Happiness จากกิจกรรมที่หลากหลายและคุณค่าของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กับผู้มาเยือนทุกคนให้มีสุขภาพดี มีความสุข โดยถ้วนหน้ากัน ถือว่าเป็นสุขภาพะของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ไม่เหมือนใคร ความโดดเด่นของโรงพยาบาลท่าศาลาที่ได้รับรางวัลพื้นที่ต้นแบบดีเด่นแห่งชาติด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ปี 2559 (งานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติครั้งที่ 13, 2559) บ่งชี้ถึงความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ และลักษณะความโดดเด่นที่ยังอยู่อย่างกระจัดกระจายและขาดการบูรณาการ เช่น การนวดศรีวิชัยเป็นการนวดผสมผสานระหว่างการนวดอโรมาและการนวดไทย รวมถึงการกวดจุดเหมาะสำหรับการผ่อนคลายกล้ามเนื้อและช่วยบำบัดการปวด ตึง ได้ดี เป็นรูปแบบการนวดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ศาลาspa จังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เด่น และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้จำเป็นต้องได้ผลการวิจัยเชิงลึกและรอบด้านในเรื่องการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เน้น Core Happiness สมรรถนะของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเข้าถึงให้แก่นักท่องเที่ยว แผนงานวิจัยนี้จึงประกอบด้วย 4 โครงการย่อย คือ (1) การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ (4) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งต้องใช้การวิจัยทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อรองรับและตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานให้เกิดความสมดุล และเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม จะทำให้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเด่นชัดจนใช้เป็นต้นแบบที่จังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนบนสามารถประยุกต์ใช้ได้ และทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป

จากการศึกษาเชิงลึกแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็น 6 ประเภท โดยใช้เกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้ 1) มีรูปแบบกิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทยและสากล 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) มีองค์ประกอบที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี ได้แก่ แหล่งธรรมชาติ ศาสนสถาน แหล่งศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ซึ่งจะแตกต่างจากที่มีการจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมะ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม) และยังได้ศึกษาเชิงลึกทั้ง 24 แหล่งท่องเที่ยว โดยผ่านความประทับใจในการสร้างความน่าหลงใหล 6 มิติ พบว่า มิติที่เสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้สร้างความประทับใจ

มีค่าเฉลี่ยรวมแต่ละมิติอยู่ในระดับประทับใจมากที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดีได้ เป็นแนวคิดใหม่ที่ยังไม่พบในการวิจัยในประเทศไทย ที่นำไปใช้กับการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยผ่านความรู้สึกสบายใจ/ประทับใจ ในการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวจากมุมมองการสร้างความน่าหลงใหลทั้ง 6 มิติ ที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น และเน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุขให้แก่ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการได้ นอกจากนี้ยังใช้เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่น ๆ ได้ทั้งระดับประเภทและระดับแหล่งท่องเที่ยว จากข้อมูลความหลากหลายของการจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช 6 ประเภท 24 แหล่ง และแนวคิดใหม่การเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ความน่าหลงใหล 6 มิติ ซึ่งยังไม่พบรายงานดังกล่าวในประเทศไทย สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดนี้กับจังหวัดอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละจังหวัดและเป็นต้นแบบได้ และจากการศึกษาคุณลักษณะและสมรรถนะของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร “การพัฒนาทักษะศักยภาพการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” พบว่า ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลความต้องการจากนักท่องเที่ยว ข้อมูลช่องว่างการบริการ รวมถึงทัศนคติเกี่ยวกับบุคลิกภาพและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคลากร มาออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม ให้มีความเข้มข้น รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้แก่ 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานบริการนวดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ ซึ่งสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จัดทำขึ้น ไปปรับใช้เป็นต้นแบบหลักสูตรการฝึกอบรมให้กับกลุ่มจังหวัด ภาคใต้ตอนบน หรือจังหวัดอื่นที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อีกด้วย นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสม่ำเสมอให้มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวจะส่งผลให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาใช้บริการโดยใช้วิธีการฝึกอบรมและหลักสูตรที่ได้ออกแบบไว้ให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราชและเป็นการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นต้นแบบของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model (Sources of Governing Bodies, Actions from Local to Regional Level, Production and Development และ Assessment) มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีภาคเอกชนและผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก รวมทั้งปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย 4 ปัจจัย ของ TMBC Model (Trust, Mobilization, Benefit และ Communication) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีภาคเอกชนและผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก การเชื่อมโยงเครือข่ายของภาคเอกชนและผู้ประกอบการ ควรเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาและขับเคลื่อน เนื่องจากมีความเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด และควรเป็นผู้นำในการสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจและ

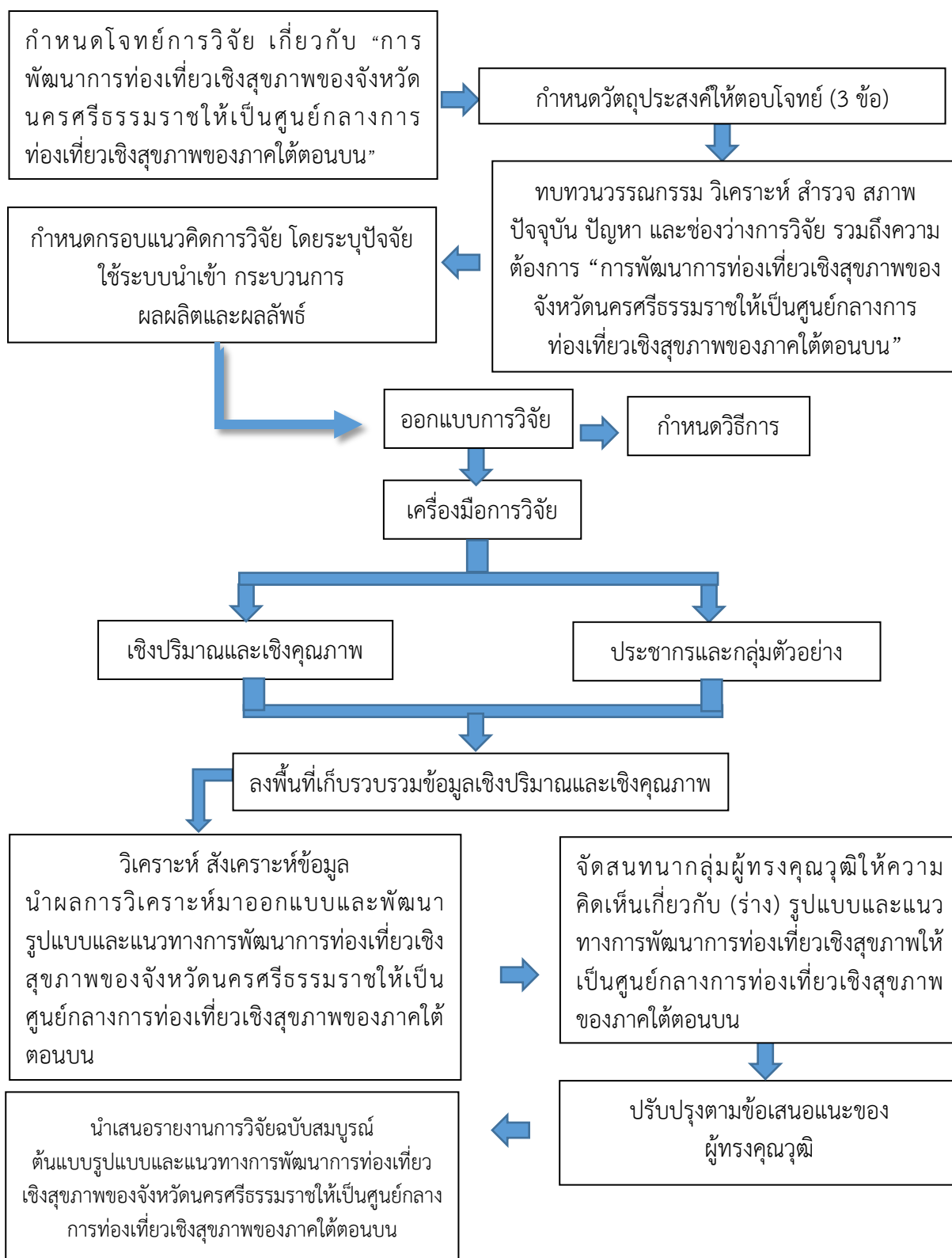
สร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว โดยการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) 2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) 3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) 4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ 5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) โดยใช้การจัดการความร่วมมือ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการดำเนินงาน 2) รูปแบบความร่วมมือ 3) รูปแบบการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน และ 4) รูปแบบการสื่อสารและการตลาด รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ 1) ความไว้วางใจ (Trust) 2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) 3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ 4) การสื่อสารการตลาด (Communication) ทั้งนี้ รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เว็บท่า ไปสู่การทำ e-Commerce ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอนของ POPULAR Model ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) 3) การประกาศให้รับรู้ (Publishing) ในขั้นตอนนี้มีเครื่องมือในการดำเนินการ 2 ประเภท ได้แก่ การทำ Social Commerce และ วิถีโฆษณาแบบดั้งเดิม 4) การสร้างความเข้าใจ (Understanding) 5) ลักษณะเฉพาะ (Lineament) 6) การสร้างความประทับใจ (Appreciation) และ 7) การรักษาลูกค้า (Retention) ทั้งนี้ข้อมูลบนเว็บท่าควรมีองค์ประกอบของข้อมูล 6 องค์ประกอบ (6As) และ คุณลักษณะของเว็บท่า ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ (7Cs) เมื่อประเมินผลความพึงพอใจต่อเว็บท่าที่พัฒนาขึ้น สรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้ POPULAR Model สามารถใช้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดอื่น ๆ ได้

นอกจากนี้ยังพบความต่างของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนที่ได้รับรางวัลกินรีประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านสปา ได้แก่ กระบี่ ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี แต่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับรางวัลกินรี ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านโรงพยาบาลชุมชนประจำปี 2559 ได้แก่ ศาลาสนา โรงพยาบาลท่าศาลา ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับประเทศ จากการประกวด พื้นที่ต้นแบบดีเด่นแห่งชาติ ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก โดยมีโรงพยาบาลหัวไทรเป็นแหล่งผลิตบุคลากรด้านการแพทย์แผนไทยให้กับโรงพยาบาลท่าศาลาอย่างสม่ำเสมอตลอดมา นอกจากนี้การเดินทางเชื่อมต่อระหว่างเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชกับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน มีความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างกัน รวมถึงการส่งต่อนักท่องเที่ยว ด้วยข้อมูลเชิงลึกดังที่ได้กล่าวแล้วทั้งแหล่งท่องเที่ยว บุคลากร การจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเป็น 4 ผลผลิตหลักที่สามารถใช้เป็นต้นแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีคุณค่ารวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ Social Commerce เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนได้

วัตถุประสงค์ของแผนงาน

1. เพื่อศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

กรอบขั้นตอนการวิจัย

รูปที่ 1.1 กรอบขั้นตอนการวิจัย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ ดังนี้

นิยามศัพท์ทางวิชาการ (Academic Definition)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทำกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีไทยในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีจัดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างและฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตใจ (นุชนาฏ หมั่นจันทร์, ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, เกษวิพัทธภูมิพิทักษ์ และ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร, 2561)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่มีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อนและการส่งเสริมสุขภาพ หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ ในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ แบ่งตามวัตถุประสงค์เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- **การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism)** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่มีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อน หย่อนใจ ช่วยคงสภาพ และเสริมสร้างสุขภาพในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ

- **การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism)** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการรักษาพยาบาลเป็นหลัก อาจมีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อน และการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ ในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ

ภาคีเครือข่าย (Consortium Network) หมายถึง กลุ่มบุคคล/ องค์กร/ หน่วยงานที่มีลักษณะเป็นพันธมิตร มีการสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่าย กำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีการรวมพลังกันทำงานสู่ผลลัพธ์ที่มากกว่าเดิม

แหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination) หมายถึง สิ่งหรือสถานที่ที่เกิดจากธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่สามารถดึงดูดใจด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งด้านการบริการ ปัจจัยพื้นฐานในเรื่องระบบสื่อสาร สาธารณูปโภค การขนส่ง และการต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างมีมิตรไมตรี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558 ข)

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (Operational Definition)

นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้เดินทางหรือผู้มาเยือน (Travelers / Visitors) ที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่เดินทางมาเยือนจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ทั้งที่มีการพักแรม (Tourist) และ/หรือไม่พักแรม (Excursionist)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism Destination) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง สามารถนำเสนอรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณค่าสำหรับการพักผ่อน และการเสริมสร้างสุขภาพทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณได้เป็นอย่างดี แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้บริการเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นหลัก

บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism Personnel) หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชของภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้บริการตรงกับนักท่องเที่ยว ในระดับบริหารที่มีหน้าที่บริหารงาน กำหนดนโยบาย กำกับดูแลงาน ประกอบด้วยผู้ดำเนินการกิจการ (เจ้าของกิจการ/ ผู้ลงทุน) และ/ หรือ ผู้ดำเนินการ (ผู้จัดการ) และระดับปฏิบัติการที่มีหน้าที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ ประกอบด้วยตำแหน่ง นักบำบัด (Therapist) และ พนักงานต้อนรับ (Receptionist)

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism Management Model) หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) โดยมีเป้าหมายเพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว ที่มีการทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและการเสริมสร้างสุขภาพในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยการประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับชุมชน มีการประชุมและปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism Promotion Model) หมายถึง การใช้ Social Commerce ที่มีการนำเทคโนโลยีการซื้อขายออนไลน์ (e-Commerce) มาผสมผสานรวมกับสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อออนไลน์อื่น ๆ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการตระหนักรู้ และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Health Tourism of Nakhon Si Thammarat) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อนและการเสริมสร้างสุขภาพในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนของแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” ใช้กลไกการประชุมร่วมกันกับนักวิจัยในทุกโครงการย่อย โดยเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อติดตามโครงการวิจัยย่อยทั้ง 4 โครงการ และร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อการดำเนินการของโครงการวิจัยย่อยให้เป็นไปตามแผนการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบของวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการรวมผลผลิตจากโครงการวิจัยทั้ง 4 โครงการเพื่อนำมาร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน หลังจากนั้น ทีมงานวิจัยจะจัดสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากตัวแทนของผู้นำ/ผู้บริหาร/บุคลากรของกลุ่มต่าง ๆ เมื่อได้ข้อเสนอแนะผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงในประเด็นสำคัญก่อนเผยแพร่ ใช้การเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ประสานวิธีการดำเนินการวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาหลักของการวิจัย ได้แก่ อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

2) ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 6 ประเภท จำนวน 24 แห่ง จำแนกโดยที่มวิจัยใช้เกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้ 1) รูปแบบกิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทยและสากล 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) มีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี ได้แก่ (1) แหล่งทางธรรมชาติ (2) ศาสนสถาน (3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม (4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน (5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ (6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ที่มีอยู่ใน 23 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง การยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ใช้การสนทนากลุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน จาก 4 กลุ่มย่อย ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปฏิบัติงานตรงในการกำกับดูแล และถ่ายทอด นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ จำนวน 6 คน
2. กลุ่มผู้ประกอบการที่มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวในจังหวัด จำนวน 3 คน
3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่มีผลงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่โดดเด่น จำนวน 4 คน
4. กลุ่มสื่อมวลชนที่มีประสบการณ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน

4) ขอบเขตด้านเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งเครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิจัย การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ ผู้วิจัยในแต่ละโครงการสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการวิจัยประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยมีเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบสอบถาม ในกรณีที่สอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) แบบสำรวจ และ 4) การสนทนากลุ่ม

5) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลาทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมประยุกต์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) และสถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ โดยดูจากค่าดัชนีประสิทธิผล (The

Effectiveness Index: EI) ในส่วนความคิดเห็นใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ของความคิดเห็น รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณโดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์

การแปลผลข้อมูลใช้ผลค่าเฉลี่ยโดยแบ่งระดับเป็นค่าช่วงชั้น 5 ระดับขึ้นอยู่กับแต่ละโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ยจากน้อยที่สุดถึงค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีสมรรถนะดีของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยใช้เว็บท่า
3. ได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านมิติที่ส่งเสริมคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น ๆ รวมถึงรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ใช้เทคนิค Social Commerce
4. มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้น (จากการมาเที่ยวซ้ำและการบอกต่อแบบปากต่อปาก) และจังหวัดนครศรีธรรมราชมีรายได้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

บทที่ 2

การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาระสำคัญในบทนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน โดยมีสาระดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับ Wellness ที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีเอกลักษณ์เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ต้องมี Core Happiness และ Emotion เมื่อมาท่องเที่ยวแล้วมีความสุข

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (Quality of Life, QOL) การเดินทางท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุขเพิ่มขึ้น เป็นอีกมิติหนึ่งที่สัมพันธ์กับ Well-being (สุขภาวะ) และความสุข

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอุปสงค์ (Demand) ของการท่องเที่ยวที่ต้องคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมพร้อมรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตจาก Future Traveller Tribes 2030: Understanding Tomorrow's Traveller

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของช่วงอายุ Gen Z, Millennials, Gen X และ Baby Boomer

2.5 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลก/ประเทศไทย

2.6 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน

2.7 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.8 สถานการณ์เมืองรอง/เมืองหลักการท่องเที่ยว

2.9 ข้อมูลความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว และรางวัลกนิรีประเภทต่าง ๆ ที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนได้รับ

2.10 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย

2.11 ยุทธศาสตร์ภาครัฐในการด้านการท่องเที่ยว

2.12 การวิเคราะห์ SWOT การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ 6 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อหาจุดเด่นและความแตกต่าง

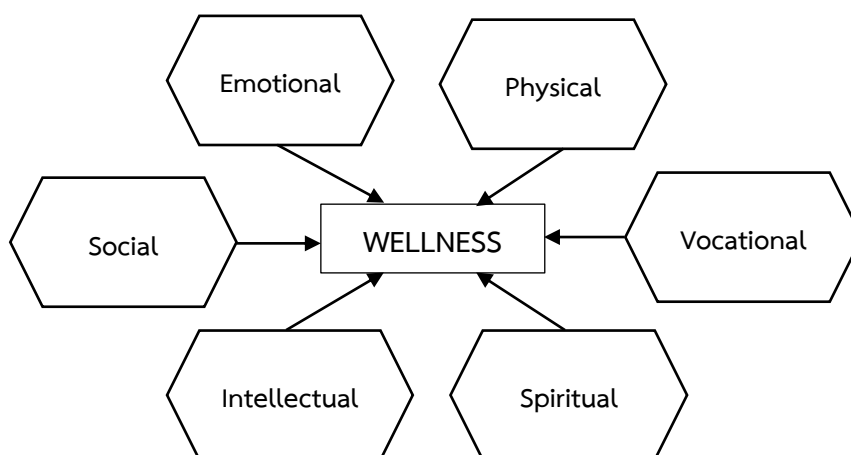
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับ Wellness/จักระแสที่สำคัญของ Wellness

ถ้ามองถึงเรื่องสุขภาพโดยทั่วไปอาจเป็นไปได้ 2 แนวทาง คือ เชิงการแพทย์ และ เชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness) ซึ่งพิจารณาแนวทางของ Wellness จะเป็นแนวคิดอยู่ดีมีสุข การแก้ปัญหาสุขภาพด้วยแนวคิด Wellness จากการมองการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านอยู่ดีมีสุข ไปเที่ยวมาแล้วนอกจากได้ผ่อนคลายสบายใจแล้ว ยังมีความสุขอีกด้วย การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) มีมูลค่าทางการตลาดถึง \$ 439 พันล้านเหรียญ และคาดว่าจะโตอีก 50% ในปี 2017 (Borgman, 2017)

ความเป็นมาของ Wellness เป็นคำสมัยใหม่แต่มีรากลึกมาตั้งแต่ในอดีต ได้เริ่มมาจากการแพทย์แบบอายุรเวทเมื่อ 3000 ปีมาแล้ว (ก่อนคริสต์ศักราช) ต่อมาได้มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ เป็นการแพทย์แผนจีน

การแพทย์กรีกโบราณ Homeopathy, Hydrotherapy (การบำบัดด้วยน้ำ), Chiropractic (การจัดกระดูก) และ จนมาถึงยุคปลูกพืชการทำฟาร์มออร์แกนิก (1950s) ต่อมาช่วง 1935-1963 หมอชาวอเมริกันชื่อ Halbert, L. Dunn ได้รับการขนานนามและยกย่องให้เป็นบิดาแห่ง Wellness และเป็นผู้มีความสำคัญต่อการเกิดกระแสของ Wellness เริ่มแรกใช้คำว่า High-Level Wellness ได้ทำเป็นชุดความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ออกอากาศทางวิทยุในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. รัฐเวอร์จิเนีย แล้วพิมพ์เป็นหนังสือในปี 1961 เน้นความหมายของ สุขภาพจะต้องเป็นไปทางบวก (แทนการปราศจากโรค) ให้ความหมายว่าเป็นการใช้วิธีบูรณาการใน กระบวนการทำหน้าที่ของร่างกายด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ในทิศทางที่มีศักยภาพสูงสุด ของปัจเจกบุคคล ที่สามารถทำได้ภายใต้สิ่งแวดล้อมขณะทำหน้าที่อยู่ เชื่อว่า สภาพะของการอยู่ดีมีสุข (สุขภาพดี) เกี่ยวข้องกับการที่มีโอกาสออกไปสำรวจพบสิ่งใหม่ หลีกหนีไปจากสิ่งที่ทำอยู่เป็นประจำหรืองาน ประจำ การมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลในความน่าหลงใหล และชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในภาพ กว้างแบบพาโนรามา (Panorama) ในปี 1975 John Travis ได้เปิด The Wellness Resource Center เป็น แห่งแรกที่เมือง Mill Valley รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมา Dan Rather ผู้ดำเนินรายการคน ดังของอเมริกาในขณะนั้น ได้นำเอา Travis's Center ไปออกอากาศในรายการ 60 Minutes เกิดกระแสของ การรู้จักและนิยมใช้ Wellness แทน High-level Wellness ในเวลาต่อมาในปี 1979 คำว่า Wellness ดังไป ทั่วอเมริกาและเป็นที่รู้จักชั่วข้ามคืน นอกจากนี้ Travis ได้พิมพ์หนังสือ The Wellness Inventory (1975) และ The Wellness Book (1977) หนังสือทั้งสองเล่มก็ยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

ในช่วงนี้ได้มีผู้บุกเบิกอุตสาหกรรม Wellness คือ Don Ardell ได้พิมพ์หนังสือ The Best-Seller High Level Wellness ในปี 1977 เพื่อกระจายแนวคิดของ Dunn (ทั้ง Travis และ Ardell ได้รับรางวัล “Defining Moment” ในการประชุม The Global Spa and Wellness Summit 2017 ที่ The Breakers, Palm Beach, Florida) ต่อมากระแสของ Wellness มาแรงมากยิ่งขึ้น เมื่อ NWI (The National Wellness Institute Inc.) ที่ตั้งขึ้นในปี 1977 ได้สนับสนุนส่งเสริมปรัชญาที่ว่า มนุษย์สามารถจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า มีสุขภาพที่ดีกว่า โดยใช้หลักการสมดุลและรู้ตัวตน (ระบัตระวัง) NWI ได้เสนอต้นแบบ 6 มิติของ Wellness (Six Dimensions of Wellness) ได้แก่ อารมณ์ สังคม ปัญญา จิตวิญญาณ การประกอบอาชีพ และ กายภาพ (รูปที่ 2.1)

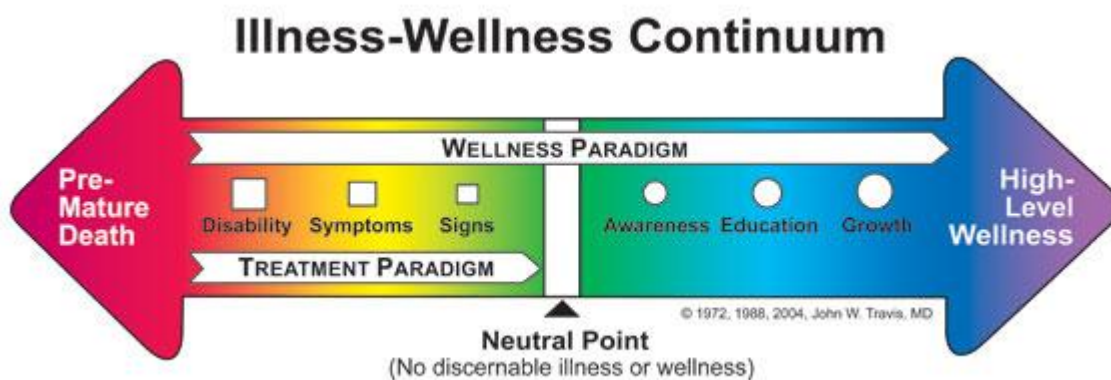

รูปที่ 2.1 ต้นแบบ 6 มิติของ Wellness

(ที่มา: NWI (1977) www.seniorfitness.net/Wellness%20Solution.htm)

Ardel ได้เสนอรูปแบบ Wellness อีกรูปแบบหนึ่ง คือ R.E.A.L Wellness ได้แก่ R=Reason, E=Exuberance, A=Athleticism, และ L=Liberty ทั้ง 4 มิติ จะช่วยส่งเสริมให้สิ่งมีชีวิตมีชีวิตชีวามากที่สุดสำหรับโลกใบนี้ในปัจจุบัน และยังใช้แนวคิดหลักของ High Level Wellness ที่ว่า “การแพทย์สมัยใหม่ เป็นสิ่งน่ามหัศจรรย์ แต่ก็ยังคงมีอีก 2 ปัญหา คือ ประชากรคาดหวังไว้มากแต่เขาจะได้รับผลเพียงน้อยนิด”

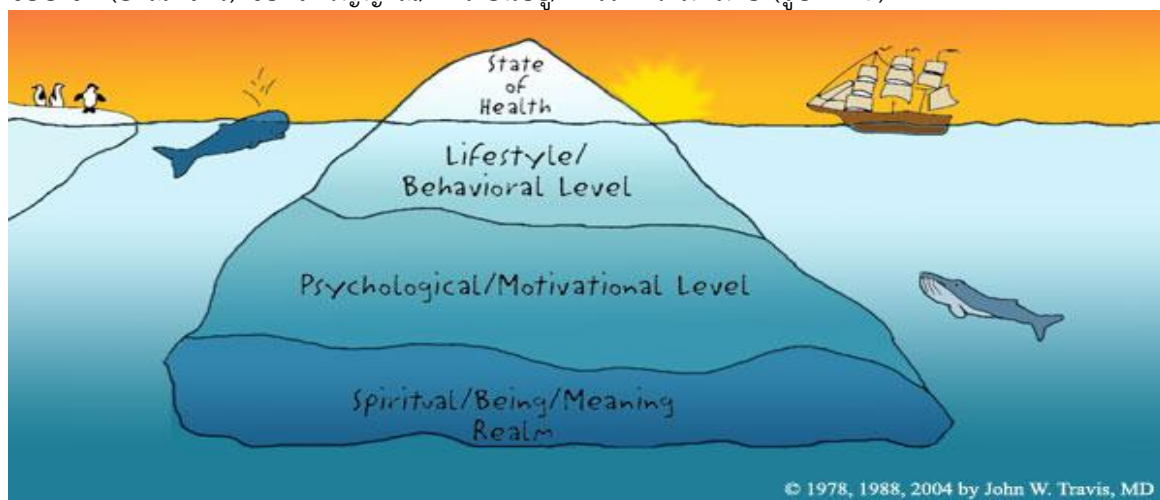
Travis เสนอแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับ Wellness ได้ค้นพบแนวคิดใหม่ เรียกว่า Illness-Wellness Continuum แสดงความสัมพันธ์ของ Wellness กับทิศทางการรักษาอาการเจ็บป่วยซึ่งมีความต่อเนื่องกัน และยังได้หลอมรวมอีก 3 แนวคิดเข้าด้วยกัน คือ Health Risk Continuum ของ Dr. Robbins, Self-actualization ของ Dr. Abraham Maslow และ High Level Wellness ของ Dr. Halbert Dunn (รูปที่ 2.2)

Wellness is a process, never a static state

รูปที่ 2.2 ทิศทางความต่อเนื่องของ Illness-Wellness (ที่มา: ©1972, 1988, 2004 by John & Travis)

รูปแบบที่ 3 The Iceberg Model of Health เป็นแบบจำลองภูเขาน้ำแข็งของสถานะของสุขภาพว่า ความเจ็บป่วยและหรือสุขภาพจะบ่งบอกถึงสถานะของสุขภาพ คือ ส่วนยอดภูเขาน้ำแข็งที่โผล่เหนือน้ำ สุขภาพจะดี/ไม่ดี เป็นผลโดยรวมมาจากส่วนที่อยู่ใต้น้ำซึ่งล้วนเป็นสาเหตุของสุขภาพได้ทั้งสิ้น ได้แก่ ระดับความเป็นอยู่วิถีชีวิต/พฤติกรรม ระดับทางจิตวิทยา/แรงจูงใจ และระดับลึกลงไป (พื้นฐาน) เป็นระดับรากหญ้า ขอบเขต (อาณาจักร) ของจิตวิญญาณ/การเป็นอยู่/การให้ความหมาย (รูปที่ 2.3)

รูปที่ 2.3 The Iceberg Model of Health and Disease
(ที่มา: © 1978, 1988, 2004 by John & Travis)

และอีกรูปแบบหนึ่งของสุขภาวะสุขภาพเรียกว่า The Wellness Energy System เป็นระบบพลังงาน Wellness เกี่ยวข้องกับวงจร Wellness ของการถ่ายเทพลังงานอย่างสมดุล มนุษย์เป็นผู้ถ่ายเทพลังงาน ในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต รวมถึงการเกิดความเจ็บป่วยหรือสุขภาวะ ขึ้นอยู่กับว่ามีการจัดการพลังงานอย่างไร ระบบพลังงาน Wellness เป็นระบบที่แสดงถึงพลังงานที่ร่างกายได้รับและพลังงานที่ถูกปลดปล่อยออกไปจากร่างกาย เป็นแนวทางหนึ่งที่ได้มาจากโปรแกรมการประเมิน Wellness โดยรวมของบุคคล (A Whole-Person Approach to Wellness) ระบบพลังงานที่นำเสนอด้วยวงล้อของ Wellness (รูปที่ 4) ประกอบด้วย 12 มิติ ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง และ ความรักตนเองเป็นพื้นฐาน (Self-Responsibility & Love) (2) กระบวนการหายใจ (Breathing) (3) การรับรู้ความรู้สึก (Sensing) (4) การกิน (Eating) มิติเหล่านี้เป็นช่องทางพื้นฐานของการนำพลังงานเข้าไปในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย และปลดปล่อยออกมาตามช่องทางปกติที่ต้องใช้พลังงานในชีวิตประจำวัน ได้แก่ (5) การเคลื่อนไหว (Moving) (6) ความรู้สึก (Feeling) (7) การคิด (Thinking) (8) การละเล่นและการทำงาน (Playing & Working) (9) การสื่อสาร/พบปะ (Communicating) (10) การสนิทสนม/คุ้นเคย (Intimacy) (11) การค้นหาความหมาย (Finding Meaning) และ (12) จิตวิญญาน (Transcending) จากนั้นอีก 40 ปีต่อมา เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 (2014-2017) มีการก่อตั้ง Global Wellness Institute แนวโน้ม ของ Wellness & Wellbeing สุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health) การแพทย์เชิงบูรณาการ (Integrative Medicine) ที่เน้นการเป็นคนที่สมบูรณ์ (Whole Person) ที่สมดุลในด้านกาย จิตใจ และจิตวิญญาน ได้กลับมาเป็นพลังที่มาแรงและกระจายไปหลายวงการ ทั้งสื่อ และสถาบันการศึกษาในโลกปัจจุบัน ต่อจากนี้จึงเข้าสู่ยุคพัฒนาและมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดดโดยใช้การบูรณาการและความร่วมมือ มากกว่าจะเป็นกลุ่ม/ฝ่ายที่มาแข่งขัน ขัดแย้งกันเอง ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีจะนำไปสู่การทำงานด้วยกันกับองค์กร สถาบัน โครงการต่าง ๆ เช่น Wellness Inventory Program ที่มีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหว ตลอดเวลา รวมทั้ง Wellness Coaching ซึ่งเป็นสาขายอดนิยมในปัจจุบัน (รูปที่ 2.4)

รูปที่ 2.4 Wellness Energy System: Represented by Wellness Wheel
(ที่มา: ©2002, John & Travis and Health world Online)

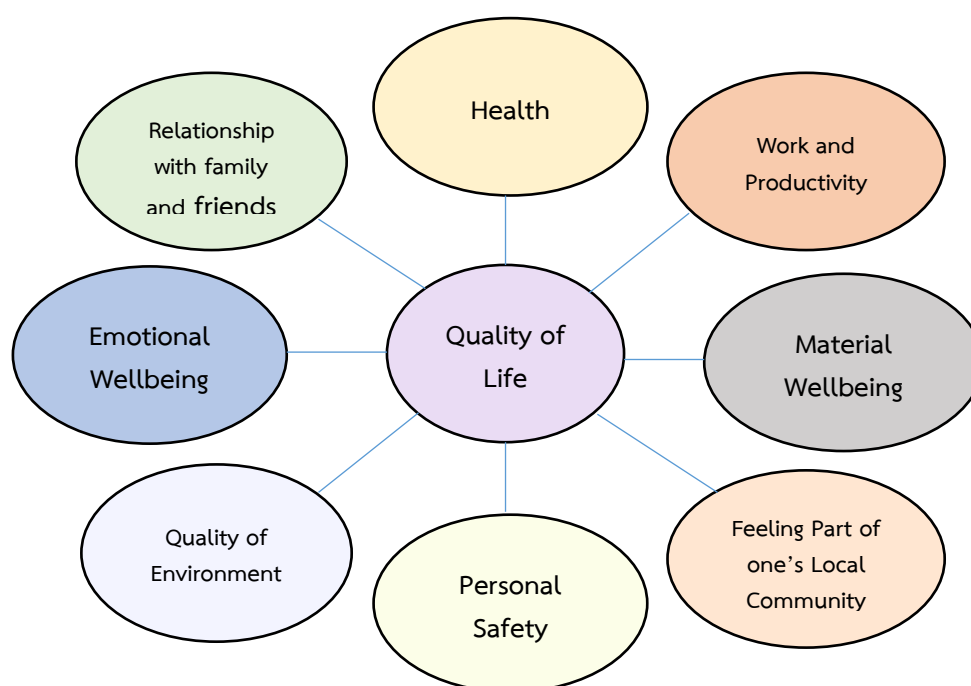
ดังนั้นจะเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับ Wellness ทั้ง 4 รูปแบบดังที่ได้นำเสนอล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม กาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ทั้งสิ้น ในงานวิจัยนี้จึงนิยาม การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่มีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ช่วยคงสภาพและเสริมสร้างสุขภาพในเชิงป้องกันแบบองค์รวม โดยให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (Quality of Life, QOL)

ปัจจุบันการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของตนเองและหลักหนีจากวิถีชีวิตประจำวันที่จำเจ เพื่อหาประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมไปถึงการเยี่ยมญาติหรือเพื่อน การไปทำธุรกิจ เป็นต้น การเดินทางท่องเที่ยว พักผ่อน หย่อนใจ ในช่วงเวลาหนึ่งจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตไม่มากนักน้อย เมื่อมีความสุขจะก่อให้เกิดสุขภาวะ ซึ่งเป็นมิติหนึ่งที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต การเดินทางท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีอิสระในการเลือกทั้งกิจกรรม/แหล่งท่องเที่ยวรวมถึงการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณค่าให้ผู้มาเยือนมีความผ่อนคลาย สบายใจ มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเดินทางและการท่องเที่ยว มักให้ความสำคัญไปที่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เมื่อเกิดความพึงพอใจแล้วก็จะมีความสุขในการท่องเที่ยวครั้งนั้น รวมถึงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการการท่องเที่ยวในมิติหนึ่ง

ได้มีการให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง การมีความสุขโดยรวมในชีวิต มีความพึงพอใจในชีวิต เป็นความพึงพอใจประเภทหนึ่งซึ่งครอบคลุมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี หรือรวมถึงความรู้สึกโดยรวมของสุขภาวะ (Well-being) ความผาสุกของปัจเจกบุคคล การเกิดความพึงพอใจในชีวิตเชิงบวกจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขด้วย

NWI (2007) เสนอว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมประกอบด้วย กายภาพ จิตวิญญาณ ปัญญา อารมณ์ สังคม และการประกอบอาชีพ และ NEF (2004) ได้รวมเอาความสุขและความพึงพอใจ ผนวกความสำเร็จส่วนบุคคล การพัฒนาตนเอง และการรับผิดชอบต่อสังคมไว้ในคุณภาพชีวิตด้วย Rahman, Mittelhammer & Wandschneider (2005) ได้นำเสนอแบบจำลองคุณภาพชีวิตที่ประกอบด้วย 8 มิติ (รูปที่ 2.5)

รูปที่ 2.5 QOL Domains (ที่มา: Rahman, Mittelhammer & Wandschneider, 2005)

นักวิจัยหลายคนได้สรุปว่า มี 3 องค์ประกอบสำคัญสำหรับคุณภาพชีวิต (QOL) ได้แก่ สุขภาพ มาตรฐานการดำรงชีวิต และสุขภาวะ

คุณภาพชีวิต (QOL) มีได้หลายมิติ ได้แก่

1. Material Well-being เช่น รายได้และการมีงานทำ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของงานที่ทำอยู่ รายได้ครอบคลุม ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เป็นต้น
2. Community Well-being เช่น ประชาชน การให้บริการ ความสะดวกสบาย ชีวิตในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น
3. Emotional Well-being เช่น กิจกรรมพักผ่อน กิจกรรมจิตวิญญาณ การใช้เวลาว่าง การให้บริการทางศาสนา การอนุรักษ์/แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการท่องเที่ยวแบบองค์รวม เป็นต้น
4. Health Safety Well-being เช่น สุขภาพ สภาพที่มีสุขภาพที่แข็งแรง คุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำ ความบริสุทธิ์ของน้ำ ขยะ อัตราการเกิดอุบัติเหตุ และอาชญากรรม สุขภาวะความปลอดภัย เป็นต้น
5. Quality of Life as General เช่น สภาพชีวิตโดยรวม วิธีการใช้ชีวิต ความรู้สึกโดยรวมในชีวิต เป็นต้น

ในการวิจัยจะใช้แนวคิดของคุณภาพชีวิต เน้น Emotional Well-being และ Health Safety Well-being ซึ่งจะครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จะมีผลต่อคุณภาพชีวิตในทางบวก ไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแล้วมีความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ ลดความตึงเครียดสบายใจ บรรเทาอาการปวดเมื่อยต่าง ๆ มีความสุข จึงส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น

คุณภาพชีวิต (QOL) สามารถศึกษาได้ทั้งระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิภาค และ ประเทศ คุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการท่องเที่ยว ประสบการณ์ของการท่องเที่ยว/นักท่องเที่ยวมีผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดูเหมือนว่าจะมีผลกระทบทางบวกกับชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น ชีวิตด้านครอบครัว ชีวิตด้านสังคม ชีวิตด้านพักผ่อน ชีวิตด้านวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงในทิศทางที่น่าสนใจ คือ กิจกรรมของนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายใช้สอยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว นำไปสู่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเด็นดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำอีก และการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องศึกษาทั้งอุปสงค์ (Demand) และ อุปทาน (Supply) ควบคู่กัน

ความเป็นมาของคุณภาพชีวิต (QOL) เริ่มมีนักวิจัยให้ความสนใจมาประมาณ 20 ปี ที่ผ่านมามีศึกษาด้านพฤติกรรมสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการนโยบายใช้การชีวิตด้านการวิจัยสังคมศาสตร์ ใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจและสังคมศาสตร์ ตัวชี้วัดสภาพเศรษฐกิจไม่สามารถเอามาเทียบกับตัวชี้วัดทางด้านการพัฒนาได้ ดังนั้นคุณภาพชีวิต (QOL) จัดจำแนกเป็น 2 ประเภทดังนี้

- (1) Objective QOL-วัดทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ครัวเรือน สุขภาพ ค่าครองชีพ เป็นต้น
- (2) Subjective QOL-วัดทางสังคมศาสตร์ เช่น ความพึงพอใจในชีวิต ความสุข ภาวะสุขภาพ/สบายใจ/เพลิดเพลินใจ/ประทับใจ คุณภาพชีวิตที่ได้รับ คุณค่าการท่องเที่ยว เป็นต้น

QOL เป็นความรู้สึกโดยรวมของสุขภาวะใช้แทนกันในความหมายของ Well-being ได้ แนวคิดของ QOL และ Well-being ได้ถูกผนวกเข้าไว้ในการให้ความหมายของการท่องเที่ยวด้วย

QOL ของนักท่องเที่ยวสามารถทำนายผ่านทางคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวในเชิงความพึงพอใจในชีวิตด้านต่าง ๆ ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม คุณลักษณะของ Trip ที่ไปท่องเที่ยว การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในวัฏจักรการท่องเที่ยว เป็นต้น ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพักผ่อน (Leisure) มีบทบาทสำคัญต่อ

ความพึงพอใจในชีวิตของนักท่องเที่ยว ในประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี (Liang, Yamashita & Brown, 2013)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จะมีทฤษฎีหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. Situational Theories เน้นความพึงพอใจกับงานให้บริการแบบต่าง ๆ เฉพาะเรื่อง
2. Dispositional Theories เน้นความพึงพอใจกับคุณลักษณะส่วนตัว (ที่มีมาตั้งแต่กำเนิด) ของนักท่องเที่ยวหรือชีวิตของนักเดินทาง
3. Interactive Theories เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์กับลักษณะส่วนบุคคล

การจำแนกความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ใน 4 รูปแบบ ได้แก่ การเปรียบเทียบกับ

1. Expectancy Confirmation Theory เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเชิงการรับรู้ของนักท่องเที่ยวกับการได้รับการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ (เปรียบเทียบกับความคาดหวัง) ว่าดี หรือเลว กว่าที่คาดหวังไว้

2. Norms Theories เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเชิงเปรียบเทียบการได้รับการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ กับบรรทัดฐาน (Norm) ที่ควรจะเป็นซึ่งอาจสัมพันธ์กับความคาดหวังในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Ideal Expectations, Deserved Expectations, Desired Expectations, Predictive Expectations เป็นต้น

3. Equity Theory เป็นทฤษฎีที่เน้นการอธิบายความพึงพอใจของการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในรูปแบบของอัตราส่วนของปัจจัยนำเข้า (Input) ต่อปัจจัยผลผลิต (Output) เช่น ถ้า Input เป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (ระดับต่ำ) แต่ Output เป็นเรื่องผลประโยชน์ที่ได้จากการให้บริการ (ระดับสูง) ดังนั้น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะอยู่ในระดับสูง (เป็นบวก) พูดง่ายๆ “จ่ายน้อยแต่ได้รับการบริการที่ดี” แต่ถ้าจ่ายมากและได้รับการบริการที่ไม่ดี/ ไม่คุ้มค่างบเงินที่จ่ายไป นักท่องเที่ยวจะมีความพึงพอใจเป็นไปในทางลบ

4. Self - Congruity Theory เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเมื่อได้รับการที่เป็นมาตรฐาน นักท่องเที่ยวจะเกิดความพึงพอใจสูงสุด เมื่อเขาสามารถจำแนกแยกแยะการให้บริการกับนักท่องเที่ยวได้ มีความรู้สึกมีความสุขจากการได้รับการที่เป็นมาตรฐาน

นอกจากนี้ยังมี QOL Theories of Leisure Travel Satisfaction เป็นทฤษฎีคุณภาพชีวิตของความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน จะเป็นทฤษฎีที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย (Goal) ที่ได้มาจากนักวิจัยหลาย ๆ กลุ่ม (Sirgy, 2010) ได้แก่ การเลือกเป้าหมายที่มีคุณค่า ตั้งความคาดหวังไว้ การนำไปใช้และการบรรลุผล ทฤษฎีจะใช้อธิบายความพึงพอใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ดี/ไม่ดี ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ด้านสุขภาวะของแต่ละคนอยู่ในระดับสูง (มีความพึงพอใจในชีวิตหรือความสุขโดยรวมในชีวิต) ถ้าเขาเลือกเป้าหมายที่มีคุณค่า ความคาดหวังสูง ๆ นักท่องเที่ยวที่มีกิจกรรม/การกระทำบางอย่างก็จะนำไปใช้ในเป้าหมายต่าง ๆ ได้ ถ้ามีการสร้างให้เกิดความพึงพอใจกับการบริการทางการท่องเที่ยวเป็นความพึงพอใจในรูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริม QOL ของนักท่องเที่ยวซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นประโยชน์ต่อภาพรวมของการท่องเที่ยวในด้านความภักดีของนักท่องเที่ยว (Tourist Loyalty) การกลับมาเที่ยวซ้ำ (Repeat Patronage) และการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word-of-Mouth)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอุปสงค์ (Demand) ของการท่องเที่ยวที่ต้องคาดการณ์ล่วงหน้า

จากการทบทวนวรรณกรรม ทีมนักวิจัยพบว่า Demand ของการท่องเที่ยว ที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องศึกษา ลักษณะของนักท่องเที่ยวในอนาคตเพื่อเตรียมพร้อมรองรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ดัง รายงานเรื่อง “Future Traveller Tribes 2030: Understanding Tomorrow’s Traveller” จัดทำโดย Amadeus IT Group ของบริษัท อมาเดอุส และ ฟรอสต์แอนด์ซัลลิแวน (Amadeus and Frost & Sullivan) สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวหนึ่งคนสามารถมีลักษณะที่หลากหลายได้ สามารถอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลายกลุ่ม ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีคุณลักษณะที่หลากหลายนั้น ได้แก่ ผู้ร่วมเดินทาง และเหตุผลในการเดินทาง แต่ละครั้งเพื่อใช้ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในอนาคต ดังนั้นจึงได้คาดการณ์และจำแนกนักท่องเที่ยว ได้เป็น 6 กลุ่ม (6 Traveller Tribes) ในปี ค.ศ. 2030 ดังนี้

1. Simplicity Searchers คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชอบความเรียบง่าย จัดการเดินทางโดยใช้บริการ การอำนวยความสะดวกจากแหล่งข้อมูลภายนอก เพื่อลดความยุ่งยากในการจัดการการเดินทางของตนเอง ระหว่างการพักผ่อน เช่น การใช้บริการบริษัทนำเที่ยว และซื้อแพ็คเกจทัวร์ต่าง ๆ เป็นต้น
2. Cultural Purists คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่ชอบค้นหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม ใช้โอกาสในการ เดินทางค้นหาวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวคนนั้น ๆ ค้นเคย เพื่อหา ประสบการณ์แปลกใหม่ และใช้เป็นแรงบันดาลใจในการดำรงชีวิต
3. Social Capital Seekers คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้ค้นหาความโดดเด่นในสังคม นิยมแบ่งปัน ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์การเดินทางที่มีระดับ จะต้องเป็นที่ยอมรับ และได้รับการยกย่องจากสังคมโดยรอบ
4. Reward Hunters คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้ตามหารางวัลให้แก่ชีวิตจากการทำงาน โดยปรนเปรอ ชีวิตด้วยสินค้าหรูหรา (Luxury Products) รวมถึงการบริการเพื่อความผ่อนคลายและส่งเสริมสุขภาพให้ดีขึ้น
5. Obligation Meeters คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีข้อผูกมัด มีความจำเป็นต้องเดินทางเพื่อดำเนิน กิจกรรมที่จำเป็น เช่น นักท่องเที่ยวทางธุรกิจ (Business Traveller) เป็นต้น ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้อาจมี กิจกรรมที่มีความจำเป็นทำให้ต้องเดินทางไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพื่อดำเนินกิจกรรม เช่น กิจกรรมทาง ศาสนา เทศกาลต่าง ๆ ร่วมงานแต่งงาน เป็นต้น ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทางโดยมีเป้าหมายหลัก (Primary Purpose) ที่ชัดเจน แต่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเสริมกิจกรรมอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากกิจกรรมหลัก เช่น เยี่ยมชมสถานที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยว เดินทางเชื่อมโยงไปยังสถานที่ใกล้เคียงหลังจากได้ทำกิจกรรมตาม เป้าประสงค์หลักสำเร็จลุล่วงไปแล้ว เป็นต้น
6. Ethical Travellers คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับจริยธรรม และสภาพแวดล้อม โดยรวม โดยนำปัจจัยเหล่านี้มาวางแผนการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม จากการท่องเที่ยว ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากการเดินทางทางอากาศ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จะ ส่งผลโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ในการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่รูปแบบการท่องเที่ยวจะเป็นใน ลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ (Volunteer) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) เป็นต้น

และจากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้ง 6 กลุ่ม พบว่า มีพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยที่ เกี่ยวข้องกับ Wellness ทั้งสิ้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของช่วงอายุ Gen Z, Millennials, Gen X และ Baby Boomer

การเดินทางมาท่องเที่ยวเมืองไทย ถือว่ายังคงเป็นปลายทางยอดนิยมของชาวยุโรปที่ต้องการหนีหนาวมาเที่ยว รับบรรยากาศอบอุ่น ซึ่งการมาเยือนนั้นไม่ได้เจาะจงสภาพที่ท่องเที่ยวอดนิยมแบบเดิมอีกต่อไป

พิมปวิธ นพกิจกำจร (2560) ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารการตลาดของเอ็กซ์พีเดีย กรุ๊ป กล่าวว่า ไม่ใช่แค่นักท่องเที่ยวในเอเชีย อย่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่น ที่คิดว่าไทยเป็นสวรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว แต่ชาวยุโรป อย่างสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และเยอรมัน ก็มองว่าไทยเป็นอีกเป้าหมายที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนในช่วงฤดูกาลที่มีอากาศหนาว

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางมาไทยนั้น แบ่งออกเป็น 4 ช่วงอายุ คือ Gen Z ช่วงอายุ 18-23 ปี Millennial ช่วงอายุ 24-35 ปี Gen X ช่วงอายุ 36-55 ปี และ Baby Boomer ช่วงอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ทั้ง 4 ช่วงอายุดังกล่าว ต่างมีพฤติกรรมในการใช้จ่ายด้านการเดินทางที่แตกต่างกัน ดังนี้

นักเดินทางกลุ่ม Gen Z เกือบร้อยละ 80 มักไม่วางแผนการเดินทางล่วงหน้า และงบประมาณที่ใช้ในการเดินทางสำคัญกว่าเป้าหมาย มักมีการเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการเดินทาง แต่มีประเทศปลายทางที่ต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เป็นช่วงอายุที่เกิดมาด้วยความคุ้นชินกับการใช้สมาร์ทโฟน ทำให้คนกลุ่มนี้ร้อยละ 76 ค้นหาข้อมูลผ่านมือถือและตัดสินใจจองทุกขั้นตอนผ่านมือถือทันที

ดังนั้น การทำเว็บไซต์ที่ตอบโจทย์ของคนกลุ่ม Gen Z ควรเป็นรูปแบบที่ใช้งานผ่านมือถือได้อย่างสะดวกและให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างครบถ้วนและโดดเด่น มีการส่งเสริมการตลาด รวมถึงการจองผ่านมือถือสำหรับคนกลุ่มนี้ด้วย เพื่อเร่งให้ตัดสินใจจองได้ไวขึ้น

นักเดินทางกลุ่ม Millennials เกือบร้อยละ 90 จะมองหาข้อเสนอที่ดีที่สุด โดยจะเดินทางท่องเที่ยวตามคำแนะนำของเจ้าของพื้นที่ เพื่อนำประสบการณ์ไปบอกต่อ โดยเฉพาะสถานที่ที่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก จะดึงดูดคนกลุ่มนี้ได้มากเป็นพิเศษ ถึงแม้ว่าจะมีงบประมาณจำกัดแต่ต้องการความคุ้มค่าของกิจกรรมมากที่สุด

ดังนั้น ผู้ให้บริการห้องพัก ควรนำเสนอจุดขายที่เป็นไฮไลต์เด่นในพื้นที่รอบที่พัก ไม่ว่าจะเป็นจุดชมพระอาทิตย์ยามเช้า จุดชมหมอก ใกล้ตลาดน้ำ มีร้านอาหารแนะนำ ฯลฯ ซึ่งคนกลุ่มนี้ต้องการเข้าไปสัมผัสประสบการณ์และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นมากกว่าพักอยู่แต่ภายในโรงแรมหรือห้องพักของตน

กลุ่ม Gen X คนกลุ่มนี้นิยมเดินทางเป็นครอบครัว อาจเคยมาเที่ยวเมืองไทยแล้วในสมัยที่เป็นวัยรุ่น แต่ได้กลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งในรูปแบบของครอบครัว ซึ่งอาจมีลูกอายุไม่เกิน 10 ขวบ เดินทางมาด้วย จึงให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยมาก

ทั้งนี้ นักเดินทางกลุ่ม Gen X มากกว่าร้อยละ 80 จึงนิยมอ่านรีวิว (Review) เป็นหลัก เพราะคำนึงถึงเรื่องความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตในที่พักมากเป็นพิเศษ เรื่องความสะดวกได้รับมาตรฐานและความใส่ใจของพนักงานให้บริการเป็นหลัก แม้ว่าค่าใช้จ่ายในการเลือกโรงแรมจะสูงกว่านักเดินทางกลุ่ม Millennials ก็ตาม ย่อมหมายถึงความคาดหวังสิ่งที่ดีด้วย

นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงคนกลุ่มนี้ที่นิยมอ่านรีวิวเกี่ยวกับความสะดวกสบายที่โรงแรมมอบให้เป็นหลัก เช่น มีรถรับส่งแบบครอบครัว การเดินทางไปนอกสถานที่พัก ทำให้การยื่นข้อเสนอเรื่องความสะดวกสบายสำหรับคนกลุ่มนี้ก่อน จะช่วยปิดการขายได้เร็วขึ้น

กลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่ม Baby Boomer เป็นกลุ่มนักเดินทางที่มีมูลค่าในการเข้าพักสูงมาก เพราะใช้เวลาเข้าพักนานเฉลี่ย 10.5 วันต่อการเดินทาง และมียอดการใช้จ่ายที่ดีมาก เพราะต้องการความสะดวกสบายที่สุด ดังนั้น ในด้านที่พักควรนำเสนอสิ่งที่ดีที่สุด และกระตุ้นการมอบสิทธิพิเศษ เพื่อเพิ่มการตัดสินใจที่รวดเร็วขึ้น

สรุป ความแตกต่างด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักเดินทางทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้
 Gen Z มีพฤติกรรมในการเดินทางโดยไม่ตั้งเป้าหมาย และค้นหาแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยว
 Millennials มีพฤติกรรมการตัดสินใจในการออกทริปท่องเที่ยวรวดเร็ว และต้องการความคุ้มค่าในการท่องเที่ยว

Gen X มีพฤติกรรมการค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและต้องการความสะดวกสบายในการพักผ่อน

Baby Boomer มีพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอย เป็นผู้มีกำลังจ่าย และต้องการความสะดวกสบายในการพักผ่อนมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะว่า ไม่อยากให้ที่พักเน้นการให้บริการที่ช่วงอายุใดเป็นพิเศษ แต่ควรให้ข้อมูลที่เข้าถึงทุกกลุ่มได้ เพราะนักเดินทางไม่ได้มีความแน่นอนว่าจะมาในช่วงเวลาเดียวเสมอไป ควรเพิ่มโอกาสด้วยการให้ข้อมูลที่เหมาะกับทุกเทศกาล เข้าถึงลูกค้าได้ทุกกลุ่ม และหาเครื่องมือที่เอื้อประโยชน์ในการเข้าถึงลูกค้าได้มากที่สุด เพื่อดึงดูดการตัดสินใจในการใช้บริการ และปิดการขายได้รวดเร็ว (ณัฐธยาน์ สุทธเจริญ, 2560)

ในการวิจัยจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของประชากรในช่วงอายุต่าง ๆ ในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวโดยการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ผ่านทาง Social Commerce

2.5 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลก/ประเทศไทย

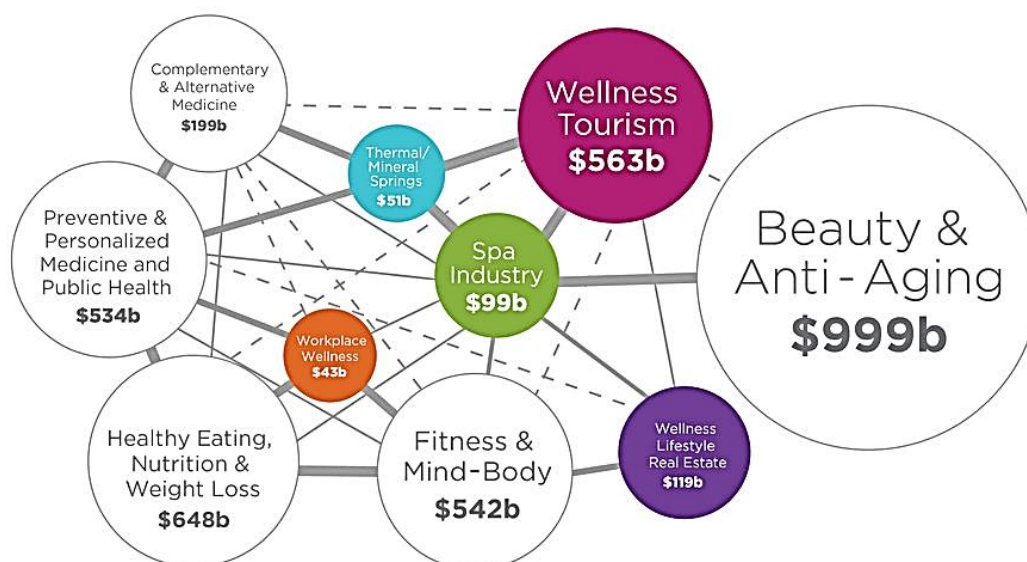
The Global Wellness Institute (GWI) ได้เริ่มศึกษาวัดขนาดเศรษฐกิจโลกของ Wellness เป็นครั้งแรกเมื่อปี 2014 และให้ความหมาย Wellness ว่าเป็นการติดตามกิจกรรมที่เข้มแข็งต่อเนื่องให้เป็นทางเลือกและวิถีชีวิต ที่นำไปสู่สภาวะองค์รวมของสุขภาพ การประมาณขนาดของเศรษฐกิจ Wellness ให้อยู่ในวงจำกัดของอุตสาหกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำเอากิจกรรม Wellness และวิถีชีวิตผนวกเข้าไว้ในชีวิตประจำวัน GWI ได้นำเสนอเศรษฐกิจ Wellness ที่ได้ศึกษาทั้ง 10 ประเภทในปี 2015 (รูปที่ 2.6)

ในปัจจุบันมีมูลค่าการตลาดสูงถึง \$ 3.7 พันล้านดอลลาร์ คิดเป็น 5% ของเศรษฐกิจโลก มีขนาดเป็น ½ ของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับ Wellness ของโลก จากการรวบรวมข้อมูลของ GWI จาก 212 ประเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศในปี 2015 รายงานว่า ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ในปี 2015 มีมูลค่า \$ 563 ล้านล้านดอลลาร์ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2013 ถึง 6.8% หรือเพิ่มขึ้น 3.4% ของค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวของโลกโดยรวม (GWI, 2017) และได้ศึกษาข้อมูลของ Wellness ทั้ง 5 ประเภทที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้แก่

1. Spa Industry	: จำนวนสปา 121,595 แห่ง
: ค่าใช้จ่ายสปา \$ 77.6 ล้านล้านดอลลาร์
: การจ้างงานสปา 2,150,147 คน
2. Wellness Tourism	: จำนวนการเดินทาง 691 ล้านครั้ง
: ค่าใช้จ่าย \$ 563.2 ล้านล้านดอลลาร์
3. Thermal/Mineral Springs	: จำนวนแหล่งน้ำพุร้อน/น้ำแร่ 27,507 แห่ง
: ค่าใช้จ่าย \$ 50 ล้านล้านดอลลาร์
: การจ้างงาน 1,386,092 คน

4. Workplace Wellness : จำนวนคนทำงาน 305.5 ล้าน
: ค่าใช้จ่าย \$ 43.3 ล้านล้านดอลลาร์
5. Wellness Real Estate : มูลค่าตลาด \$ 118.6 ล้านล้านดอลลาร์

GLOBAL WELLNESS ECONOMY: \$3.7 trillion in 2015

Note: Numbers may not add due to overlap in segments.
Source: Global Wellness Institute, Global Wellness Economy Monitor, January 2017

รูปที่ 2.6 Global Wellness Economy

(ที่มา: Global Wellness Institute, Global Wellness Economy Monitor, January 2017)

Wellness Sector Growth Projections, 2015-2020

	Projected Market Size (US\$ billions)		Projected Average Annual Growth Rate
	2015	2020	2015-2020
Spa Facilities	\$77.6	\$103.9	6.0%
Thermal/Mineral Springs	\$51.0	\$64.6	4.8%
Wellness Tourism	\$563.2	\$808.0	7.5%
Workplace Wellness	\$43.3	\$55.1	5.0%
Wellness Lifestyle Real Estate	\$118.6	\$152.8	5.2%

Source: Global Wellness Institute, based upon economic and industry sector projections from the IMF, ILQ, Euromonitor, and GWI's data and projection model.

รูปที่ 2.7 Wellness Sector Growth Projections, 2015-2020

(ที่มา: Global Wellness Institute, Global Wellness Economy Monitor, January 2017)

เศรษฐกิจ Wellness ของโลก ในอนาคตคาดการณ์ว่ามีความแข็งแกร่ง มีจำนวนคนทั่วโลกให้ความสนใจ Wellness เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของกิจกรรม วิถีชีวิตเพื่อที่จะช่วยลดความเครียดและอันตรายที่จะเกิดกับสุขภาพ ป้องกันการเกิดโรคและส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้มีการคาดการณ์เศรษฐกิจ Wellness ของโลกในเรื่องขนาดของตลาด (มูลค่าการตลาด) และอัตราการเติบโตเฉลี่ยในช่วง 2015-2020 ของ Wellness ทั้ง 5 ประเภท พบว่า มีอัตราการเติบโตสูงกว่าการเติบโตของ GDP โลก ซึ่ง IMF ได้คาดการณ์ไว้ว่าจะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยในอีก 5 ปีข้างหน้า เท่ากับ 4.5% ต่อปี เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า Wellness Tourism มีขนาดตลาด มีมูลค่าการตลาด \$ 563.2 ล้านล้านดอลลาร์ในปี 2015 จะเพิ่มเป็น \$ 808 ล้านล้านดอลลาร์ ในปี 2020 ด้วยอัตราการเติบโตเฉลี่ย 7.5% ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตที่สูงที่สุดในบรรดา Wellness ทั้ง 5 ประเภท

ค่าใช้จ่าย Wellness Tourism จะมาจาก Wellness Tourist 2 ประเภท ได้แก่ (1) (1^{ry}) Primary Wellness Tourists-นักท่องเที่ยว/นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์ของ Wellness เท่านั้น และ (2) (2^{ry}) Secondary Wellness Tourists-นักท่องเที่ยว/นักท่องเที่ยว ที่แสวงหากิจกรรม Wellness เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางท่องเที่ยว

ถ้าพิจารณาจำนวนการเดินทาง Wellness Tourism ที่เดินทาง 691 ล้านครั้ง (7%) จะพบว่าเป็น 2^{ry} Wellness Tourists ที่เดินทางถึง 613 ล้านครั้ง (89%) มีเพียงจำนวน 78 ล้านครั้ง (11%) ที่เป็น 1^{ry} Wellness Tourists หรือถ้าแยกเป็นการเดินทางภายในประเทศ (Domestic) 575 ล้านครั้ง (83%) และการเดินทางระหว่างประเทศ (International) 116 ล้านครั้ง (17%) ค่าใช้จ่าย Wellness มีมูลค่าการตลาด \$ 563 ล้านล้านดอลลาร์ มาจาก 2^{ry} Wellness Tourists \$ 482 ล้านล้านดอลลาร์ (86%) และ 1^{ry} Wellness Tourists \$ 81 ล้านล้านดอลลาร์ (14%) หรือ ถ้าจำแนกเป็นการเดินทางภายในประเทศ \$ 376 ล้านล้านดอลลาร์ (67%) และการเดินทางระหว่างประเทศ \$ 187 ล้านล้านดอลลาร์ (33%)

สรุปได้ว่า ทั้งค่าใช้จ่าย และจำนวนการเดินทางของ Wellness Tourism นั้น 2^{ry} Wellness Tourists เป็นส่วนสำคัญที่มีการเดินทางภายในประเทศและการใช้จ่ายมากกว่า 1^{ry} Wellness Tourists 5-6 เท่า

ในเรื่อง Wellness Tourism 2015 ประเทศไทยก็ถูกจัดให้ตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) อยู่ในลำดับสูงสุดของกลุ่ม 10-25 ประเทศสูงสุด ได้แก่

- ตลาด Wellness Tourism มีตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) อยู่ในลำดับที่ 13 ใน 20 ประเทศสูงสุดของโลก มีจำนวนการเดินทาง 9.7 ล้านครั้ง มีการจ้างงานตรง 0.5 ล้านคน และค่าใช้จ่าย 9.4 ล้านล้านดอลลาร์

- ตลาด Spa มีตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) อยู่ในลำดับที่ 16 ใน 20 ประเทศสูงสุดของโลก มีจำนวนแหล่งบริการสปา 2,304 แห่ง การจ้างงานพนักงานสปา 70,897 คน ค่าใช้จ่าย 1.01 ล้านล้านดอลลาร์

- ตลาด Wellness Tourism ที่มีการเติบโตสูงสุดของโลก ประเทศไทยมีตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) อยู่ในลำดับที่ 22 ใน 25 ประเทศสูงสุดของโลก โดยมีจำนวน Wellness Arrivals/Trips Added 1.5 ล้านคน/ครั้ง (2013-2015) และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 8.5% ต่อปี (Global Wellness Economy, 2017)

2.6 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดในภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช ระนอง ภูเก็ต พังงา และสุราษฎร์ธานี ในช่วงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2559 ที่มีนักท่องเที่ยวรวมทั้งหมดจำนวน 10,430,701 คน ขยายตัวร้อยละ 6.13 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา จากการขยายตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้แก่ เยอรมัน รัสเซีย ออสเตรเลีย จีน อังกฤษ และชาวไทย ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 216,396.28 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 13.51 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา เมื่อจัดลำดับจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดและมีรายได้มากที่สุด ได้แก่ 1) ภูเก็ต 2) กระบี่ 3) สุราษฎร์ธานี 4) พังงา 5) นครศรีธรรมราช 6) ระนอง และ 7) ชุมพร ทั้งนี้พบว่า 4 จังหวัดแรกมีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ตมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากถึงร้อยละ 72.26 ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อหัวนักท่องเที่ยวสูงถึง 8,009.11 บาทต่อคนต่อวัน รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่ (5,665.85) พังงา (5,382.26) และสุราษฎร์ธานี (3,599.35) ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยการพักแรมอยู่ที่ 4-5 วัน ในขณะที่จังหวัด นครศรีธรรมราช ระนอง และชุมพร มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยมากถึงร้อยละ 90 ขึ้นไป มีค่าใช้จ่ายต่อหัวนักท่องเที่ยวไม่เกิน 2,000 บาทต่อคนต่อวัน ในภาพรวมของภาคใต้ตอนบนพบว่านักท่องเที่ยวใช้จ่ายเพื่อเป็นค่าที่พักและอาหารเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นจังหวัดนครศรีธรรมราชที่นักท่องเที่ยวใช้เพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึกเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาจึงเป็นค่าที่พักและค่าอาหาร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จัดการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองและใช้พาหนะส่วนบุคคล รองลงมา คือ รถประจำทาง และเครื่องบิน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมพักบังกะโลหรือรีสอร์ท รองลงมา คือ โรงแรมและเกสต์เฮาส์

2.7 สถานการณ์ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2559 ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวน 966,941 คน ขยายตัวร้อยละ 6.52 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา จากการขยายตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้แก่ มาเลเซีย (5,905 คน) ออสเตรเลีย (298 คน) สหรัฐอเมริกา (287 คน) และชาวไทย ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 3,203.81 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 8.42 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยร้อยละ 96.60 ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวอินโดนีเซียและชาวจีนเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละร้อย นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายเฉลี่ยวันละ 1,708.09 บาทต่อคน ชาวต่างชาติมีการใช้จ่ายมากกว่าชาวไทยประมาณ 200 บาท ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการพักผ่อน ขณะที่นักทัศนาจรมีการใช้จ่ายส่วนใหญ่เพื่อการซื้อสินค้าและของที่ระลึก รองลงมา คือ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม และค่ายานพาหนะเดินทางในจังหวัด นักท่องเที่ยวใช้จ่ายค่าบริการท่องเที่ยวภายในจังหวัดน้อยที่สุดเนื่องจากส่วนใหญ่จัดการเดินทางด้วยตนเองโดยใช้พาหนะส่วนบุคคล ร้อยละ 75 นอกจากนี้พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่นิยมจัดการเดินทางด้วยตนเอง ร้อยละ 96.05 ซึ่งมากกว่าชาวต่างชาติที่จัดการเดินทางด้วยตนเอง เพียงร้อยละ 55.40 ซึ่งใกล้เคียงกับการจัดการเดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยว และนักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการพาหนะส่วนบุคคล รองลงมา คือ รถโดยสารประจำทาง เครื่องบิน รถไฟ นักท่องเที่ยวทั้งหมดพักแรมเฉลี่ย 2.37 วันต่อครั้งในการเดินทาง โดยส่วนใหญ่พักแรมที่บังกะโลหรือรีสอร์ท รองลงมา คือ โรงแรม และพักบ้านญาติ นอกจากนี้พบว่าชาวต่างชาติส่วนใหญ่พักแรมที่บ้านญาติ รองลงมาคือโรงแรม ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาจากประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่ไปตั้งรกรากที่ประเทศมาเลเซีย และกลับมาเยี่ยมญาติที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.8 สถานการณ์เมืองรอง/เมืองหลักการท่องเที่ยว

จากรายงานของประชาชาติธุรกิจ ช่วง 16-19 สิงหาคม 2561 “55 เมืองรอง” เติบโตทุกมิติ ททท. เร่งสร้างแบรนด์กระตุ้นรายจังหวัด ได้สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่เมืองรองช่วง มกราคม-พฤษภาคม 2561 ดังนี้

รัฐบาลได้มอบนโยบายและเน้นย้ำให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เร่งทำแผนโครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนของปีงบประมาณ 2562 เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา มีเงินพร้อมสำหรับการพัฒนาแต่ไม่มีโครงการมารองรับ ทิศทางของนโยบายด้านการท่องเที่ยวในปี 2562 รัฐบาลยังคงเน้นให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง ด้วยการกระจายรายได้สู่ชุมชนและเมืองรองมากยิ่งขึ้น (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, 2561) โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ต้องทำหน้าที่ชี้เป้าทั้งเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเส้นทางคมนาคม รวมถึงที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ควรได้รับการพัฒนา และการสำรวจเพิ่มเติมเกี่ยวกับความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับของเมืองรองแต่ละแห่งให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วีระศักดิ์ โควสุรัตน์, 2561) อาทิ มีรถสาธารณะท้องถิ่นให้บริการหรือไม่ หากไม่มีจะชี้เป้าให้ภาคธุรกิจเอกชนที่สนใจมาศึกษาศักยภาพเส้นทางเศรษฐกิจและเปิดให้เข้ามารับสมัครทุนและลงทุนเพื่อขยายเครือข่ายการเดินทางทั้งภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด เพื่อสร้างการเชื่อมต่อให้พร้อมรองรับการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด

จากนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่ต้องการกระตุ้นการท่องเที่ยวจากเมืองหลักสู่เมืองรอง เพื่อรักษาการเติบโตของเศรษฐกิจโดยให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อคัดกรองชุมชนที่พร้อมสำหรับการส่งเสริมและรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เมื่อดูสถานการณ์การท่องเที่ยว “55 เมืองรอง” ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2561 พบว่า มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวม 38.37 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.93 มีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 30 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ก่อให้เกิดรายได้ 116,146 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.34 มีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 10 ของรายได้ทั้งหมดในช่วงเดียวกัน จำแนกผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทยในเมืองรองจำนวน 35.53 ล้านคน-ครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.98 มีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 38 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ก่อให้เกิดรายได้ 100,531.18 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.14 หรือมีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 23 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด

ในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวเมืองรองมีจำนวน 2.77 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.25 มีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 8 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด ก่อให้เกิดรายได้ 15,615 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.60 หรือมีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 2 ของรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในช่วงเดียวกันของปี 2560 โดยจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นครศรีธรรมราช (1.82 ล้านคน) พิษณุโลก (1.57 ล้านคน) และเชียงราย (1.36 ล้านคน) ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่สร้างรายได้สูงสุด 3 อันดับแรก คือ เชียงราย (8.99 พันล้านบาท) นครศรีธรรมราช (7.68 พันล้านบาท) และ สตูล (5.37 พันล้านบาท) ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวเน้นภาพรวมของเมืองรองมีการเติบโตต่อเนื่องทุกมิติ

สถานการณ์ท่องเที่ยว “22 เมืองหลัก” มีนักท่องเที่ยวจำนวน 90.558 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.75 จากช่วงเดียวกันของปี 2560 หรือ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 128.86 ล้านคน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 57.89 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.02 จากช่วงเดียวกันของปี 2560 หรือ คิดเป็นร้อยละ 62 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวทั่วประเทศจำนวน 93.43 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้ 340,983 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.13 จากช่วงเดียวกันของปี 2560 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 77 ของรายได้ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวทั่วประเทศ 441,574 ล้านบาท และมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 32.66

ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากช่วงเดียวกันของปี 2560 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 92 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ท่องเที่ยวทั่วประเทศจำนวน 35.43 ล้านคน มีรายได้ 761,715 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.41 จากช่วงเดียวกันของปี 2560 หรือมีสัดส่วนรายได้ร้อยละ 88 ของรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวไทย 773,330 ล้านบาท มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้น

จากสถานการณ์การเติบโตการท่องเที่ยวของ “55 เมืองรองและ 22 เมืองหลัก” จากกระแสการตอบรับที่ดี จึงมีการพูดถึงทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองในพื้นที่ 55 จังหวัดเมืองรองในช่วงครึ่งปีแรกที่ผ่านมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีแผนสร้างการรับรู้ถึงจุดขายด้านการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละจังหวัดอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาแรงกระตุ้นการตอบรับเมืองรองให้ดียิ่งขึ้น โดยเตรียมสร้างแบรนด์รายจังหวัด ตามบริบทเอกลักษณ์ของรายจังหวัดรองทั้ง 55 จังหวัด ในปี 2562 ทางการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยังคงมีแผนและยังให้ทั้งน้ำหนักกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบโจทย์ด้านการสร้างรายได้ชุมชน มีแผนสร้างคุณลักษณะของแต่ละจังหวัดให้มีความชัดเจนและมีเอกลักษณ์ นำมาวางแผนหาวิธีการนำเสนอ และจัดทำแพ็คเกจส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวให้เกิดความเชื่อมโยง โดยจะนำเสนอเป็นเฟส ในปี 2562 จะเริ่มกับ 33 จังหวัดก่อน ส่วนที่เหลืออีก 22 จังหวัด จะดำเนินการในปี 2563 (ประชาชาติธุรกิจ, 2561)

ดังนั้นจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเป็น 1 ใน 55 เมืองรองอยู่ในตำแหน่งการเติบโตในหลายมิติที่อยู่ในลำดับต้น ๆ ได้แก่ เป็นจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 และ เป็นจังหวัดที่สร้างรายได้สูงสุดเป็นลำดับที่ 2 มีศักยภาพที่จะพัฒนาไปเป็นเมืองหลักของการท่องเที่ยวได้ในอนาคตอันใกล้ การวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างรอบด้าน และได้ข้อมูลเชิงลึกของ 4 มิติหลัก ซึ่งเมื่อนำมาบูรณาการ วิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน จะได้ภาพลักษณ์ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในการพัฒนาต่อไป และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดต่อไป

2.9 ข้อมูลความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว และรางวัลกินรี ประเภทต่าง ๆ ที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนได้รับ (ตารางที่ 2.1, 2.2 และ 2.3)

ตารางที่ 2.1 ความหลากหลายแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน แยกตามจังหวัด

จังหวัด	ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวไทย (คน/ร้อยละ) (ม.ค.-มี.ค. 59)	นักท่องเที่ยว ต่างชาติ (คน) (ม.ค.-มี.ค. 59)
กระบี่	ส่วนใหญ่เป็นทางทะเลมีชื่อเสียงระดับนานาชาติ มีน้ำตกขนาดเล็ก อาหารพื้นถิ่น	780,111 44%	992,657 56%
ชุมพร	ส่วนใหญ่เป็นทางทะเลมีชื่อเสียงระดับชาติ มีน้ำตกขนาดเล็ก อนุสาวรีย์ที่มีชื่อเสียงระดับชาติ	287,817 91.7%	25,894 8.3%
นครศรีธรรมราช	มีความหลากหลายทั้งทางทะเล ภูเขา น้ำตกขนาดใหญ่ ประเพณีวัฒนธรรม ผลไม้ อาหารพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ มีแหล่งธรรมชาติที่มีชื่อเสียงและเก่าแก่มากได้รับการรับรองเป็น	934,106 96.6%	32,835 3.4%

จังหวัด	ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวไทย (คน/ร้อยละ) (ม.ค.-มี.ค. 59)	นักท่องเที่ยว ต่างชาติ (คน) (ม.ค.-มี.ค. 59)
	มรดกโลก อนุสาวรีย์ที่มีชื่อเสียงระดับจังหวัด เมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน วิถีชาวบ้านที่ มีชื่อเสียงระดับชาติ		
ระนอง	ส่วนใหญ่เป็นทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับชาติ มีน้ำตกขนาดใหญ่ บ่อน้ำร้อนที่มีชื่อเสียง ระดับชาติ แหล่งธรรมชาติเล็กน้อย	301,819 94.2%	18,750 5.8%
ภูเก็ต	มีแหล่งทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ แหล่งธรรมชาติเล็กน้อย อนุสาวรีย์ที่มีชื่อเสียง ระดับชาติ	1,205,241 27.7%	3,139,098 72.3%
พังงา	มีแหล่งทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ เมืองเก่า แหล่งธรรมชาติเล็กน้อย	331,492 24.4%	1,029,293 75.6%
สุราษฎร์ธานี	มีแหล่งทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ เขื่อนที่มีชื่อเสียงระดับชาติ แหล่งธรรมชาติ ระดับชาติ	497,361 34.9%	926,337 65.1%

ที่มา: ปรับปรุงจากข้อมูลสถิติจากกรมการท่องเที่ยว (2559)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากการได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) รางวัลกিনিรี หรือรางวัลอื่น ๆ (ตารางที่ 2.2 และ 2.3)

ตารางที่ 2.2 การได้รับรางวัลกินรีหรืออื่น ๆ ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน

จังหวัด	แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	รางวัล ระดับ/ประเภท	ปีที่ได้รับ รางวัล
กระบี่	วาริรัก ฮ็อต สปริง สปา (www.vacationvillage.co.th/wareerak/index.html)	ดีเด่น	2558
ชุมพร	-		
นครศรีธรรมราช	ศาลาสปา โรงพยาบาลท่าศาลา ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับประเทศ ประเภทโรงพยาบาล ชุมชน ประจำปี 2559 จากการประกวด พื้นที่ต้นแบบ ดีเด่นแห่งชาติ ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก	ชนะเลิศ : โรงพยาบาล ชุมชน	2559
ระนอง	-		
ภูเก็ต	สุขุสสปาภูเก็ต (www.sukkospa.com)	เกียรติยศ	2551, 2553, 2556, 2558
ภูเก็ต	บันยันทรี สปา ภูเก็ต (โรงแรมบันยันทรี สปา แซงซ์วรี) (www.banyantreespa.com)	ดีเด่น	2553, 2556, 2558
ภูเก็ต	อิน บาลานซ์ สปา บาย โนวเทล ภูเก็ต วินเทจ พาร์ค (www.novotel.com)	ดีเด่น	2558
พังงา	-		
สุราษฎร์ธานี	ซิกส์เซนส์ สปาสมุย (โรงแรมซิกส์เซนส์ สมุย) (http://www.sixsenses.com/resorts/samui/spa)	เกียรติยศ	2553, 2556, 2558
สุราษฎร์ธานี	คามาลายา เกาะสมุย (เวลเนส แซงซ์วรี แอนด์ โฮลิสติก สปา) (http://www.sixsenses.com/resorts/samui/spa)	ดีเด่น	2553, 2556, 2558
สุราษฎร์ธานี	บันยันทรี สปา สมุย (โรงแรมบันยันทรี สมุย) (www.banyantreespa.com)	ดีเด่น	2556, 2558

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2559)

ตารางที่ 2.3 การได้รับรางวัลกিনিรี ประเภทอื่น ๆ ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน

จังหวัด	แหล่งท่องเที่ยว	รางวัล	ปีที่ได้รับรางวัล
กระบี่	-		
ชุมพร	หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง บ้านทอน-อม (หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอน-อม)	ดีเด่น : ประเภท แหล่งท่องเที่ยว	2558
นครศรีธรรมราช	ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา นครศรีธรรมราช (ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อ การศึกษานครศรีธรรมราช) (www.nakhonsci.com)	ดีเด่น : ประเภท แหล่งท่องเที่ยว	2553, 2556, 2558
นครศรีธรรมราช	เที่ยวขนอม นอนขนอม ชมโลมาสีชมพู (ขนอมพีชชิง แอนด์ทัวร์) (www.khanomtours.com)	ดีเด่น : รายการนำเที่ยว	2553, 2556, 2558
ระนอง	-		
ภูเก็ต	ย่านการค้าเมืองเก่าภูเก็ต (เทศบาลนครภูเก็ต) (www.phuketcity.go.th)	ดีเด่น : แหล่งท่องเที่ยว	2553, 2556, 2558
ภูเก็ต	Flying Hanuman (บริษัท สกายเทร็คแอดเวนเจอร์ส จำกัด) (Flying Hanuman (บริษัท สกายเทร็คแอดเวนเจอร์ส จำกัด)	ดีเด่น : แหล่งท่องเที่ยว	2558
ภูเก็ต	4 in 1 Half Day Safari (บริษัท สยามซาฟารี เน็ตเชอทัวร์ จำกัด) (www.siamsafari.com)	ดีเด่น : รายการนำเที่ยว	2539, 2558
ภูเก็ต	โปรแกรมดำน้ำแบบ 1 วัน (บริษัท ซี บีส์ ซับมารีน ไดรฟ์วิง คลับ จำกัด) (www.sea-bees.com)	ดีเด่น : รายการนำเที่ยว	2556, 2558
พังงา	สัมผัสชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติ ชายฝั่งอันดามัน (บริษัท อันดามันดิสคอฟเวอร์รี่ส์) (www.andamandiscoveries.com)	ยอดเยี่ยม : รายการนำเที่ยว	2558
สุราษฎร์ธานี	-		

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2559)

2.10 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย

มากกว่า 10 ปี ที่ประเทศไทย เริ่มมีนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการให้บริการเชิงสุขภาพ ปัจจุบันมีการปรับปรุงและถูกกำหนดไว้ทั้งในระดับประเทศและระดับกระทรวง

ระดับประเทศ มีนโยบายการเป็นศูนย์กลางของบริการทางการแพทย์ (Medical Hub) และเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านสุขภาพ (Health Hub) ตั้งแต่ปี 2547 เรื่อยมาจนปัจจุบันได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2559-2568) มีเนื้อหาหลักประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ 18 กลยุทธ์ ได้แก่

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารและขับเคลื่อนนโยบายโดยไม่เกิดผลกระทบต่อระบบสุขภาพไทย

2. การพัฒนาบริการรักษาพยาบาลและบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการและบุคลากรสู่ระดับสากล การพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนให้เป็นเมืองสปา และเส้นทางท่องเที่ยวสายน้ำพุร้อนของไทย การพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน และ ผู้ประกอบการรายย่อยรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3. พัฒนาบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ โดยพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสถานประกอบการและบุคลากรสู่ระดับสากลและพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนให้เป็นเมืองสปาและเส้นทางสายน้ำพุร้อนของไทย และพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการรายย่อย

4. การพัฒนาบริการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก ด้วยการพัฒนาสถานประกอบการสู่ระดับสากล

5. การพัฒนาบริการวิชาการและงานวิจัยทางการแพทย์ ด้วยการพัฒนาขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของสถาบันการศึกษาทางการแพทย์ พัฒนาศักยภาพและเพิ่มการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ และยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางการประชุมวิชาการทางแพทย์ระดับนานาชาติ (MICE)

6. การพัฒนาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย ควบคู่กับยาแผนปัจจุบันสู่ระดับสากล ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์ ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมผู้ผลิตเครื่องสำอาง

7. การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ด้วยการตลาดและประชาสัมพันธ์ในลักษณะ Thailand Branding ทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยการผ่านตัวแทนและไม่ผ่านตัวแทน โดยมุ่งสู่การเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับภูมิภาค และยกระดับการให้บริการสู่สากล

นอกจากนี้คณะรัฐมนตรียังมีมติเห็นชอบให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มที่มีรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็น 1 ใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) ตามนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 เพื่อเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง จะได้เร่งรัดให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนในภาคเอกชนเพื่อเพิ่มรูปแบบการลงทุนใหม่ ๆ ระดับกระทรวงภายใต้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการมุ่งสู่การเป็นหนึ่งในผู้นำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับภูมิภาค โดยผ่านมาตรการยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล

ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญการพัฒนาและขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ของไทย มีดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพให้ครบวงจรทั้งผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ (ไม่รวมบริการด้านการแพทย์) ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การให้บริการ การตลาด การบริหารงานบุคคล เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการ ลดการแข่งขันด้านราคา

2. การพัฒนามาตรฐานการให้บริการ มีมาตรการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ประกอบการพัฒนาความพร้อมเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐาน เช่น การจัดหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ การพัฒนามาตรฐาน การจัดหาสินเชื่ ้เงิน ี่ผ่อนปรน เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงสถานบริการและจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นและได้มาตรฐาน การอบรมให้ความรู้ เป็นต้น

3. กำหนดหลักเกณฑ์ด้านราคาและมาตรฐาน เพื่อลดการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการจนมีผลต่อการรักษามาตรฐานการให้บริการและราคาบริการ ซึ่งเป็นช่องทางในการเกิดบริการแฝงที่ไม่พึงประสงค์ ที่มีผลต่อภาพรวมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

4. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในอาชีพการนวด โดยการประชาสัมพันธ์ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในอาชีพนวด นำตัวอย่างผู้ประกอบการสำเร็จมาเป็นตัวอย่าง เพื่อจูงใจให้เข้าสู่อาชีพมากขึ้น ลดการขาดแคลนบุคลากร

5. ศึกษาและประเมินความต้องการแรงงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแรงงานควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานหลักสูตรตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และพัฒนามาตรฐานบุคลากรให้มีคุณภาพตามต้องการมีจำนวนเพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวของบริการเชิงส่งเสริมสุขภาพในปัจจุบันและอนาคต

6. พัฒนาบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของชุมชน โดยการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยเพื่อนำองค์ความรู้หรือทรัพยากรของชุมชนมาต่อยอดพัฒนามาตรฐานการให้บริการเชิงส่งเสริมสุขภาพชุมชน ตลอดจนการสร้างชุมชนท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด และเน้นการบริการเชิงส่งเสริมสุขภาพแบบอนุรักษ์ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่ม

7. พัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health City) ในจังหวัดที่มีศักยภาพด้วยการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเป็นต้นแบบการส่งเสริม และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ อย่างยั่งยืนและสร้างมูลค่าเพิ่ม

8. ส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศูนย์สมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยว ศูนย์บริการเชิงสุขภาพแบบสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างมูลค่า เช่น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่โดดเด่นแบบผสมผสานในระดับจังหวัดและภูมิภาค การบริการเชิงสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โยคะ สมาธิ อาหารเพื่อสุขภาพเพื่อให้บริการแก่ชาวต่างชาติ เป็นต้น

9. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐาน จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอื่น ๆ เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพให้ชุมชน

10. ส่งเสริม สนับสนุน ด้านการตลาดแก่ผู้ประกอบการเชิงส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

- สนับสนุนการจัดทำเว็บไซต์กลางเพื่อการบริการด้านสุขภาพของประเทศไทยให้มีหลากหลายภาษา เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านบริการสุขภาพของประเทศไทย สำหรับเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และซื้อขายบริการด้านสุขภาพ

- จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย และส่วนงานแสดงสินค้า กิจกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ได้นำเสนอขายบริการด้านสุขภาพแก่ตัวแทนขายหรือผู้สนใจ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

2.11 ยุทธศาสตร์ภาครัฐในด้านการท่องเที่ยว

จากผลการประชุมคณะกรรมการอำนวยการปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558 สาระสำคัญการประชุม ในปีที่ผ่านมาประสบความสำเร็จได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบความสำเร็จได้ผลสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีรายได้ถึง 2.23 ล้านล้านบาท มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้าประเทศ 29.88 ล้านคน นำรายได้เข้าประเทศ 1.44 ล้านล้านบาท มีคนไทยเดินทาง 138.8 ล้านครั้ง ก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ มีรายได้หมุนเวียนในประเทศ 790,000 ล้านบาท และยังสามารถกระจายรายได้จากตัวนักท่องเที่ยวที่ไปจังหวัดท่องเที่ยวเฉพาะ 12 เมืองต้องห้ามพลาดเพิ่มขึ้นมากกว่า 13%

ทั้งยังสามารถสร้างกระแสความเป็นไทยและวิถีไทยในวงกว้าง ให้เกิดความสนใจนำไปใช้ร่วมกัน รักและเห็นความสำคัญของวิถีไทย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยังเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้รองรับนักท่องเที่ยวที่จะมีจำนวนเพิ่มขึ้น และยังเป็นแนวทางปลูกฝังให้เด็กรุ่นใหม่ได้สนใจในวิถีไทย และเอกลักษณ์ไทย

ในปี 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีกลยุทธ์หลักในการทำการตลาดท่องเที่ยวในประเทศ มุ่งเน้นการกระตุ้นรายได้ทางด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการแข่งขันของชุมชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยผ่าน 3 โครงการใหญ่แห่งปี ประกอบด้วยโครงการ (1) “เมืองต้องห้ามพลาด....PLUS” (2) “เขาเล่าว่า.....” และ (3) “Outdoor Fest” เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวอย่างสมดุลเชิงพื้นที่ ส่งเสริมการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ท่องเที่ยวทางเลือก เกิดการเดินทางท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยวข้ามจังหวัด และเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นมากขึ้น ในปี 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายการกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศจำนวน 150.8 ล้านคน/ครั้ง เพิ่มขึ้น 4% มีรายได้ 807,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 8.04% ในขณะที่ตลาดต่างประเทศจะสร้างรายได้ถึง 1,536,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 8.32%

ในปี 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 สำหรับตลาดในประเทศจากประมาณการรายได้ 950,000 ล้านบาท ส่วนตลาดต่างประเทศมุ่งเป้าที่กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ โดยตั้งเป้าสร้างรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 เช่นกัน จากประมาณการ 1.89 ล้านล้านบาท ส่งผลให้รายได้ภาพรวมของการท่องเที่ยวของปี 2560 เป็น 2.84 ล้านล้านบาท ทิศทางการทำตลาดในภาพรวมของปี 2560 ยังคงเป็นการนำเสนอจุดแข็งของประเทศ คือ “วิถีไทย” เป็นจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์แตกต่างจากประเทศอื่น โดยการต่อยอดนำเสนอสินค้า/ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ผูกโยงกับวิถีไทย ให้ลงลึกถึงระดับชุมชนให้มากขึ้น เพื่อสร้างรายได้และความเข้มแข็งสู่เศรษฐกิจฐานราก ทำให้คนในท้องถิ่นมีความรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต แนวทางในการนำเสนอ “วิถีไทย” ผ่านการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจจากท้องถิ่นไทย ซึ่งมีหลายระดับขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวที่มีความชื่นชอบแตกต่างกัน ไม่ได้จำกัดเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทุกพื้นที่ ทุกจังหวัด ทุกองค์ประกอบ ที่สร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดในและต่างประเทศ ใช้การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยเฉพาะถิ่น (The Unique Thai Local Experiences) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมและนวัตกรรมให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับตลาดในประเทศใช้การท่องเที่ยว “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน” เพื่อให้คนไทยได้เห็นถึงคุณค่า การมีส่วนร่วมและการส่งต่อประสบการณ์ไปยังคนรอบข้าง ส่วนตลาดต่างประเทศใช้ “Discover Amazing Stories in Amazing Thailand” นำประสบการณ์จากการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของไทยไปสู่สายตาคนทั่วโลก และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่มาจากเรื่องราวที่เล่าสู่กันมาภายใต้แนวคิดดังกล่าว (กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, 2559)

ผลจากการประชุมคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (8 กันยายน 2560) เพื่อหาแนวทางการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และ ประชาชน มีมติให้ปี 2561 เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน” (Amazing Thailand Tourism Year 2018) โดยตั้งเป้ารายได้จากการท่องเที่ยวตลอดปี 2561 จากนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ให้เพิ่มขึ้นจากปี 2560 อีก 10% คิดเป็นรายได้ประมาณ 3.03 ล้านล้านบาท

สำหรับกรอบเวลาของปี “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน” เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2560– 1 มกราคม 2562 โดยจะมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2560 ที่ต้องเริ่มตั้งแต่เดือน

พฤศจิกายน 2560 เพราะ จะมีงานใหญ่ระดับโลกเกิดขึ้นในประเทศไทย 2 งาน คือ (1) การสวนสนามทางเรื่อนานาชาติ ของกองทัพเรือประเทศสมาชิกอาเซียนและนอกอาเซียน รวมมากกว่า 30 ประเทศ ที่จะจัดสวนสนามเรือรบที่ทันสมัยและมีสมรรถนะสูง จำนวนมากกว่า 40 ลำ ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560 ณ บริเวณอ่าวพัทยา และ (2) การแข่งขันเครื่องบิน AIR RACE 1 THAILAND เป็นครั้งแรกในภูมิภาคเอเชีย เป็นการแข่งเครื่องบินที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และได้รับความนิยมจากผู้ชมทั่วโลก มีนักกีฬาและผู้ติดตามชมการแข่งขันจากต่างประเทศเข้าร่วมจำนวนมาก ในวันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2560 ณ ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา

นอกจากนี้ในเดือนตุลาคม 2561 เป็นครั้งแรกที่จะมีการจัดแข่งขันจักรยานยนต์ทางเรียบชิงแชมป์โลก หรือ โมโต จีพี คาดว่าจะมีผู้ชมในประเทศไทยถึง 200,000 คน และมีการถ่ายทอดสดสู่สายตา 800 ล้านคนไปทั่วโลกด้วย

นอกจากการชูกิจกรรมระดับโลกใน “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก้อย่างยั่งยืน” แล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยังมีกลยุทธ์ส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณีและการละเล่นท้องถิ่นแบบต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั่วประเทศตลอดทั้งปี นอกจากนี้มีการร่วมประชุมร่วมกับภาคเอกชน ซึ่งต่างก็ช่วยกันสนับสนุนและร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นายกสมาคมโรงแรมไทยจะจัดแพ็คเกจท่องเที่ยวราคาพิเศษ 2 ช่วง คือ ระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน 2561 และ ช่วงเดือน กรกฎาคม-ตุลาคม 2561 นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทน.) จะปลุกกระแสท่องเที่ยววิถีไทย ให้ส่วนลดแพ็คเกจท่องเที่ยว 50% เมื่อนักท่องเที่ยวสวมใส่ชุดไทย ท่องเที่ยวในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย ได้แก่ มุกดาหาร สิงห์บุรี ลพบุรี กาญจนบุรี ลำปาง และ สตูล นอกจากนี้ อุปนายกด้านการตลาดสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (แอตต้า) ได้กำหนดให้บริษัทนำเที่ยวที่เป็นสมาชิกของแอตต้า ซึ่งปกตินำนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาประเทศไทย เดือนละ 500,000 คน ในแต่ละโปรแกรมการท่องเที่ยวต้องมีการนำนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลงไปหมู่บ้าน และชุมชน 1 แห่งด้วย รวมทั้งมีการชิมอาหารท้องถิ่นและมอบของขำรวยที่เป็นอาหารแห้งด้วย (ข้าวสาคู, 2560)

2.12 การวิเคราะห์ SWOT การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ 6 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อหาจุดเด่นและความแตกต่าง

ตารางที่ 2.4 การวิเคราะห์ SWOT การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ 6 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อหาจุดเด่นและความแตกต่าง

นครศรีธรรมราช	
S	W
1. ลักษณะภูมิประเทศ มีความอุดมสมบูรณ์ ของทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งป่า เขา นา เล 2. มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย 3. เป็นแหล่งศูนย์กลางการศึกษา พระพุทธศาสนา อารยธรรม ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายและเป็นต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในจังหวัดและต่างจังหวัด 4. มีเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งและเป็นศูนย์เรียนรู้ ทุกอำเภอเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้	1. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. การพัฒนาแรงงานคุณภาพไม่ต่อเนื่อง แรงงานยังไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีกำลังซื้อ 3. การขรุขระของถนน ทำให้การคมนาคมสัญจรไม่ได้รับความสะดวก

5. เป็นแหล่งเชื่อมโยงการพัฒนาระบบ Logistic ให้เป็นศูนย์กลางของภาคใต้ ที่เชื่อมโยงกับภาคใต้ตอนบน ผังอันดามัน และภาคใต้ตอนล่าง 6. มีการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ 7. สถานบริการสุขภาพมีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด และครอบคลุมทุกพื้นที่	
O	T
1. พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้ประกาศขึ้นบัญชีเบื้องต้นเป็นมรดกโลก เป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ และพระพุทธศาสนา 2. การเชื่อมโยงศูนย์กระจายสินค้า Modern Trade การเชื่อมโยง การค้า การลงทุน และการพัฒนาร่วมกับพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ในการเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า (โลจิสติกส์) อยู่ในกลุ่ม IMT-GT และการเชื่อมโยงการค้ากับ ผังอันดามัน และชายแดนภาคใต้สู่อาเซียนตอนใต้ 3. การเปิดประชาคมอาเซียน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับผังอันดามัน และกลุ่มจังหวัดอ่าวไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล นิเวศป่าเขา และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัฒนธรรม 4. การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญา เป็นโอกาสทางการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม 5. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวกระจายสู่ภูมิภาค และกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ	1. ปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจและการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ส่งผลต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ ความต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐ และการตัดสินใจต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว 2. การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายของการพัฒนาในระดับประเทศ ทำให้ทิศทางการพัฒนาจังหวัดไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้โครงการขนาดใหญ่ของจังหวัดไม่ได้รับการพัฒนา
สรุปฐาน	
S	W
1. ท่าเลที่ตั้งเหมาะสม ระหว่างสองฝั่งทะเล มีความได้เปรียบในการเชื่อมโยงการคมนาคมและแหล่งท่องเที่ยว ทั้งฝั่ง อ่าวไทย-อันดามัน 2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีชื่อเสียงระดับโลกและมีสวนโมกขารามเป็นแหล่งปฏิบัติธรรมระดับนานาชาติ 3. มีทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่นสนับสนุนการแพทย์ทางเลือกและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/สปา 4. มีศูนย์ความเป็นเลิศด้านสุขภาพ ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านหัวใจ หลอดเลือดและมะเร็ง 5. มีโรงแรม ที่พักจำนวนมาก และห้องประชุมสัมมนาขนาดใหญ่เพียงพอรองรับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว การประชุมสัมมนา การรับปริญญาบัตร และการแสดงสินค้าในระดับภูมิภาค	1. ขาดความพร้อมในการบริหารเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของนักท่องเที่ยว และชุมชนเมืองรวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2. การบริหารจัดการด้านสุขภาพและบริการสาธารณสุขขาดประสิทธิภาพและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ 3. ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งถูกใช้ประโยชน์เกินศักยภาพและเกิดความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเชิงเศรษฐกิจ ระบบนิเวศต่าง ๆ ไม่ได้รับการดูแลอย่างจริงจัง และขาดแผนการฟื้นฟูที่เป็นรูปธรรม 4. ขาดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งในเขตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวหลัก

O	T
1. รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสำคัญ โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (Country Strategy) ที่ชัดเจน 2. การรวมกลุ่มประเทศอาเซียนและกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เช่น IMT-GT เปิดโอกาสทางการตลาดโดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตรอุตสาหกรรมเกษตรและการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวและคมนาคมขนส่ง 3. กระแสนิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการท่องเที่ยวทางธรรมชาติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสอดคล้องกับศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัด 4. แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านสามารถทดแทนการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรและการท่องเที่ยว	1. การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนและแรงงานเสรี ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจและแรงงานฝีมือจำนวนมากที่ยังไม่พร้อมโดยเฉพาะปัจจัยด้านภาษาต่างประเทศ 2. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลกและภัยธรรมชาติทั้งอุทกภัย วาตภัย และดินถล่ม เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก 3. ลัทธิการก่อการร้าย (Terrorism) ส่งผลกระทบในเชิงจิตวิทยาของภาคการท่องเที่ยว
ชุมพร	
S	W
1. มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร ซึ่งมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ได้แก่ ถ้ำน้ำตก เป็นต้น ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร แหล่งท่องเที่ยวชุมชนต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านประมง หมู่บ้านไทยทรงดำ 2. มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลายกระจายอยู่ทุกอำเภอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเกษตรกรรม สมุนไพร และด้านศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ 3. เป็นประตูสู่ภาคใต้ และเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวทั้งฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทย	1. การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพรยังมีน้อย 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมีหลากหลาย แต่ยังไม่มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้องค์ความรู้ค่อย ๆ หดหายไป 3. การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและการเกษตรในจังหวัดชุมพร เป็นไปในลักษณะต่างฝ่าย ต่างทำ ไม่มีศูนย์กลางในการบริหารจัดการ 4. มีการเปลี่ยนผู้บริหารจังหวัดบ่อย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดถึง 8 รายในรอบระยะเวลา 10 ปี
O	T
1. รัฐบาล มีนโยบายส่งเสริมให้จังหวัดชุมพร เป็น 1 ใน 12 เมืองหลักของประเทศที่ต้องห้ามพลาดด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน 2. แนวโน้มของโลกที่ทิศทางการบริโภคอาหารปลอดภัย และมุ่งเน้นเรื่องสุขภาพเป็นสำคัญ เป็นโอกาสในการผลิตสินค้าปลอดภัยของจังหวัดชุมพร รวมถึงสินค้าเกษตรปลอดภัยและผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3. ภาพการณ์เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลก สร้างโอกาสให้จังหวัดชุมพรพัฒนาสินค้าสุขภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น สมุนไพร สปา การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสุขภาพ	1. ภาวะภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชุมพร ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบจากภัยแล้งหรือฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัด

ภูเก็ต	
S	W
1. มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นที่ดึงดูดใจและเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก 2. มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลก มีท่าเรือน้ำลึก สนามบินนานาชาติ ธารน้ำ และเชื่อมโยงทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่เชื่อมกับภูมิภาคอันดามันและต่างประเทศไทย 3. เป็นพื้นที่ที่นักลงทุนด้านการท่องเที่ยวให้ความสนใจ ทั้งนี้ไม่ใช่เฉพาะคนไทยเท่านั้น แต่เป็นทุนจากทั่วโลก ทำให้มีสถานบริการด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายครบครันในการบริการนักท่องเที่ยว 4. มีความเป็นเลิศในด้านการให้บริการด้านสุขภาพ และการรักษาทางการแพทย์เฉพาะทางในหลายสาขา	1. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ถูกทำลายมากขึ้นจากการท่องเที่ยว มีความเสียหายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่ยังไม่สอดคล้องกับการรักษาสมดุลในการพัฒนา 2. บุคลากรด้านการบริการและการประกอบอาชีพในขั้นต้นยังขาดการพัฒนาทักษะฝีมือที่ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มผลิตภาพและยกระดับการให้บริการที่ดีและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ 3. คงต้องให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยการท่องเที่ยวอย่างเข้มแข็งและจริงจัง
O	T
1. นโยบาย Digital Economy โดยจังหวัดภูเก็ตถูกกำหนดให้เป็น 1 ใน 6 จังหวัดนำร่อง โครงการ Flag Ship Pay Smart City แห่งแรกของประเทศไทย และนโยบาย/มาตรการ ส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ Super Cluster รวมทั้งการเป็น Creative City เมืองแรกของประเทศ 2. นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว กระแสการเติบโตของการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม 3. การได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล ทำให้สามารถเกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพและรัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาจังหวัดภูเก็ตเพื่อให้เป็นเมืองชั้นนำระดับประเทศและระดับโลก 4. นโยบายการพัฒนาภาค การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันกับจังหวัดและอ่าวไทย เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเดิมกับแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 5. รัฐบาลส่งเสริมให้ภูเก็ตเป็นเมือง MICE CITY ของประเทศ ร่วมกับอีก 5 เมือง โดยเฉพาะภูเก็ตและภูมิภาคอันดามันยังคงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและชาวไทย	1. ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่มีโอกาสในการเกิดพิบัติภัยทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว สึนามิ 2. ภัยคุกคามจากปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย โรคติดต่อสายพันธุ์ใหม่ที่มาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติและแรงงานต่างด้าว ส่งผลกระทบต่อประชาชนและนักท่องเที่ยว 3. ความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจโลก มีผลต่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากยุโรป
ระนอง	
S	W
1. มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม 2. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งบนบกและทะเล โดยเฉพาะพื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง (Ranong Biosphere Reserve) ที่ได้รับการประกาศจาก UNESCO ให้เป็นเขตสงวนชีวมณฑลของโลก รวมถึงอุทยานแห่งชาติ และหมู่เกาะต่าง ๆ ที่มีศักยภาพพร้อมจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1. การท่องเที่ยวยังไม่ได้พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวชั้นนำและมีกลุ่มนักท่องเที่ยวไม่หลากหลาย ชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวจังหวัดระนองน้อย ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากการประชาสัมพันธ์ การตลาด หรือรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่น่าสนใจและดึงดูด นักท่องเที่ยวมาเพียงพอ 2. โครงสร้างพื้นฐานไม่สามารถรองรับการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยวได้ เนื่องจากการเดินทางใช้เส้นทางคมนาคมทางถนนเป็นหลัก

3. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มากมาย เนื่องจากเป็นเมือง ที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จประพาสต้นของรัชกาลที่ 5 และสงครามโลกครั้งที่ 2 4. มีแหล่งน้ำพุร้อน (น้ำแร่) ชื้นน้ำที่มีคุณภาพของน้ำแร่ติดอันดับต้น ๆ ของโลก	
O	T
1. กระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) กำลังได้รับความนิยมจากทั่วโลก เนื่องจากการตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ โดยเฉพาะการได้รับสนับสนุนจากนโยบายพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Medical Hub of Asia) ทำให้มีชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพในประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการแพทย์ด้านการป้องกันและบำบัด ซึ่งจุดนี้ถือเป็นโอกาสของจังหวัดระนองในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำระดับโลก 2. มีข้อได้เปรียบจากการเชื่อมต่อกับเขตการค้าเสรี BIMSTEC (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectorial Technical and Economic Cooperation) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศที่อยู่ในทวีปเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเสริมสร้างประโยชน์ทางการค้า การลงทุน เทคโนโลยี คมนาคม การสื่อสารพลังงาน การท่องเที่ยว และประมง 3. มีข้อได้เปรียบทางลักษณะภูมิประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ส่งผลดีต่อการค้า การคมนาคมขนส่ง และการท่องเที่ยว	1. มีประชากรแฝงภายในจังหวัดระนองเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้จังหวัดระนองมี ขอบจำกัดในการบริหารงานจังหวัด รวมถึงการป้องกันและควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ภายในจังหวัด 2. มีข้อจำกัดทางลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ สำหรับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน รอยละ 84 ของพื้นที่ และพื้นที่ป่าไมรรอยละ 53.53 ของพื้นที่ ส่งผลให้จังหวัดระนองมี พื้นที่ในการใช้สอยภายในจังหวัดจำกัด ไม้ว่าจะเป็นพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย การเกษตร หรือการ ท่องเที่ยว และการเดินทางสัญจรข้ามจังหวัดมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา และความปลอดภัย
พังงา	
S	W
1. แนวชายฝั่งทะเลและหมู่เกาะด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสวยงาม เป็นแหล่งโอโซน มีความปลอดภัย มีความพร้อมและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ 2. มีความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม เมืองเก่าโบราณคดี ที่มีความเป็นมายาวนานและมีคุณค่า 3. มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย และสมบูรณ์แห่งหนึ่งของประเทศ รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ	1. โครงสร้างพื้นฐานยังขาดมาตรฐานที่รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและขยายตัวด้านการท่องเที่ยวทั้งทางขนส่งทางน้ำ รถไฟและทางอากาศ (สนามบิน ถนนสี่ช่องจราจร ท่าเทียบเรือ) 2. แรงงานและบุคลากรยังขาดการพัฒนาฝีมืออาชีพที่รองรับธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งภาคการเกษตร ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสู่การแข่งขันในภูมิภาค (ทักษะฝีมือและภาษา) 3. แหล่งท่องเที่ยวยังขาดการยกระดับมาตรฐานการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ ยังไม่ครอบคลุม 4. การจัดการศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและบริบทของพื้นที่ (เมืองท่องเที่ยว/ประชาคมอาเซียน/หลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวต่างประเทศ) รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเยาวชนยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

O	T
1. นโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้กลุ่ม Hub Marina เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัด 2. ตลาดการท่องเที่ยวมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3. ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Slow Life สอดคล้องกับศักยภาพของจังหวัด 4. กรอบความร่วมมือเขตเศรษฐกิจตามฝ่าย (IMT-GT) ที่เอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน ด้านการเกษตรอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม	1. ระบบเศรษฐกิจโลก เปลี่ยนแปลงและผันผวน มีผลกระทบต่อการค้า การลงทุน ภาคเกษตรกรรม การท่องเที่ยว และการพัฒนาในด้านอื่น ๆ 2. สถานการณ์ทางการเมือง ส่งผลต่อความเชื่อมั่น ด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ 3. ภูมิอากาศที่แปรปรวนฝนตกชุกตลอดทั้งปี ส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรและภาคการท่องเที่ยวหลักของจังหวัด 4. ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีตลาดการแข่งขันทั้งในและต่างประเทศสูงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่
กระบี่	
S	W
1. มีทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ สวยงาม และมีชื่อเสียงในระดับประเทศและนานาชาติ 2. มีการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของรูปแบบท่องเที่ยว ทั้งทางทะเล ทางบก วิถีชุมชน เชิงสุขภาพ และศิลปวัฒนธรรม เป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยว 3. พื้นที่ตั้งอยู่บนสามเหลี่ยมจังหวัดฝั่งอันดามันที่มีการเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวสูงทั้งภูเก็ต และพังงา ส่งผลให้เกิดความเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยว 4. มีระบบการคมนาคมทางอากาศที่มีความพร้อมรองรับการเดินทาง สามารถเข้าถึงจากทั้งภายในและต่างประเทศ คือท่าอากาศยานนานาชาติกระบี่ 5. เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เน้นการพักผ่อนอย่างสงบและใกล้ชิดธรรมชาติ 6. เศรษฐกิจของจังหวัดกระบี่ตั้งอยู่บนเศรษฐกิจสองฐาน คือ ภาคเกษตรและภาคท่องเที่ยวบริการ ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ในพื้นที่	1. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ น้ำเสีย การบุกรุกทำลายป่า) 2. โครงสร้างพื้นฐานภาคการท่องเที่ยวและภาคเกษตรยังไม่เพียงพอรองรับปริมาณการใช้งานที่เพิ่มขึ้น 3. ระบบความปลอดภัยยังไม่มีมาตรฐานและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว 4. เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในแหล่งท่องเที่ยว จากการประกอบธุรกิจบริการของผู้ประกอบการ สืบเนื่องมาจากขาดข้อตกลงร่วมกันในการจัดระเบียบของผู้ประกอบการแต่ละกลุ่ม
O	T
1. นโยบายของรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาคเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของจังหวัด (ภาคการท่องเที่ยว ภาคเกษตรอุตสาหกรรม SME ผลิตภัณฑ์ชุมชนพลังงาน) 2. กระแสการท่องเที่ยวของโลกเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สอดคล้องกับศักยภาพของจังหวัด 3. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลกและกระแสโลก ส่งผลให้เกิดความนิยมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งจังหวัดกระบี่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลายแห่ง เช่น น้ำตกร้อน น้ำพุร้อนเค็ม และธุรกิจบริการสุขภาพที่พร้อมให้บริการ 4. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดกระบี่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง	1. การก่อการร้ายสากลและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงการก่อการร้ายในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยวของจังหวัดและประเทศ 2. นักท่องเที่ยวเริ่มแสวงหาและเปลี่ยนจุดหมายการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวทะเลเชิงอนุรักษ์แห่งใหม่ เช่น พังงา ตรัง สตูล เป็นต้น 3. ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางและใช้จ่ายใช้น้อยลง 4. สภาพภูมิอากาศของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ฝนตกมากขึ้น และไม่เป็นไปตามฤดูกาล ส่งผลกระทบต่อภาคการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ 5. การแข่งขันทางการท่องเที่ยวสูงขึ้น มีคู่แข่งทั้งในประเทศ

นักท่องเที่ยวในกลุ่มอาเซียนและชาวมุสลิม ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัว จากการลงทุนและการประกอบกาที่เพิ่มขึ้น 5. สื่อมวลชนในช่องทางต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ให้ความสนใจเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสู่สาธารณชน	และประเทศในภูมิภาคอาเซียน 6. ภัยธรรมชาติโรคระบาดส่งผลกระทบทางลบต่อภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและภาคเกษตรอุตสาหกรรม
--	---

จากการทำ SWOT Analysis การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน 6 จังหวัด กับ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อหาจุดเด่นและความแตกต่างของ 6 จังหวัด เพื่อสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนทั้ง 7 จังหวัด สามารถชูการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ทั้งสิ้น แต่จะมีจุดเด่นแตกต่างกัน เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จัดเป็น 6 ประเภท ตามบริบทของตนเอง ผนวกกับการใช้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการสร้างความน่าหลงใหลทั้ง 6 มิติ เสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้สร้างความประทับใจ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมของแต่ละมิติอยู่ในระดับประทับใจมากที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดีได้ สมควรเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ จะมีความโดดเด่นเฉพาะประเภท เช่น สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และกระบี่ นอกจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เน้นทะเลแล้วยังมีสปาที่มีชื่อเสียงอีกด้วย ระนอง มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น ได้แก่ น้ำพุร้อน ซึ่งมีคุณภาพน้ำพุร้อนติดอันดับต้น ๆ ของโลก สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นได้เช่นเดียวกับน้ำพุร้อน (เค็ม) ของกระบี่ ออนเซนของญี่ปุ่น เป็นต้น ในอนาคตถ้าเชื่อมแลนด์บริดจ์ของท่าเรือระนองกับชุมพรแล้วการเดินทางระหว่างฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามันสะดวก การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะพัฒนาก้าวไกล มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มขึ้น ทำรายได้ให้กับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนเพิ่มขึ้น

กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดในการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในแผนงานวิจัยนี้ ใช้แนวคิดของการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างหลากหลายและกระจัดกระจายในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยว การจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มาศึกษาเชิงลึกให้เป็นระบบและพัฒนาให้มีศักยภาพที่โดดเด่นจนเป็นจังหวัดต้นแบบให้กับจังหวัดอื่น ๆ และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน (รูปที่ 2.8)

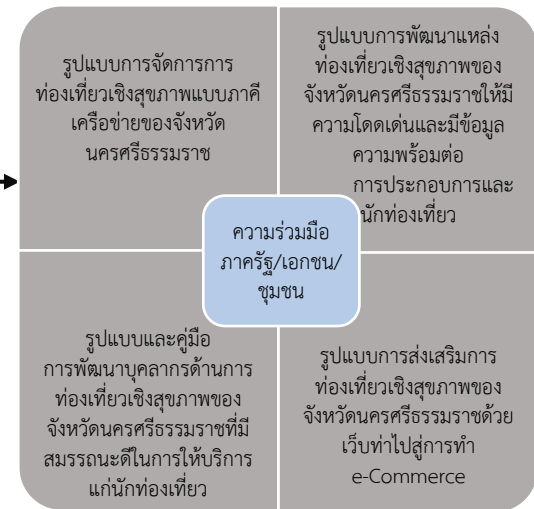
กรอบแนวคิดของแผนงานวิจัยใช้แนวคิดเชิงระบบ (Systematic Approach) ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า

กระบวนการ

ผลผลิต

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
จังหวัดนครราชสีมา

ผลลัพธ์

การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

1. จังหวัดนครราชสีมาเป็นต้นแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการรองรับการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
2. ระบบการจัดการและความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายมีบทบาทและความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมาและภาคใต้ตอนบน
3. การพัฒนา e-Commerce ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องขยายตัวสูงขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการทำธุรกิจที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. จังหวัดนครราชสีมาจะมีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเทียบเคียงได้กับหลายจังหวัดในภาคใต้ตอนบน ทำให้ภูมิภาคอื่นเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชุมชนของจังหวัดมากขึ้น

การพัฒนาแบบแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา

- วิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ การวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน
- สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย
- สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา
- รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา

- ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560
- สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา

- บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
 - ระดับบริหาร
 - ระดับปฏิบัติการ
- ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- ประเภทคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน
- ความคาดหวังของผู้รับบริการ/นักท่องเที่ยว

การพัฒนาแบบแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา

- สถานการณ์ปัจจุบันของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของไทยและจังหวัดนครราชสีมา
- ความไม่เพียงพอของข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมาที่ปรากฏในเว็บท่า
- การสร้างสรรค์โปรแกรมใหม่ในการพัฒนาเว็บท่า

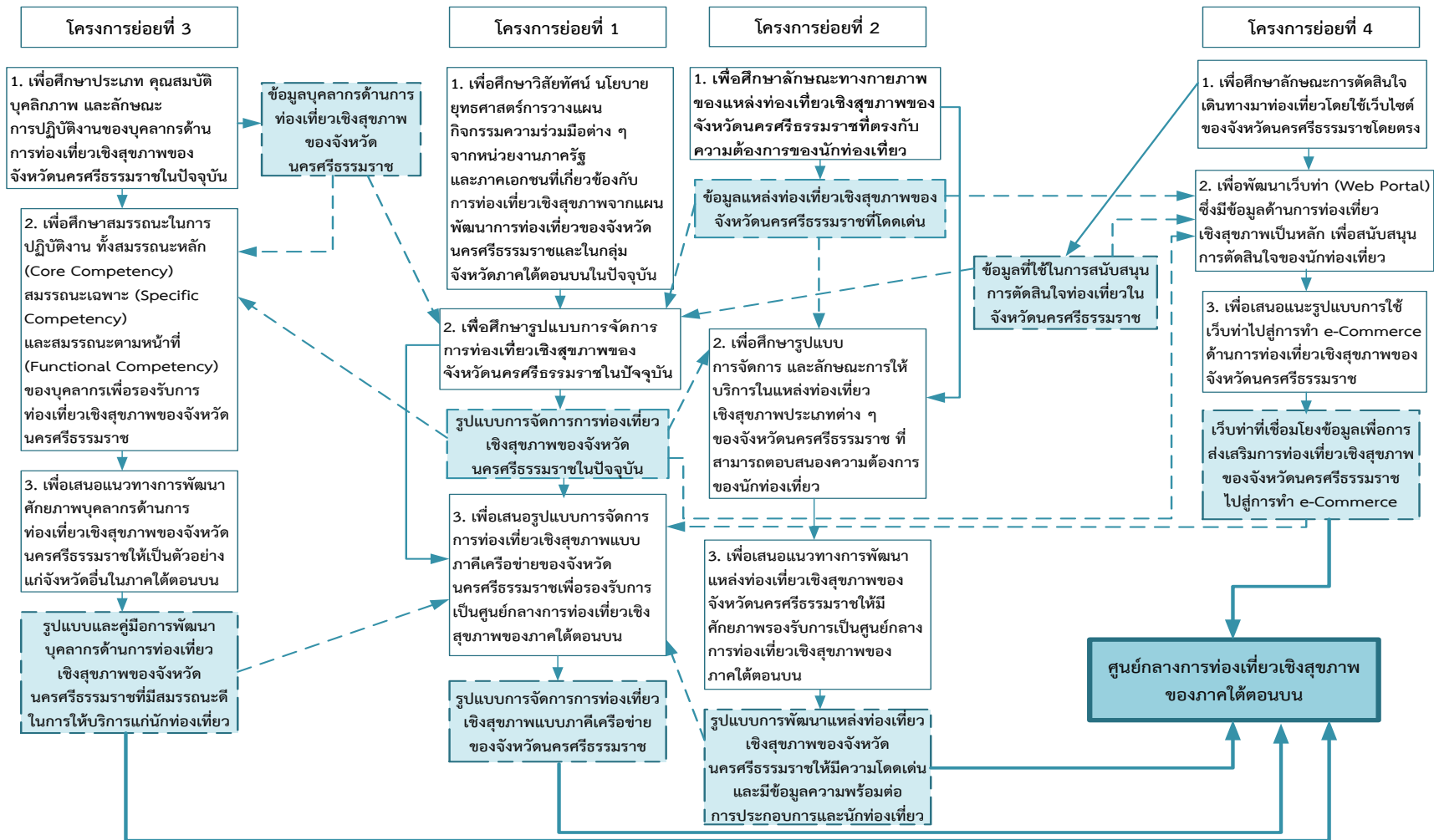
ศึกษา วิเคราะห์เชิงลึกเพื่อให้ได้แนวคิดในการจัดการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่

1. แนวคิด ทฤษฎี การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา
(1.1) แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ (1.1.1) แนวคิดทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559, 2554) (1.1.2) แนวคิดการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ (1.2) แนวคิดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว (1.2.1) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) (1.2.2) องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544); (บุญญา คำวิเศษณ์, 2554); (World Tourism Organization: UNWTO, 1998) (1.2.3) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (เจตน์สฤกษ์ อังศุกาญจน์กุล, 2557) และ (1.2.4) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558); (ปิรันธ ชินโชติ และ ชีระวัฒน์ จันทิก, 2559) (1.3) แนวคิดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย (1.3.1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์/ความเชื่อมโยง (Borgatti & Halgin, 2011); (Ritzer, 2003); (จิราลักษณ์ จงสถิตมัน, 2549) (1.3.2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย (สนธยา พลศรี, 2550); (จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, 2553); (จันทงค์ แจ่มจันทรวงศ์, 2553) (1.3.3) แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน/วิสัยทัศน์/ยุทธศาสตร์แห่งชาติ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564, 2560)

2. แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา (2.1) การจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา (จากการวิเคราะห์ของทมิวจัย) (2.2) รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) (2.3) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา การเสริมสร้างคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีความน่าหลงใหล และดึงดูดใจ โดยใช้แนวคิด 1) Destination Fascination Scale Model (DFS Model) ของ Liu, Wang, Huang & Chen (2017) มี 6 มิติ ได้แก่ Mystique, Richness, Attractiveness, Uniqueness, Fitness and Friendliness และ 2) แนวคิดการก่อให้เกิดความน่าสนใจของปัจเจกบุคคลของ Sirgy (2010)

3. แนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา (3.1) แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ (Costa, McCrae & Kay, 1995) (3.2) แนวคิดเกี่ยวกับ ประเภท คุณสมบัติ และคุณลักษณะเฉพาะของบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว (3.2.1) คุณสมบัติบุคลากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2551; สำนักงานส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ, 2553) (3.3) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) การปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่ทำให้การบริการมีประสิทธิภาพ (McClelland) (3.3.1) สมรรถนะของบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว (MRAs) (3.3.2) กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ (National Qualification of Vocational Competence: NQVC) สาขาให้บริการสปา (3.3.3) สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ (ราณี อธิชัยกุล และ รพพร จันทระสวัสดิ์, 2559; Bucher, Snelling & Cohen, 2008) (3.4) แนวคิด ทฤษฎีคุณภาพการให้บริการที่เสริมสร้างการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย (3.4.1) แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังของคุณภาพการให้บริการ (3.4.2) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยว (3.5) แนวคิดเกี่ยวกับ Hospitality Mind (3.6) แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพการให้บริการ (SERVQUAL) (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1988) (3.7) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว

4. แนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาเว็บท่า ที่ให้ข้อมูลเชื่อมโยงการทำ e-Commerce กับความต้องการของนักท่องเที่ยว (4.1) พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักท่องเที่ยวและแนวโน้มการใช้เทคโนโลยี (นิศา ชัชกุล, 2557; comScore, 2016; Middleton, Fyall, Morgan & Ranchhod, 2009; ณัฐพล ขาวสำลี, 2553; อัศวิน จิตต์จันงค์, 2559; Ahmad & Laroche, 2017) (4.2) หลักการออกแบบเว็บท่าให้มีรูปแบบที่ทันสมัย (ทพท., 2559; Loncaric, Basan & Jurkovic, 2013; Fernandez, Rovira, Diaz & Cavaller, 2014; Morrison, 2012; อัศวิน จิตต์จันงค์, 2559; Growthbee, 2558; 2559; Nielsen, 2012; Jalal & Al-Debei, 2013; Ahmad & Laroche, 2017; Wang & Yu, 2017) (4.3) รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวออนไลน์ (ทพท., 2559; Loncaric, Basan & Jurkovic, 2013; Fernandez, Rovira, Diaz & Cavaller, 2014; Morrison, 2012; อัศวิน จิตต์จันงค์, 2559; ไพศาล กาญจนวงศ์, 2551; GROWTHBEE, 2558; 2559; Ahmad & Laroche, 2017; ศิริลักษณ์ โรจน์กิจอำนาจ, 2556; Runfol, Rosati & Guerini, 2013; นิศา ชัชกุล, 2557)

รูปที่ 2.8 กรอบแนวคิดของแผนงานวิจัยใช้แนวคิดเชิงระบบ (Systematic Approach)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” โดยมีโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการ แต่ละโครงการจะศึกษาปัจจัยหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ละโครงการย่อยมีการดำเนินงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (ยกเว้นโครงการย่อย 1) หลังจากได้ผลการวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการ จะนำมาสังเคราะห์เพื่อที่จะเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

วิเคราะห์เชิงลึกเพื่อให้ได้แนวคิดในการจัดการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทย กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน จังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ การพัฒนาเว็บไซต์ ที่ให้ข้อมูลเชื่อมโยงการทำ e-Commerce กับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 6 ประเภท (จำแนกโดยทีมวิจัย ใช้เกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้ 1) รูปแบบกิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทยและสากล 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) มีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี ได้แก่ (1) แหล่งทางธรรมชาติ (2) ศาสนสถาน (3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม (4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน (5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ (6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ที่มีอยู่ใน 23 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลาในการทำวิจัย 1 ปี ระหว่าง เดือน มิถุนายน 2560 ถึง เดือน พฤษภาคม 2561

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน”

แผนงานวิจัยนี้เป็นการรวมผลผลิตจากโครงการวิจัยทั้ง 4 โครงการเพื่อนำมาร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน หลังจากนั้น ทีมงานวิจัยจัดสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากตัวแทนของผู้นำ/ผู้บริหาร/บุคลากรของกลุ่มต่าง ๆ เมื่อได้ข้อเสนอแนะผู้วิจัยนำไปปรับปรุงในประเด็นสำคัญก่อนเผยแพร่

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อย คือ

1. กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล และถ่ายทอด นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ
2. กลุ่มผู้ประกอบการที่มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวในจังหวัด
3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่มีผลงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่โดดเด่น
4. กลุ่มสื่อมวลชน

กลุ่มตัวอย่าง เพื่อยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน โดยใช้การสนทนากลุ่ม เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (ตารางที่ 3.1)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งเครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิจัย การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ ผู้วิจัยในแต่ละโครงการสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการวิจัยประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด ในกรณีที่ใช้ในการสอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผู้วิจัยจะแปลเป็นภาษาอังกฤษ

แผนงานวิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจะใช้แนวคำถามสนทนากลุ่ม มีประเด็นในการสนทนา เป็น 2 ส่วน คือ (1) รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 ประเด็น และ (2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 ประเด็น

การทดสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของเครื่องมือทุกชิ้น สำหรับเครื่องมือเชิงปริมาณจะใช้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ในการวิจัยจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามการเก็บข้อมูลแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Approach) กำหนดการดำเนินการระหว่าง เดือน ตุลาคม ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 หัวหน้าโครงการและผู้ช่วยวิจัยได้เก็บข้อมูลในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 24 แหล่งที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ หัวหน้าโครงการและผู้ช่วยวิจัยได้ออกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักตามแผนที่วางไว้ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถเปิดเผยข้อมูลได้อย่างอิสระ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประมาณ 60-90 นาที ขึ้นอยู่กับจำนวนข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์จนกว่าไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น (Data Saturation) ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยบันทึกประเด็นสำคัญ และใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อคำนวณหา ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ ช่องว่าง (Gap Analysis) และสถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ โดยดูจากค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index: EI) (โครงการย่อย 3) ในส่วนความคิดเห็นใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด จะใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ของความคิดเห็นรวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีสอบสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ ดังนี้ (1) ใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร และ (2) ใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

การแปลผล

การแปลผลข้อมูลเชิงปริมาณ

กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยแบ่งระดับเป็นค่าช่วงชั้น 5 ระดับ และ 6 ระดับ พิจารณา ค่าเฉลี่ยของระดับการช่วยตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เพื่อแปลผลค่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

การแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ

กำหนดรหัสอย่างเป็นระบบและจัดแสดงอย่างดีแล้วเป็นข้อมูลที่ “พูด” หรือ “ให้สัมภาษณ์” อย่างเป็นเรื่องเป็นราวได้ สามารถบอกเรื่องราวได้ว่า คืออะไร เป็นอย่างไร และหาข้อสรุป ตีความ และตรวจสอบว่า

ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นถูกต้องหรือใช้ได้เพียงใด ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิจัยต่อไปโดยดำเนินการตามขั้นตอนและกำหนดอักษรย่อแสดงกลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 3.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของแผนงานวิจัยและโครงการย่อย 4 โครงการ

	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการเลือก กลุ่มตัวอย่าง	แบบสอบถาม	การสัมภาษณ์ เชิงลึก	การสนทนา กลุ่ม	การ ฝึกอบรม
แผนงานวิจัย	1. กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชน	เลือกแบบ เจาะจง			6 คน	
	2. กลุ่มผู้ประกอบการ				3 คน	
	3. กลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ				4 คน	
	4. กลุ่มสื่อมวลชน				2 คน	
โครงการย่อย 1	1. ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ	เลือกแบบ เจาะจง		10 คน	4 คน	
	2. ผู้บริหารจากหน่วยงานภาคเอกชน			5 คน	3 คน	
	3. ชุมชน/ท้องถิ่น			27 คน	17 คน	
	4. องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่			4 คน	2 คน	
	5. สถาบันการศึกษา			2 คน	2 คน	
	6. สื่อมวลชน			2 คน	2 คน	
โครงการย่อย 2	1. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ	เลือกแบบ บังเอิญ	460 คน			
	2. ผู้บริหาร/ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว	เลือกแบบ เจาะจง		30 คน	10 คน	
	3. กลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ				5 คน	
โครงการย่อย 3	1. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ	เลือกแบบ บังเอิญ	400 คน		3 คน	20 คน
	2. บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	เลือกแบบ สะดวก/ แบบ เจาะจง	100 คน			
	3. กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชน	เลือกแบบ เจาะจง			3 คน	
	4. กลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ	เลือกแบบ เจาะจง			2 คน	
โครงการย่อย 4	1. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ	เลือกแบบ บังเอิญ	400 คน			
	2. กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชน	เลือกแบบ สะดวก/ เจาะจง	10 คน	5 คน	5 คน	
	3. บุคลากรในสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว	เลือกแบบ สะดวก/ เจาะจง	30 คน	5 คน	5 คน	
	4. กลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ	เลือกแบบ เจาะจง		5 คน	5 คน	
รวม			1,400 คน	110 คน	83 คน	20 คน
รวมทั้งหมด			1,613 คน			

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1) เพื่อศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการสังเคราะห์ร่วมกันจากทั้ง 4 โครงการย่อย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1. อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีความเหมาะสมมากทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพ การจัดการ การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้าน ความดึงดูดใจ การเข้าถึงที่สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และความพร้อมของบุคลากรผู้ให้บริการ ดังนี้ (1) การบริหารจัดการพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว (2) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว (3) การจัดการคุณภาพการให้บริการทั้งในมิติของบุคลากรที่มีจำนวนเพียงพอ การพัฒนาบุคลากรให้มีมาตรฐานของการบริการในระดับสากล และมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การให้บริการที่แสดงความเป็นมิตรและมีจิตบริการที่ดีของเจ้าหน้าที่ (4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงผลกระทบการจัดบริการกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการและชุมชนในการสร้างสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และ (5) การจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติด้วยกิจกรรมที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ การปฏิบัติอย่างถูกต้องของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้ เป็นแหล่งความรู้และข้อมูลซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ จากผลการค้นหาการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวด้วยแนวคิดการสร้างความน่าหลงใหลทั้ง 6 มิติ ซึ่งอาจค้นหาเป็นรายมิติ หรือใช้แบบผสมผสานกัน โดยมีผู้ร่วมประสานงานกัน ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ หรือผู้ดูแลรับผิดชอบจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชมรม สมาคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อคัดสรรสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรม ควรกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ค้นพบการตอบสนองความต้องการของตนเอง ดังนี้

แนวทางการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความโดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการศึกษาแนวคิดจากมิติของการเสริมสร้างคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 6 มิติ ได้แก่

(1) ความมีมนต์ขลัง/น่าค้นหา (2) ความอุดม (3) ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (4) ความเป็นเอกลักษณ์ (5) ความเหมาะสม/เข้ากันได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยว และ (6) ความเป็นมิตร ความประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวในประเภทต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเภท 24 แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด คือ แหล่งศิลปวัฒนธรรม แหล่งทางธรรมชาติ แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ ศาสนสถาน แสดงว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ประเภทมีคุณค่าในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว แสดงถึงความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทาง การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้ดี ส่วนประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมาก คือ สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน แสดงว่า แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่าในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวเพียง 4 มิติ และการพัฒนาเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวทางจำเป็นที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งระบบบริหารจัดการและระบบการให้บริการเพราะจะทำให้มีการรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี มีความปลอดภัย มีความสะดวกสบายที่เพียงพอและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่าสามารถสร้างความประทับใจได้ไม่ครบทั้ง 6 มิติ ควรได้รับการพัฒนาตามแนวคิดในการสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านอื่นให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างเสริมคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

ด้านบุคลากรในสถานบริการส่งเสริมสุขภาพ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่จะทำงานในตำแหน่งพนักงานบำบัด (Therapist) ในขณะที่ผู้จัดการจะทำหน้าที่ดูแลสถานประกอบการและต้อนรับ รับจองบริการจากลูกค้า ในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่ปรากฏตำแหน่งพนักงานต้อนรับ (Receptionist) โดยตรง ดังนั้น บุคลากรในสถานบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจำเป็นจะต้องมีสมรรถนะในการทำงานได้อย่างรอบด้าน อย่างไรก็ตามจากข้อมูล พบว่า สมรรถนะทั่วไปที่แตกต่างกันระหว่างบุคลากรระดับบริหารและบุคลากรระดับปฏิบัติการในมุมมองของกลุ่มบุคลากร คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเมื่อพบกับเหตุการณ์ที่ต้องการให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนใหญ่บุคลากรในตำแหน่งบริหารจะเป็นผู้เข้ามาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากตัวบุคลากรเองมองว่าบุคลากรระดับปฏิบัติการยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจที่เหมาะสม/สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ นอกจากนี้ บุคลากรในสถานประกอบการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพมองว่า สมรรถนะเฉพาะของบุคลากรระดับปฏิบัติการที่เกี่ยวกับงานเอกสารและรับจองบริการเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญต่ำกว่าสมรรถนะด้านอื่น ๆ

ผลจากการวิจัยจากกลุ่มของนักท่องเที่ยวชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเลือกใช้บริการสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจากการแนะนำของเพื่อน หรือคนรู้จัก โดยปัจจัยที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านราคา (ประมาณ 300 บาทต่อครั้ง) และปัจจัยด้านฝีมือของผู้ให้บริการ และส่วนใหญ่จะใช้บริการเดือนละครั้ง จากข้อมูล พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคาดหวังในคุณสมบัติและสมรรถนะผู้ให้บริการสูงกว่าสภาพจริงในทุกข้อ ด้านบุคลิกภาพที่นักท่องเที่ยวคาดหวังมี 3 ประเด็นหลัก คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ใจดี การรักษาความลับและข้อมูลของผู้ใช้บริการ และการก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้บริการ จากการวิเคราะห์ช่องว่าง ที่มีระยะห่างมากที่สุด คือ การให้ความสำคัญกับลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน ประเด็นที่พบ คือ การที่ผู้ให้บริการให้ความสำคัญ/สนใจต่อผู้รับบริการที่รู้จักมากกว่าผู้รับบริการที่ไม่รู้จัก/ไม่สนิทสนม ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน

ด้านสมรรถนะแบ่งเป็น 2 ลักษณะงาน คือ งานต้อนรับและรับจองบริการ และการบริการบำบัด ซึ่งโดยปกติในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างคุณภาพขนาดกลางขึ้นไปจะมีผู้รับผิดชอบด้านนี้โดยตรง แต่จากการออกภาคสนาม พบว่า สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพส่วนมากจะไม่มีตำแหน่งนี้ เนื่องจากเป็นสถานบริการขนาดเล็ก หรือเป็นสถานบริการที่เก็บค่าบริการไม่สูง ผู้ที่ทำหน้าที่นี้จะเป็นผู้จัดการและ/หรือนักบำบัดที่ประจำอยู่ที่สถานบริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีความคาดหวังเกี่ยวกับงานการต้อนรับและรับจองบริการ ในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดี รวมถึงการรับมือกับข้อร้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นการให้ความสำคัญต่อลูกค้าที่ไม่เท่าเทียมกัน และเมื่อผู้รับบริการไม่พึงพอใจ ทางผู้ให้บริการอาจจะไม่สามารถให้ข้อมูลหรือรับมือกับสถานการณ์ได้

นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังเกี่ยวกับการบริการบำบัดในด้าน การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการให้บริการ และความระมัดระวังในการให้บริการ โดยมีการสอบถามอาการและข้อมูลสุขภาพเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องจะเน้นเรื่องความปลอดภัยในการให้บริการ ส่วนทักษะการสื่อสารของผู้ให้บริการบำบัดไม่เป็นประเด็นหลักของความต้องการผู้รับบริการ เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนจึงมองว่า นักบำบัดไม่ควรพูดคุยในระหว่างการบำบัด ยกเว้นการซักถามเรื่องอาการและข้อมูลสุขภาพเบื้องต้น รวมถึงการรับจองเปลี่ยนแปลงบริการ

ผลจากการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่า ศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านบุคลิกภาพและสมรรถนะการทำงานอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามผลจากการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ตามสภาพจริงตามทัศนะของนักท่องเที่ยว ชี้ให้เห็นว่า ช่องว่างที่มีระยะห่างมากที่สุด คือ ความสามารถในการรับมือกับการร้องเรียนของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ความสามารถในการรับจอง/ เปลี่ยนแปลง/ ยกเลิกการบริการได้อย่างถูกต้อง รองลงมา คือ การให้ความสำคัญกับลูกค้าในทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน และความสามารถในการดูแลปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวต่างชาติจะไม่คาดหวังสมรรถนะในการสื่อสารภาษาอังกฤษมากนัก เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่คาดหวังว่าบุคลากรจะต้องพูดคุยสนทนาเรื่องต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษได้ แต่จะคาดหวังในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้บริการโดยตรง เช่น การสอบถามอาการเบื้องต้น การรับจอง เปลี่ยนแปลง และยกเลิกการใช้บริการ ซึ่งบุคลากรจำเป็นต้องมีความสามารถในการสื่อสารการบริการเป็นภาษาอังกฤษได้ รวมถึงประเด็นการให้บริการในต่างวัฒนธรรม ซึ่งอาจมีข้อห้าม ข้อควรระวังแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม

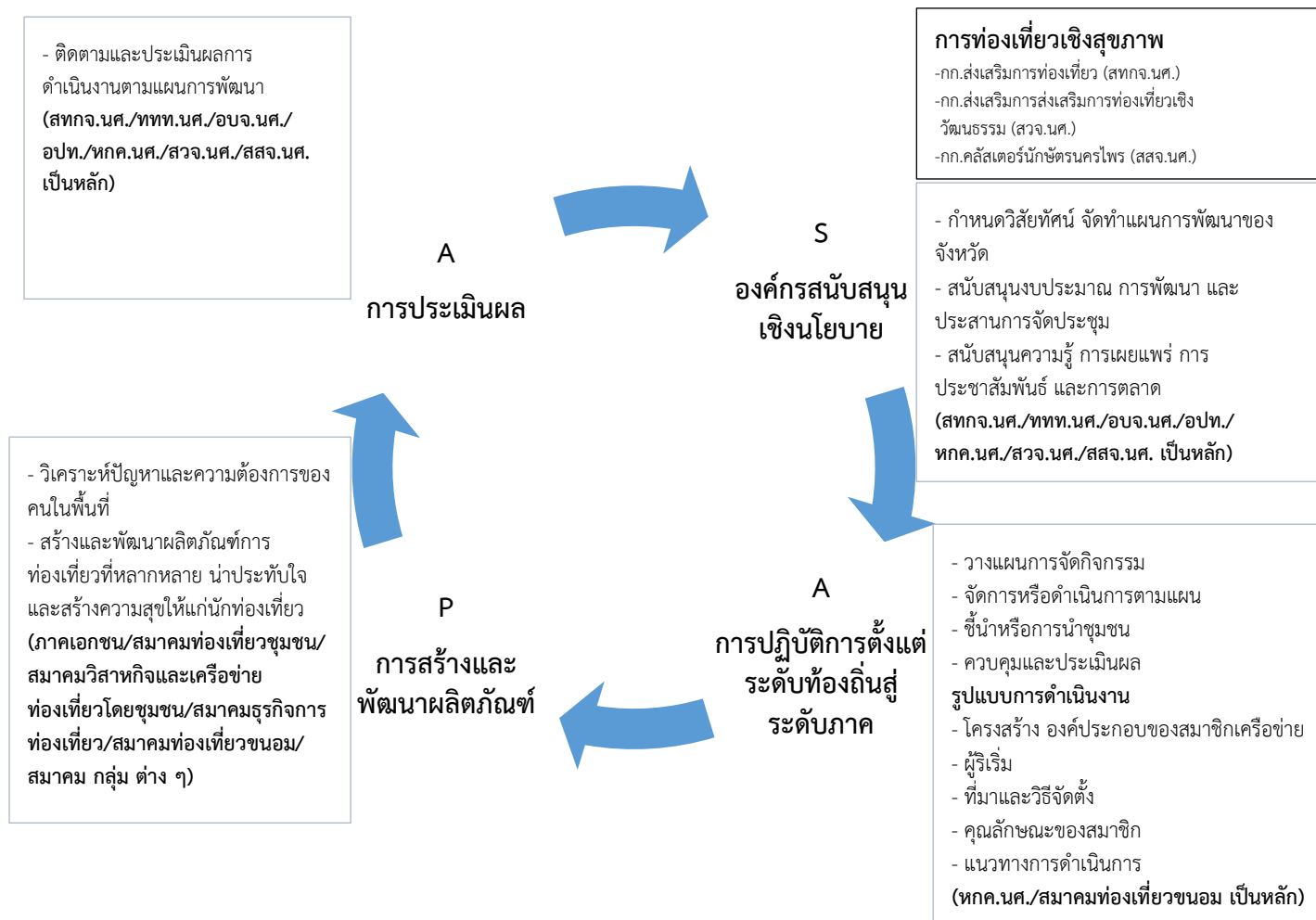
การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว ข้อมูลช่องว่างการบริการ รวมถึงทัศนะเกี่ยวกับบุคลิกภาพและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคลากรมาหลอมรวมเพื่อออกแบบหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเต็มศักยภาพ

หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรเป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังต่อไปนี้ 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานบริการนวดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อการบริการ หลักสูตรฝึกอบรมผ่านเกณฑ์ที่กำหนดสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการฝึกอบรม และผลการทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลการทดสอบก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ .52 รวมถึงผู้เข้าฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเฉพาะด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาหลักสูตร

2. รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ดังนี้

รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม มีวัฏจักรการดำเนินงาน 4 องค์ประกอบ โดยใช้รูปแบบ SAPA Model (Sources of Governing Bodies, Actions from Local to Regional Level, Production and Development และ Assessment) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีภาคเอกชนและผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)

การพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีการกำหนดการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) องค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

รูปที่ 4.1 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

จากรูปที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีองค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่ นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป

จากการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเปรียบเทียบกับ 6 จังหวัดของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีการกำหนดการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

จากการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเปรียบเทียบกับ 6 จังหวัดของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายทั้ง 2 ส่วนหลัก ที่มีข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนของการขับเคลื่อนให้เป็นตามนโยบายสนับสนุนให้ชูการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวที่จำเป็นต่อการจัดการระบบการท่องเที่ยวให้เป็นสากล ดังนั้น จึงใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบิรวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

จากการศึกษาเชิงลึกจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กันที่ระดับแตกต่างกันและการเชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบคลุม 2 ประเด็นได้แก่ (1) การมีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ Social Commerce ทั้งในระดับชุมชน ระดับสถานประกอบการและระดับหน่วยงานภาครัฐ (2) รูปแบบภาคีเครือข่ายที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราชในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ การเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายและการจัดลำดับความเร่งด่วนของการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน

จังหวัด	*การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยว	ประเภทการท่องเที่ยว	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย
นครศรีธรรมราช	RS ₁ S ₂ M ₁ P	การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ วัฒนธรรม	- หอการค้า/สมาคมท่องเที่ยวขอนแก่น ขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น - สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด/การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช /องค์การบริหารส่วนจังหวัด /หอการค้าจังหวัด/สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สนับสนุนเชิงนโยบาย - สมาคมท่องเที่ยวชุมชน/สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน/สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว/สมาคมท่องเที่ยวขอนแก่น/สมาคมกลุ่มจังหวัดต่าง ๆ - ขับเคลื่อนการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ - สถาบันการศึกษา ขับเคลื่อนสนับสนุนการปฏิบัติการ

จังหวัด	*การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยว	ประเภทการท่องเที่ยว	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย
สุราษฎร์ธานี	M_1+M_2	การท่องเที่ยวยั่งยืน	- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และผู้ประกอบการนำเที่ยว ขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น - สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด/ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สนับสนุนเชิงนโยบาย - สมาคมท่องเที่ยวชุมชน/สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว/สมาคมโรงแรมและท่องเที่ยว/สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวสมุย/สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวสมุย และเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน ขับเคลื่อนการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ - สถาบันการศึกษา ขับเคลื่อนสนับสนุนการปฏิบัติการ
ชุมพร	$R+S_2$	การท่องเที่ยวคุณภาพ	- หอการค้าจังหวัด ขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น - หอการค้าจังหวัด สนับสนุนเชิงนโยบาย - สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน ขับเคลื่อนการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ - สถาบันการศึกษา ขับเคลื่อนเชิงสนับสนุน
ภูเก็ต	S_2	ศูนย์กลางเมืองการท่องเที่ยวระดับโลก	- หอการค้าจังหวัด ขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น - สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด/การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช สนับสนุนเชิงนโยบาย - สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว/สมาคมโรงแรม/สมาคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขับเคลื่อนการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ - สถาบันการศึกษา ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวภูเก็ต และองค์การบริหารส่วนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ขับเคลื่อนสนับสนุนการปฏิบัติการ
ระนอง	$R+M_2$	เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (น้ำแร่) ชื่นนำ	- สำนักงานธุรกิจการท่องเที่ยว ขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น - สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สนับสนุนเชิงนโยบาย - สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว/สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ชมรมผู้ประกอบการร้านอาหาร ชมรมมัคคุเทศก์ และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขับเคลื่อนการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ - สถาบันการศึกษา ขับเคลื่อนสนับสนุนการปฏิบัติการ
พังงา	R	ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	- หอการค้าจังหวัด ขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น - การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดพังงา สนับสนุนเชิงนโยบาย - สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว/และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขับเคลื่อนการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ - สถาบันการศึกษา ขับเคลื่อนสนับสนุนการปฏิบัติการ
กระบี่	$R+M_1$	เมืองท่องเที่ยวคุณภาพระดับนานาชาติ	- หอการค้าจังหวัด ขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น - สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สนับสนุนเชิงนโยบาย - สมาคมโรงแรม สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ชมรมมัคคุเทศก์ สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขับเคลื่อนการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ - ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ขับเคลื่อนสนับสนุนการปฏิบัติการ

* R = Tourism Resources (ทรัพยากรการท่องเที่ยว) S_1 = Tourism Services (การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง)

S_2 = Tourism Safety (ความปลอดภัยการท่องเที่ยว) M_1 = Tourism Marketing (การตลาดการท่องเที่ยว)

P = Tourism Personnel (การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว) M_2 = Tourism Management (การจัดการการท่องเที่ยว)

การจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนจะใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบในการเปรียบเทียบกับจังหวัด

บริวาร 6 จังหวัด จากการศึกษาเชิงลึก การทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สรุปได้ดังนี้ มีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายทั้ง 2 ส่วนหลัก คือ (1) ส่วนที่เป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ในพื้นที่มีบทบาทร่วมกันในการขับเคลื่อนโดยมีการขับเคลื่อนการปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาคเป็นศูนย์กลาง/แกนกลาง องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวผ่านสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชทำหน้าที่หลักในการขับเคลื่อน มีสถาบันการศึกษาขับเคลื่อนสนับสนุนการปฏิบัติการพร้อมด้วยสมาคมท่องเที่ยวชุมชน/สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว/สมาคมท่องเที่ยวชนอมและสมาคมกลุ่มต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่น และส่วนที่ 2 คือ การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ที่มีข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนของการขับเคลื่อนให้เป็นตามนโยบายสนับสนุนให้ชูการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวที่จำเป็นต่อการจัดการระบบการท่องเที่ยวให้เป็นสากล ดังนั้น จึงใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบริวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

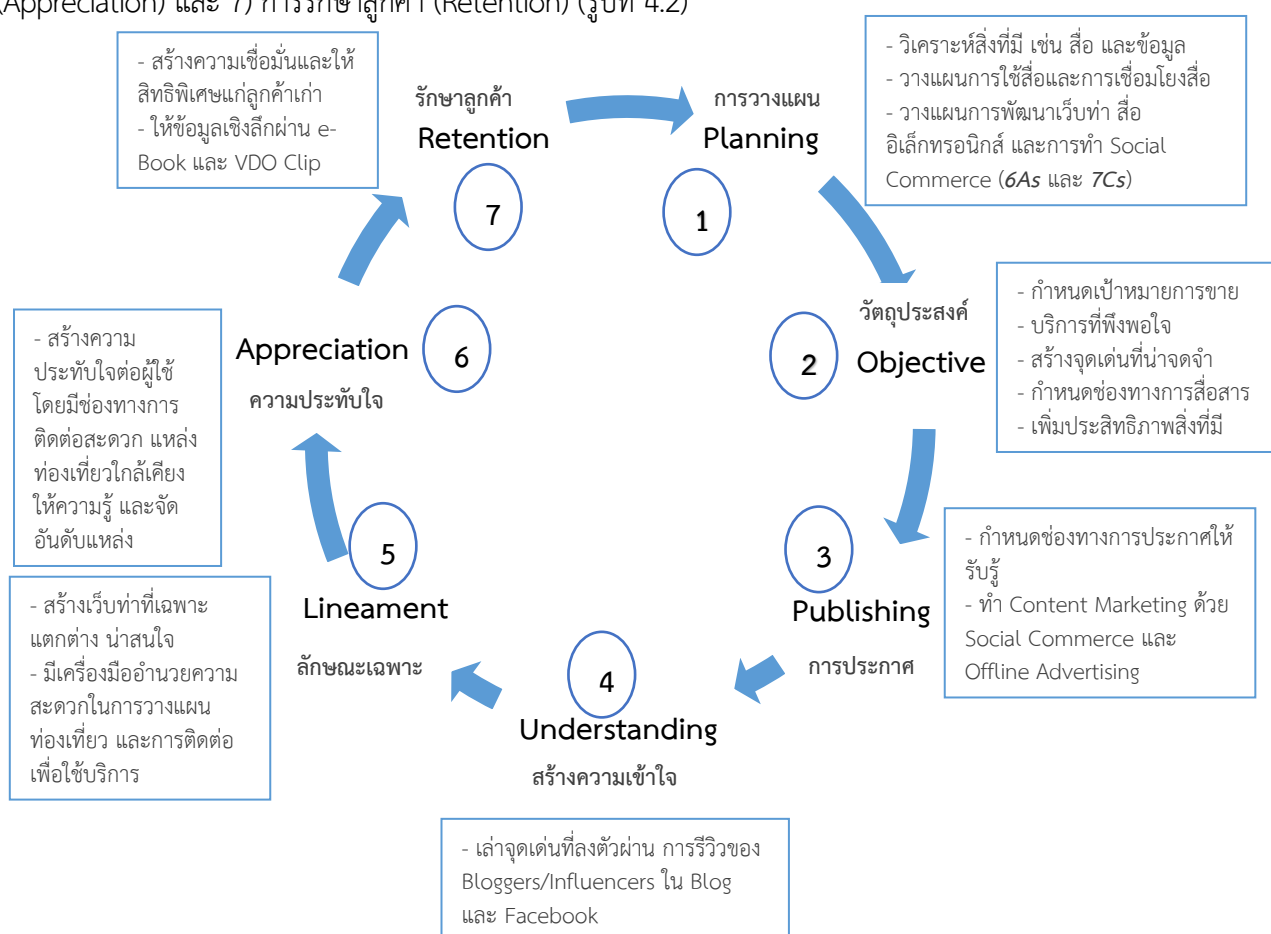
เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของอีก 6 จังหวัดกับจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีทั้งส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ส่วนที่คล้ายกันจะเป็นส่วนของการขับเคลื่อน 4 องค์ประกอบของ SAPA Model ซึ่งมีบทบาทหน้าที่คล้ายกัน มีองค์กรในพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อน เช่นเดียวกัน แต่มีความต่างเล็กน้อย เช่น หอการค้าจังหวัดจะเป็นตัวขับเคลื่อนการปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค ยกเว้น จังหวัดระนองที่ใช้สำนักงานธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดเป็นหลัก สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาและ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะเป็นตัวสนับสนุนเชิงนโยบาย ยกเว้น จังหวัดชุมพรที่ใช้หอการค้าจังหวัดเป็นหลัก สถาบันการศึกษาเป็นตัวสนับสนุนการปฏิบัติการ ยกเว้น จังหวัดกระบี่ที่ใช้ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน เนื่องจากไม่มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ ตัวขับเคลื่อนการปฏิบัติการในท้องถิ่นใช้สมาคม สมาคมธุรกิจ ชมรม สภาอุตสาหกรรม เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน เหมือนกันทั้งกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ส่วนที่ต่างกันอย่างชัดเจน ได้แก่ ส่วนที่ 2 การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบ สรุปได้ดังนี้ (1) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เฉพาะ M_1+M_2 เน้นการตลาดการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวชุมพร และ พังงา ใช้เฉพาะ R เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) จังหวัดภูเก็ต ใช้เฉพาะ S เน้นความปลอดภัยการท่องเที่ยว (3) จังหวัดระนองใช้ $R+M_2$ เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ และ (4) จังหวัดกระบี่ ใช้ทั้ง $R+M_1$ เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตลาดการท่องเที่ยว

จากการเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายทั้ง 2 ส่วนหลัก ที่มีข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนของการขับเคลื่อนให้เป็นตามนโยบายสนับสนุนให้ชูการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวที่จำเป็นต่อการจัดการระบบการท่องเที่ยวให้เป็นสากล ดังนั้น จึงใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบริวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม 2560 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19-36 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนใหญ่เดินทางกับครอบครัว เป็นการเดินทางแบบเดินทางไปกลับภายใน 1 วัน โดยใช้ยานพาหนะส่วนตัว และนิยมท่องเที่ยวทะเลและชายหาด ส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลและตัดสินใจท่องเที่ยวจากการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านทาง เฟซบุ๊ก (Facebook) และเว็บไซต์ โดยเฉพาะเว็บไซต์จากการท่องเที่ยว

แห่งประเทศไทย โดยใช้ผ่านสมาร์ทโฟน รูปแบบสื่อออนไลน์ที่นักท่องเที่ยวต้องการ คือ การใช้รูปภาพแสดงถึงแหล่งท่องเที่ยว และต้องหาข้อมูลได้ง่าย ปัญหาที่พบในการใช้สื่อออนไลน์ที่พบมากที่สุด คือ ข้อมูลมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ และรูปภาพแหล่งข้อมูลมีน้อยเกินไป รวมถึงข้อมูลที่มีอยู่ไม่เป็นปัจจุบัน ปัจจัยในการตัดสินใจท่องเที่ยวรองลงมา คือ การบอกปากต่อปาก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้จัดทำ Social Commerce โดยใช้เว็บไซต์ที่มีข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยเฉพาะ ใช้ชื่อว่า “สุขดี ที่นี่เมืองคอน” (wellnessnakhon.sct.ac.th) เป็นแหล่งรวบรวมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น รูปภาพ บทความ และวิดีโอ เป็นต้น รวมถึงช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลที่น่าสนใจมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นรูปแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด หลังจากการทดลองใช้ พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ทดลองใช้มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยเฉพาะ ด้านเนื้อหา เรื่อง ข้อมูลมีความทันสมัย หลากหลาย น่าสนใจ เมื่อวิเคราะห์ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สรุปรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เว็บไซต์ ไปสู่การทำ e-Commerce โดยใช้รูปแบบ POPULAR Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) 3) การประกาศให้รับรู้ (Publishing) โดยใช้เครื่องมือ 2 ประเภท ได้แก่ 3.1) การทำ Social Commerce โดยใช้เว็บไซต์ เป็นศูนย์กลางของข้อมูล พัฒนาโดยใช้ทฤษฎี 6As และ 7Cs 3.2) วิถีโฆษณาแบบดั้งเดิม (Offline Advertising) 4) การสร้างความเข้าใจ (Understanding) 5) ลักษณะเฉพาะ (Lineament) 6) การสร้างความประทับใจ (Appreciation) และ 7) การรักษาลูกค้า (Retention) (รูปที่ 4.2)

ที่มา: พวงรัตน์ จินพล (2561)

รูปที่ 4.2 รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (POPULAR Model)

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของแผนงาน

จากแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 แนวทาง คณะผู้วิจัยได้นำเสนอสู่การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพอย่างหนึ่ง เป็นกระบวนการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว นักวิชาการ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสนทนากลุ่มครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดจำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สื่อมวลชน สมาคมท่องเที่ยว การสนทนากลุ่มจัดขึ้น ณ โรงแรม ทวินโลตัส จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทและภูมิหลัง และเป็นที่ยอมรับในแวดวงการท่องเที่ยว สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (ตารางที่ 4.2 และ 4.3) ดังนี้

ผลจากการสนทนากลุ่ม

ตารางที่ 4.2 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ตำแหน่ง	จำนวน
กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชน	6 คน
กลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการ	3 คน
กลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ	4 คน
กลุ่มสื่อมวลชน	2 คน

ตารางที่ 4.3 รหัสผู้ให้ข้อมูลและภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล

รหัสผู้ให้ข้อมูล	ภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล
FG 01	รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านเศรษฐกิจ
FG 02	ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการท่องเที่ยว
FG 03	อาจารย์ สำนักวิทยาศาสตร์ และศูนย์ความรู้เฉพาะด้านนิเวศวิทยาพยากรณ์และการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
FG 04	อาจารย์ สำนักวิทยาศาสตร์ และศูนย์ความรู้เฉพาะด้านนิเวศวิทยาพยากรณ์และการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และบรรณาธิการวารสาร Freedom Travel
FG 05	อาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และคณะอนุกรรมการพัฒนาวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร และเลขานุการพระมหาธาตุมูลนิธิ
FG 06	อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
FG 07	ประธาน หอการค้า จังหวัดนครศรีธรรมราช
FG 08	รักษาการการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช
FG 09	เลขาธิการ สมาคมอุตสาหกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช และที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
FG 10	รองผู้อำนวยการ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช

รหัสผู้ให้ข้อมูล	ภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล
FG 11	นายก สมาคมท่องเที่ยวชนอม
FG 12	ผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทย สมายล์ ทัวร์ แอนด์ แทรเวล
FG 13	แพทย์แผนไทย ศาสตรา โรงพยาบาลท่าศาลา
FG 14	สื่อมวลชนท้องถิ่น
FG 15	เลขานุการ ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. ด้านแผนพัฒนา/ความร่วมมือภาคีเครือข่าย

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสำคัญมาก และเห็นด้วยในการใช้รูปแบบภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาคม มีการทำงานอย่างบูรณาการร่วมกัน โดยให้ความเห็นว่า “ในการที่ดำเนินการเรื่องใดก็ตามจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจกระบวนการ โดยมีภาครัฐควรมีการผลักดันเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน และมีชาวบ้านสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ” FG 01 “ความสำเร็จของภาคีเครือข่ายเกิดจาก Benefit (ผลประโยชน์ร่วมกัน) ซึ่งอาศัยความร่วมมือของภาครัฐและภาคประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น” FG 02 “ผู้กำหนดนโยบายระดับจังหวัดควรสร้าง Model ธุรกิจโครงการที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์” FG 11 ดังนั้นการเชื่อมโยงและการสื่อสารของการทำงานแบบภาคีเครือข่ายที่ดีนั้น ควรมีความร่วมมือทั้งสามภาคส่วน “ควรพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่” FG 15 รวมถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ควรมีการกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในระดับชุมชน และควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายใช้ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายประสบความสำเร็จ

2. ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต้องอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาคม เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวของจังหวัดซึ่งสามารถรองรับ และให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือน โดยให้ความเห็นว่า “ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายยิ่งขึ้น” FG 01 “การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัด รัฐจึงควรสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดรวมทั้งควรต้องดูแล เอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว” FG 11 “ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญ จังหวัดต้องสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว” FG 01

นอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า จังหวัดควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่มีสัญญาณชัดเจน รองรับนักท่องเที่ยวในยุคสังคมออนไลน์ จัดให้มีมัคคุเทศก์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่มาจากคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวได้นานขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมที่หลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเพื่อทำให้เกิดการกระจายนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีภาครัฐเป็นตัวขับเคลื่อนในการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ

บุคลากรด้านนี้โดยเฉพาะ ให้ความคิดเห็นว่า “หลักสูตรที่ใช้เป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนามีความเหมาะสม ซึ่งสถานประกอบการสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของหน่วยงานของตน” FG 07 “เนื้อหาหลักสูตรสามารถนำไปใช้กับบุคลากรในสถานประกอบการด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง” FG 05 ดังนั้นควรมีหน่วยงาน สถาบันด้านการศึกษาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบุคลากรด้านนี้ โดยมีการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการและสถาบันที่ผลิตบุคลากรด้านนี้ ซึ่งอาจเป็นลักษณะหลักสูตรระยะสั้นจากสถาบันด้านนี้โดยตรงหรือทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเพื่อการจัดฝึกอบรม หรือกระทั่งเปิดหลักสูตรรองรับวิชาชีพและวิชาชีพขั้นสูง เพื่อยกระดับมาตรฐานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เว็บที่พัฒนามีความน่าสนใจ ทั้งด้านคุณภาพและความชัดเจนของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และด้านคุณลักษณะของเว็บทำ รวมทั้งควรใช้ Social Medias ในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่นอกเหนือจากเว็บ และควรจัดทำ QR Code ให้นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการสะดวกในการหาข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ให้ความคิดเห็นว่า “เว็บที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นเว็บที่น่าสนใจ รูปแบบสวยงาม มีความเป็น International” FG 04 ข้อเสนอแนะในการทำสื่อออนไลน์ เช่น ควรเลือกใช้ Social Medias ในการทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่นอกเหนือจาก เว็บ และควรทำ QR Code เพื่อให้นักท่องเที่ยวสะดวกในการหาข้อมูล โดยเน้นย้ำเรื่องความถูกต้องของข้อมูล ควรมีข้อมูลกลางที่เชื่อถือได้

ในการสนทนากลุ่มมีการหยิบยกประเด็นเรื่องข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจนและนักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงได้ โดยเฉพาะที่วัดพระธาตุรวมหาวहार ดังนั้น ในการสนทนากลุ่มจึงมีข้อเสนอเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรนำเที่ยวเป็นภาษาต่างประเทศต่าง ๆ รวมถึงเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวด้วยตนเองสามารถเข้าใจถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน โดยการต่อยอดความคิดจากการทำสื่อออนไลน์ว่าควรสร้างป้ายแนะนำสถานที่พร้อมด้วย QR Code เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุน กำลังคน ลดค่าใช้จ่ายและลดภาระการทำงาน รวมทั้งควรมีการจัดนิทรรศการ และการทำแฟ้มเอกสารท่องเที่ยว ตามช่วงเวลา และเทศกาลสำคัญ “ควรเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบายในการมาท่องเที่ยว” FG 11 “ควรมีการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเดินทางสะดวก” FG 15 “นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรใช้บริการแล้วเกิด Happiness เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป” FG 10 “ควรเสนอข้อมูลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เงียบสงบไม่มีบริการสื่อสารอินเทอร์เน็ตซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติและได้ความสุขที่แท้จริง” FG 05

ผลจากการวิจัยร่วมกับผลการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เป็น 4 แนวทาง ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาอุปทานด้านการท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 มิติของการสร้างความหลงใหล ได้แก่ (1) ความมีมนต์ขลัง/น่าค้นหา (2) ความอุดม (3) ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (4) ความเป็นเอกลักษณ์ (5) ความเหมาะสม/เข้าถึงได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยว และ (6) ความเป็นมิตร พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นอย่างมาก ซึ่งสามารถนำแนวคิดนี้มาปรับเป็นต้นแบบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสามารถเพิ่มศักยภาพให้แก่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในการรองรับการท่องเที่ยวและให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน โดยชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้ดูแลรับผิดชอบทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสมาคม ชมรมที่เกี่ยวข้องควรทำงานร่วมกันในการคิดสรร สร้างสรรค์ สิ่งดึงดูด

และกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งอาจเน้นเป็นรายมิติ หรือ ใช้แบบผสมผสานกัน ดังนั้น ควรสร้างกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ตาม 6 มิติของการสร้างความน่าหลงใหลในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอิงกับภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์อันยาวนาน ความมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้การมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และน่าประทับใจ หากจากแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นได้ยาก เช่น กิจกรรมการนวดแบบศรีวิชัยที่ท่าศาลาสาป กิจกรรมสปาโคลนที่บ้านแหลมโฮมสเตย์ หรือการเดินป่าสูดอากาศสดชื่นเพื่อไปชื่นชมเฟิร์นมหาสดำ ที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวง เป็นต้น อย่างไรก็ตามในแหล่งท่องเที่ยวควรปรับเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ นักท่องเที่ยวที่เดินทางพร้อมเด็กเล็ก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวสูงอายุให้มากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ในทุกวัยทุกกลุ่มที่สนใจ

2. ผลจากการศึกษาอุปทานด้านบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า บุคลากรมีบุคลิกภาพและสมรรถนะอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ตามสภาพจริงของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในบางประเด็น ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงพัฒนาหลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพการให้บริการแบบมีอาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” ขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษามาพัฒนาเป็นหลักสูตรอบรมที่สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทและตอบโจทย์กับความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและตัวบุคลากรเอง โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานบริการนวดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ ซึ่งสถานประกอบการด้านสุขภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการให้บริการแบบมีอาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ ไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน โดยนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน นอกจากนี้ยังสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จัดทำขึ้น ไปปรับใช้เป็นต้นแบบหลักสูตรการฝึกอบรมของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ ตอนบน หรือจังหวัดอื่นที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อีกด้วย ซึ่งสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษา ควรมีหลักสูตร/หลักสูตรระยะสั้น/ รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ การนวดไทย การใช้สมุนไพรพื้นถิ่นเพื่อ การบริการ การบริการเพื่อสร้างความประทับใจ และภาษาอังกฤษเพื่องานสปาและการนวดไทย เป็นต้น เพื่อผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพ มีความรู้ และทักษะฝีมือ ในการรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากขึ้น

3. สร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการช่วยกันจัดการและพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ เพื่อให้ง่ายต่อการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและนำไปปรับปรุงกระบวนการทำงานต่อไป รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรจัดตั้งเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือคณะกรรมการเฉพาะกิจที่ใช้การปฏิบัติการเชิงกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง มีการบูรณาการความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ ทั้งนี้สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกจ.นศ.) ควรเป็นหน่วยงานประสานงานหลักอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความหลากหลาย โดดเด่น น่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถพัฒนารูปแบบการให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างคล่องตัว รวมทั้งผลิตภัณธ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจและสร้างความสุขให้กับนักท่องเที่ยว

4. เพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเว็บทำไปสู่การทำ e-Commerce จะต้องสร้างข้อมูลกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่

เหมือนที่อื่น ไม่สามารถสัมผัสประสบการณ์แบบนี้ได้จากแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยใช้ทฤษฎี “6As” ทั้งนี้ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกทั้งการตรวจสอบเอกสารและการสัมภาษณ์คนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นเอกลักษณ์จริง ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับหน่วยงานหลักที่ดูแล และเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเชื่อถือข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นในการทำการตลาดออนไลน์ หรือเรียกว่าการทำ Social Commerce ที่มีการสร้างช่องทางแนะนำแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube เป็นต้น ควรมีการทำ Fam (Familiarization) Trip โดยการเชิญกลุ่ม Bloggers หรือ Influencers ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของกลุ่มเป้าหมายเข้ามาท่องเที่ยว เพื่อจะได้นำไปรีวิวแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้นในการทำ Social Commerce ควรใช้ทฤษฎี “7Cs” และ “6As” และใช้วงจรการดำเนินการ ตามแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน เพื่อเป็นการสร้างความดึงดูดใจและเชื่อถือได้ จากการเชิญชวนของผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้ที่ชอบใช้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ ทำให้นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถหาข้อมูลได้มากขึ้น

จากแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 มิติ ถือเป็นการพัฒนาใน 4 มิติที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถเพิ่มศักยภาพให้แก่การท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ได้ดำเนินการวิจัยตามเป้าหมาย วิธีดำเนินการวิจัย ได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. เป้าหมายการวิจัย: จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการรองรับการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรูปแบบการจัดการและความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายมีบทบาทและความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและภาคใต้ตอนบน การพัฒนา e-Commerce ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องขยายตัวสูงขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการทำธุรกิจที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และ จังหวัดนครศรีธรรมราชจะมีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเทียบเคียงได้กับหลายจังหวัดในภาคใต้ตอนบน ทำให้ภูมิภาคอื่นเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชุมชนของจังหวัดมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (1) เพื่อศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน (2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน และ (3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

3. การทบทวนแนวคิดจากวรรณกรรม ประกอบด้วย

3.1) แนวคิดเกี่ยวกับ Wellness ที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีเอกลักษณ์เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ต้องมี Core Happiness และ Emotion เมื่อมาท่องเที่ยวแล้วมีความสุข

3.2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (Quality of Life, QOL) การเดินทางท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุขเพิ่มขึ้น เป็นอีกมิติหนึ่งที่สัมพันธ์กับ Well-being (สุขภาวะ) และความสุข

3.3) แนวคิดเกี่ยวกับอุปสงค์ (Demand) ของการท่องเที่ยวที่ต้องคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมพร้อมรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตจาก Future Traveller Tribes 2030: Understanding Tomorrow's Traveller

3.4) แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของช่วงอายุ Gen Z, Millennials, Gen X และ Baby Boomer

3.5) สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลก/ประเทศไทย

3.6) สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน

- 3.7) สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 3.8) สถานการณ์เมืองรอง/เมืองหลักการท่องเที่ยว
- 3.9) ข้อมูลความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว และรางวัลกินรีประเภทต่าง ๆ ที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนได้รับ
- 3.10) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย
- 3.11) ยุทธศาสตร์ภาครัฐในด้านการท่องเที่ยว
- 3.12) การวิเคราะห์ SWOT การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ 6 จังหวัดภาคใต้ตอนบนเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อหาจุดเด่นและความแตกต่าง

4. การดำเนินการวิจัย

แผนการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาหลักของการวิจัย ครอบคลุมอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

2) ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 6 ประเภท จำนวน 24 แห่ง จำแนกโดยทีมวิจัยใช้เกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้ 1) รูปแบบกิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทยและสากล 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) มีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี ได้แก่ (1) แหล่งทางธรรมชาติ (2) ศาสนสถาน (3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม (4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน (5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ (6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ที่มีอยู่ใน 23 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง การยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ใช้การสนทนากลุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน จาก 4 กลุ่มย่อย ดังนี้ (1) กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล และถ่ายทอด นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ จำนวน 6 คน (2) กลุ่มผู้ประกอบการที่มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวในจังหวัด จำนวน 3 คน (3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่มีผลงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่โดดเด่น จำนวน 4 คน และ (4) กลุ่มสื่อมวลชนที่มีประสบการณ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน

4) ขอบเขตด้านเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งเครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิจัย การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ ผู้วิจัยในแต่ละโครงการสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการวิจัยประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยมีเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบสอบถาม ในกรณีที่สอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้แบบสอบถามฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) แบบสำรวจและ 4) การสนทนากลุ่ม

5) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลาทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561

6) การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมประยุกต์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) และสถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ โดยดูจากค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index: EI) ในส่วนความคิดเห็นใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ของความคิดเห็นรวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

7) การตรวจสอบ ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณโดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์

8) การแปลผล ข้อมูลใช้ผลค่าเฉลี่ยโดยแบ่งระดับเป็นค่าช่วงชั้น 5 ระดับขึ้นอยู่กับแต่ละโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ยจากน้อยที่สุดถึงค่าเฉลี่ยมากที่สุด

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1

ผลจากการศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรการท่องเที่ยว ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคใต้ตอนบน พบว่า

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ประเภท มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่โดดเด่น เช่น ชายหาดและทะเลชบอม (ชมโลมาสีชมพู) และ อุทยานแห่งชาติเขาหลวง (แหล่งโอโซน) ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นที่โดดเด่นเป็นที่รู้จัก ได้แก่ 1) ศาสนสถาน เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และ วัดเจดีย์ 2) วิธีของคนในชุมชน เช่น หมู่บ้านคีรีวง และ 3) ศิลปวัฒนธรรม เช่น บ้านหนังสุชาติ เป็นต้น

มิติของความประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวในประเภทต่าง ๆ พบว่า ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมาก ถึง มากที่สุด ตามลำดับดังนี้ แหล่งศิลปวัฒนธรรม แหล่งทางธรรมชาติ แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ ศาสนสถาน แสดงว่า แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่าในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีความพร้อมในการเป็นจุดหมายปลายทางการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้ดี

ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดการ การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ความเหมาะสมมาก สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว โดย ทั้งในด้าน ความดึงดูดใจ การเข้าถึงที่สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่

หลากหลาย และความพร้อมของบุคลากรผู้ให้บริการ จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ การที่มีภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการพักผ่อน มีบรรยากาศที่สงบและให้ความรู้สึกผ่อนคลาย ในขณะที่สิ่งควรพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ด้านการจัดบริการให้ผู้สูงอายุ และผู้พิการของแหล่งท่องเที่ยวเป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนา ข้อมูลจากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวและสถานบริการทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่อยู่ในความดูแลของทั้งภาครัฐและเอกชน ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดบริการให้กับนักท่องเที่ยวในกลุ่มเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ห้องน้ำผู้พิการ ทางลาด และราวจับ เป็นต้น จุดเด่นด้านการให้บริการ คือ ด้านบุคลากรที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นมิตรและมีจิตบริการสามารถให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ยกเว้นบุคลากรที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานบริการเสริมสร้างสุขภาพที่ยังมีจุดอ่อนด้านการสื่อสาร และให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ การใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ด้านบุคลากรการท่องเที่ยวในการวิจัยนี้ บุคลิกภาพของบุคลากรทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการที่ควรต้องมีในตน ได้แก่ บุคลิกภาพ และสมรรถนะที่จำเป็นทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1) บุคลิกภาพ ประกอบด้วย สุขภาพและพลานามัยดี หมายถึง สุขภาพร่างกายแข็งแรง และการรักษาความสะอาดของร่างกายเป็นอย่างดี พุดจาดี หมายถึง การทักทายพุดจาอย่างสุภาพ ไพเราะและมีอัธยาศัยดี และ แต่งกายดี หมายถึง การแต่งกายสะอาด สุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

2) สมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่จำเป็นประกอบด้วย

2.1) คุณธรรม (Integrity) ได้แก่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การเคารพความเป็นส่วนตัว และ ความภูมิใจในอาชีพ

2.2) รับผิดชอบต่อการบริการที่ส่งมอบแก่ลูกค้า (Responsibility)

2.3) ให้ความสำคัญกับลูกค้า (Customer Focus) ได้แก่ จิตบริการ (Service Minded) และความกระตือรือร้น (Enthusiasm)

3) สมรรถนะทั่วไป (Generic Competency) ที่จำเป็น ได้แก่ การสื่อสารภาษาไทยและต่างประเทศ ได้อย่างดี ทักษะการแก้ปัญหา การจัดการและแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการให้บริการ และการตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม

4) สมรรถนะตามตำแหน่งงานระดับบริหาร (Functional Competency) ที่จำเป็น ได้แก่ การบริหารงานแบบมุ่งผลสำเร็จ ความตระหนักถึงสภาวะการเงิน การคิดเชิงกลยุทธ์ และการวางแผนและการจัดการ

5) สมรรถนะตามตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ (Functional Competency) ที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะฝีมือดี ตระหนักด้านความปลอดภัย ความสามารถในการรับและการจอง การแนะนำสินค้าและบริการต่อลูกค้า

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2

ผลจากการศึกษารูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ยังไม่พบว่า มีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เป็นเพียงการจัดการร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด มีกระบวนการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน และหลายระดับ เน้นใช้การทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย ดังนั้น ควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model (Sources of Governing Bodies, Actions from Local to Regional Level, Production and

Development และ Assessment) และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) ควบคู่กับปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) นอกจากนี้ควรใช้ 6 ขั้นตอนในการกำหนดการดำเนินงานรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) องค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยบ่งชี้ความสำเร็จของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลลัพธ์ตามเป้าหมาย และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน จากการพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชดังที่ได้กล่าวแล้ว จะนำไปสู่รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ใช้เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่นๆ และมีศักยภาพที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นศูนย์กลางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของภาคใต้ตอนบน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช นิยมท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยจะท่องเที่ยวเป็นกลุ่มกับครอบครัว และใช้ยานพาหนะของตัวเองเป็นหลักในการท่องเที่ยว การหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการตัดสินใจจะใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook เว็บบล็อก และ เว็บไซต์ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนในวัยหนุ่มสาวในช่วง Generation Y มีฐานะดี มีความรู้และการศึกษาดี กลุ่มวัยหนุ่มสาวเหล่านี้นิยมใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงและการพบปะสังสรรค์กัน อาศัยการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ โดยอ่านข้อมูลด้วยมือถือหรือสมาร์ทโฟน (Smart Phone) และใช้งานเครือข่ายออนไลน์เพื่อการรับรู้และตัดสินใจท่องเที่ยวบ่อยที่สุดคือ Facebook

รูปแบบสื่อออนไลน์ที่นักท่องเที่ยวต้องการ คือ การใช้รูปภาพแสดงถึงแหล่งท่องเที่ยว และต้องการข้อมูลได้ง่าย ปัญหาที่พบในการใช้สื่อออนไลน์ที่พบมากที่สุด คือ ข้อมูลมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ และรูปภาพแหล่งข้อมูลมีน้อยเกินไป รวมถึงข้อมูลที่มีอยู่ไม่เป็นปัจจุบัน ปัจจัยในการตัดสินใจท่องเที่ยวรองลงมา คือ การบอกปากต่อปาก ดังนั้นรูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การใช้เครื่องมือสื่อต่าง ๆ เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ซึ่งต้องผสมผสานกันระหว่างเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดแบบดั้งเดิม (Offline Marketing Tools) และแบบออนไลน์ (Online Marketing Tools) และ 2) การจัดการการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ครอบคลุม และทันสมัย เมื่อนำทั้ง 2 องค์ประกอบมาจัดลำดับตามวงจรการดำเนินการ สรุปได้เป็นแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน (1) การวางแผน (Planning) (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) (3) การประกาศให้รับรู้ (Publishing) (4) การสร้างความเข้าใจ (Understanding) (5) ลักษณะเฉพาะ (Lineament) (6) การสร้างความประทับใจ (Appreciation) และ (7) การรักษาคุณค่า (Retention)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเน้นการทำ Social Commerce คณะวิจัยจึงจัดทำเว็บท่าที่มีข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด

นครศรีธรรมราชโดยเฉพาะ ใช้ชื่อว่า “สุขดี ที่นี่เมืองคอน” (wellnessnakhon.sct.ac.th) เป็นแหล่งรวบรวมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น รูปภาพ บทความ และวิดีโอ เป็นต้น รวมถึงช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลที่นำเสนอมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นช่องทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นนี้ได้มีการทดลองใช้จริง และผลความพึงพอใจของผู้ใช้งานอยู่ระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยเฉพาะ ด้านเนื้อหา ที่ข้อมูลมีความทันสมัย หลากหลาย และน่าสนใจ

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน พบว่า

1. ผลจากการศึกษาอุปทานด้านการท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 มิติของความน่าหลงใหล ได้แก่ (1) ความมีมนต์ขลัง/น่าค้นหา (2) ความอุดม (3) ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (4) ความเป็นเอกลักษณ์ (5) ความเหมาะสม/เข้ากันได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยวและ (6) ความเป็นมิตร พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นอย่างมาก ซึ่งสามารถนำแนวคิดนี้มาปรับเป็นต้นแบบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสามารถเพิ่มศักยภาพให้แก่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในการรองรับการท่องเที่ยวและให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน โดยชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้ดูแลรับผิดชอบทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสมาคม ชมรมที่เกี่ยวข้องควรทำงานร่วมกันในการคัดสรร สร้างสรรค์ สิ่งดึงดูดและกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งอาจเน้นเป็นรายมิติ หรือ ใช้แบบผสมผสานกัน ดังนั้นควรสร้างกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ตาม 6 มิติของการเสริมสร้างความน่าหลงใหลในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอิงกับภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ อันยาวนาน ความมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้การมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และน่าประทับใจ หากจากแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นได้ยาก เช่น กิจกรรมการนวดแบบศรีวิชัยที่ทำศาลาสปา กิจกรรมสปาโคลนที่บ้านแหลมโฮมสเตย์ หรือการเดินป่าสูดอากาศสดชื่นเพื่อไปชื่นชมเฟิร์นมหาสดำ ที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวง เป็นต้น อย่างไรก็ตามในแหล่งท่องเที่ยวควรปรับเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ นักท่องเที่ยวที่เดินทางพร้อมเด็กเล็ก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวสูงอายุให้มากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ในทุกวัยทุกกลุ่มที่สนใจ

2. ผลจากการศึกษาอุปทานด้านบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า บุคลากรมีบุคลิกภาพและสมรรถนะอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ตามสภาพจริงของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในบางประเด็น ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงพัฒนาหลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพการให้บริการแบบมีอาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” ขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษามาพัฒนาเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและตอบโจทย์กับความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและตัวบุคลากรเอง โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานบริการนวดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ ซึ่งสถานประกอบการด้านสุขภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการให้บริการแบบมีอาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ ไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน โดยนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน นอกจากนี้ยังสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จัดทำขึ้น ไปปรับใช้เป็นต้นแบบหลักสูตรการฝึกอบรมของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนบน หรือจังหวัดอื่นที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อีกด้วย ซึ่งสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษา ควรมีหลักสูตร/หลักสูตรระยะสั้น/ รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ การนวดไทย การใช้สมุนไพรพื้นถิ่นเพื่อ

การบริการ การบริการเพื่อสร้างความประทับใจ และภาษาอังกฤษเพื่องานสปาและการนวดไทย เป็นต้น เพื่อผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพ มีความรู้ และทักษะฝีมือ ในการรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากขึ้น

3. ผลการศึกษาอุปทานด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย พบว่ารูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม มีวัฏจักรการดำเนินงาน 4 องค์ประกอบ โดยใช้รูปแบบ SAPA Model (Sources of Governing Bodies, Actions from Local to Regional Level, Production and Development และ Assessment) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีภาคเอกชนและผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)

เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดบิรวารทั้ง 6 ของภาคใต้ตอนบน พบว่า ทุกจังหวัดมีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย แบบ SAPA Model ที่คล้ายกัน และการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว มีเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น ที่มีการจัดการครบถ้วน ครอบคลุม ตามองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นสากล จึงควรใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายใช้ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ด้วยรูปแบบ TMBC Model ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบิรวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป ตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การเสนอข้อมูลของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กกบ.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจากอีก 6 จังหวัด ผ่านหัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กกบ.อ่าวไทย เพื่อเสนอปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเสนอต่อ กกบ.อ่าวไทย บรรจุเข้าที่ประชุมต่อไปและ (2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ รายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

4. เพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเว็บทำไปสู่การทำ e-Commerce จะต้องสร้างข้อมูลกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนที่อื่น ไม่สามารถสัมผัสประสบการณ์แบบนี้ได้จากแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยใช้ทฤษฎี “6As” ทั้งนี้ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกทั้งการตรวจสอบเอกสารและการสัมภาษณ์คนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นเอกลักษณ์จริง ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับหน่วยงานหลักที่ดูแล และเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมคนนำเชื่อถือข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นในการทำตลาดออนไลน์ หรือเรียกว่าการทำ โซเชียลคอมเมิร์ซ (Social Commerce) ที่มีการสร้างช่องทางแนะนำแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube เป็นต้น ควรมีการทำ Fam (Familiarization) Trip โดยการเชิญกลุ่ม Bloggers

หรือ Influencers ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของกลุ่มเป้าหมายเข้ามาท่องเที่ยว เพื่อจะได้นำไปรีวิวแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้นในการทำ Social Commerce ควรใช้ทฤษฎี “7Cs” และ “6As” และใช้วงจรการดำเนินการ ตามแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน เพื่อเป็นการสร้างความดึงดูดใจและเชื่อถือได้ จากการเชิญชวนของผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้ที่ชอบใช้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ ทำให้นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถหาข้อมูลได้มากขึ้น เกิดการเดินทางได้ง่ายขึ้น และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มีการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ 1) ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีจากการทบทวน และสังเคราะห์วรรณกรรม และ 2) ผลการวิจัยที่ได้จากข้อค้นพบการวิจัย

1. การอภิปรายผลการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีจากการทบทวน และสังเคราะห์วรรณกรรม

1.1 การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ Wellness ทั้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ ต้นแบบ 6 มิติของ Wellness (อารมณ์ สังคม ปัญญา จิตวิญญาณ การประกอบอาชีพ และ กายภาพ) ทิศทางความต่อเนื่องของ Illness-Wellness สภาวะสุขภาพที่อธิบายด้วยแบบจำลองภูเขาน้ำแข็ง (สุขภาพจะดี/ไม่ดี ส่วนนอกภูเขาน้ำแข็งที่โผล่เหนือน้ำ เป็นผลมาจากส่วนที่อยู่ใต้น้ำทั้งสิ้น) และระบบถ่ายพลังงานของ Wellness ทั้ง 12 มิติ แนวคิดดังกล่าวล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม กาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ทั้งสิ้น ในงานวิจัยนี้จึงนิยาม การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่มีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจช่วยคงสภาพและเสริมสร้างสุขภาพในเชิงป้องกันแบบองค์รวม โดยให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ

1.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (Quality of Life, QOL) QOL Theories of Leisure Travel Satisfaction คุณภาพชีวิตจะเกี่ยวข้องกับ Well-being และ Wellness

Well-being สุขภาวะจะเกิดขึ้นเมื่อมีความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวและมีความสุข

Wellness สุขภาพดีแบบองค์รวมจะเกิดขึ้นได้เมื่อเกิดความพึงพอใจ มีความสุข มีพื้นฐานสุขภาพที่ดี Quality of Life (QOL) คุณภาพชีวิต เป็นองค์รวมของทั้ง Well-being และ Wellness

จะใช้แนวคิดการท่องเที่ยวมีผลต่อคุณภาพชีวิตเน้น Emotional Well-being เช่น กิจกรรมพักผ่อน กิจกรรมทางจิตวิญญาณ การใช้เวลาว่าง การอนุรักษ์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแบบองค์รวม เป็นต้น ซึ่งครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จะมีผลต่อคุณภาพชีวิตในทางบวก ไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแล้วมีความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ ลดความตึงเครียด เบิกบาน รื่นรมย์ สบายใจ บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีความสุข จึงส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น ดังตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เน้น Core Happiness ไปท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ แบบไปเช้าเย็นกลับ และ การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีส่วนเสริมสร้างความสุขแบบองค์รวม (Wellness) ใช้เวลา 3 วัน 2 คืน เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีคุณภาพชีวิตของความสุขในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน

ตัวอย่างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เน้น Well-being และ Happiness ใช้เวลา 3 คืน 2 วัน

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จังหวัดนครศรีธรรมราช “เมืองสองธรรม” ผ่านการสัมผัสกับแหล่งธรรมชาติและธรรมชาติ อันสงบ ร่มรื่น ร่มเย็น สัมผัสได้ถึงไอน์ดิน กลิ่นอากาศ ที่พัดผ่านร่างกายแบบเบา ๆ ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ หลุดพ้นจากพันธนาการในชีวิตอันยุ่งเหยิง เป็นความสุขที่เมื่อได้สัมผัสแล้วยากจะลืมเลือน เพราะได้สัมผัสความรู้สึกที่หลากหลาย จากการทำกิจกรรมอันโดดเด่นไม่เหมือนที่ใด

เริ่มต้นด้วย **บ้านคีรีวง** เป็นการผ่อนคลายด้วยธรรมชาติ ท่ามกลางสายหมอก ลำธาร และขุนเขา ชิมผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของ “คนคอน” ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นราชินีแห่งผลไม้ นั่นคือ มังคุด ที่ยังคงความสดใหม่ หวาน กรอบ สูดอากาศบริสุทธิ์ที่สุดในประเทศไทย เพราะมีค่าเฉลี่ยมลพิษทางอากาศ 9 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จากค่ามาตรฐาน 120 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เพลิดเพลินกับวิถีชีวิตชาวสวนผลไม้ผสม ที่มีการปลูกผลไม้หลายชนิดในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง และสราหาของที่ระลึกที่เป็นสินค้า OTOP ของชุมชนผากคนที่รัก สามารถร่วมเรียนรู้และทำผลิตภัณฑ์ด้วยตัวเองโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสมุนไพร และกลุ่มจักรสาน เป็นต้น แวะพักแรมในที่พักแบบโฮมสเตย์เพื่อเพิ่มความใกล้ชิดกับขุนเขาและธรรมชาติ บ้านคีรีวงเที่ยวได้ตลอดปี หากมาเที่ยวหน้าฝนจะได้ชิมผลไม้หนานาชนิด และยังเพิ่มความพิเศษยิ่งขึ้นหากมาเที่ยวในช่วงเดือนหกและเดือนสิบเอ็ด เพราะจะได้พบกับประเพณีเก่าแก่ ได้แก่ ประเพณีชักพระที่วัดพุทธเสมา ซึ่งมีทั้งทางบกและทางน้ำ ลากด้วยพลังศรัทธาของผู้คนให้เคลื่อนผ่านเส้นทางในหมู่บ้านแล้วลากลงน้ำไปตามคลอง ก่อนลากกลับวัด

แวะ **เรือนมลาย** ลิ้มรสชาติอาหารพื้นถิ่นของคนคอน ที่มีรสชาติเผ็ดร้อน กลมกล่อม เต็มไปด้วยผักและสมุนไพรสด ปราศจากสารเคมี โดยเฉพาะ “ข้าวยาขาวเครื่อง” ที่มีเฉพาะเมืองคอนเท่านั้น พิเศษจากข้าวยาอื่น ๆ ตรงที่เป็นการตำเครื่องแกงรสเผ็ดจัดจ้านจากการผสม พริกสด (ดีปรี) พริกไทยดำ หอมแดง กระเทียม ขมิ้น ข่า ผิวมะกรูด ตะไคร้ หัวทือ น้ำตาลปี๊บ และกะปิ เข้าด้วยกัน เมื่อตำจนได้พริกแกงแล้วจึงนำพริกแกงมาโขลกคลุกเคล้ากับปลาแห้งจนเป็นเนื้อเดียวกัน จึงได้เป็นเครื่องแกงที่จะนำไปผสมกับข้าวสวยและผักใบเขียว หั่นฝอย คนได้ใช้คำว่า “ขาว” นั่นคือ การนำมามาคลุกเคล้ารวมกันนั่นเอง เสน่ห์ของข้าวยาขาวเครื่องอยู่ตรงส่วนผสมของพริกแกงและผักใบเขียวหั่นฝอย เป็นการใช้ใบของสมุนไพรพื้นบ้านปลอดสารพิษ ได้แก่ ใบยอ ขมิ้น ขะพลู กระพังโหม ข่า กระเทียม มะกรูด ดอกดาหลา เสริฟพร้อมผักเครื่องเคียง หรือ ผักเหนาะ ที่เป็นผักพื้นบ้านสด ๆ ปลอดสารพิษ เพื่อลดความเผ็ดร้อนของข้าวยาขาวเครื่อง หรือจะชิมแกงไก่บ้านหยวกกล้วย สัมผัสได้ถึงความนุ่มของหยวกที่เข้ากับน้ำแกงได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นหยวกกล้วยที่ปลูกแถบเทือกเขาหลวง ท่ามกลางบรรยากาศเย็นสบาย ทำให้มีความแตกต่างจากที่อื่น หรือจะทาน ขนมจีน ซึ่งเป็นอาหารที่อยู่คู่เมืองคอนมาอย่างยาวนาน คนคอนชอบทานขนมจีนมาก ทานได้ทุกเวลา เช้า เที่ยง เย็น ยืนยันได้จากจำนวนร้านขายขนมจีนที่มีให้เห็นอยู่ทั่วไป และยอดการสั่งทำขนมจีนเพื่อนำมาใช้กินเลี้ยงในหมู่เครือญาติตามเทศกาลต่าง ๆ ขนมจีนจะต้องเสริฟพร้อมผักเครื่องเคียง หรือคนคอนเรียกว่า “ผักเหนาะ” ที่ช่วยเพิ่มรสชาติในการกินขนมจีนให้อร่อยยิ่งขึ้น เช่น ยอดมะกอกสวนยอดอ่อนรสเปรี้ยวฝาดลิ้น ยอดมันปู และยาร่วงหรือยอดมะม่วงหิมพานต์ ที่มีสารต้านอนุมูลอิสระ ไนจะลูกฉิ่งผลอ่อน ๆ ดอกลำพู ผักบุ้งลวกราดน้ำกะทิ แต่งดอกคลุกไข่โป๊ หรือผักกาดทอง และหากเป็นพื้นบ้านแท้ต้องมีลูกจากทองด้วย เป็นต้น เอกลักษณ์อีกอย่างของขนมจีนเมืองคอน คือ น้ำยาป่า ที่มีรสชาติกลมกล่อมอร่อยเผ็ดจัดจ้านของน้ำแกงที่ผสมเนื้อปลาลวกสุกกับเครื่องแกง ตำให้เข้ากัน ละลายในน้ำและตั้งไฟจนเดือดได้ที่ โรยใบมะกรูดส่งกลิ่นหอมชวนให้ลองเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีเมนูอาหารพื้นบ้านมากมายให้เลือกสรร นั่งทานในร้านที่สร้างแบบบ้านเรือนไทย โอบ

ล้อมด้วยภูเขาใหญ่น้อย มีเมฆลอยไปมาอยู่เป็นระยะ และบ่อยครั้งที่เห็นสายหมอกไหลผ่าน ทำให้รู้สึกสดชื่นจากบรรยากาศโดยรอบ และอื้อม่อร่อยกับรสชาติอาหารที่เป็นเอกลักษณ์

แสวงหาความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิต ณ **วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร** ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะและศูนย์รวมความศรัทธาของคนคอน ด้วยการไหว้พระขอพรและนมัสการพระสารีริกธาตุใน “องค์พระธาตุทองคำ” มีปัสสิยอดหุ้มด้วยทองคำเหลืองอร่าม ยามแสงแดดตกต้ององค์พระธาตุ เหลืองเงากลับทาบทอดไม่ถึงพื้น จนดูเหมือนพระธาตุไม่มีเงา เหมาะสมกับฉายา “พระธาตุไร้เงา” สร้างมายาวนานกว่า 1,000 ปี จนได้รับการกล่าวขานให้เป็นหนึ่งใน Unseen Thailand II เป็นว่าที่มรดกโลกของไทย ณ ที่แห่งนี้ ทำให้ได้สัมผัสความสงบ ร่มเย็น ได้เรียนรู้แนวคิดอันมหัศจรรย์ ของบรรพชนที่ได้ก่อสร้างสิ่งดี ๆ ตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของ “คนคอน” ที่ไม่เหมือนใคร สร้างความตื่นตา ตื่นใจ ในแนวคิดอันอัศจรรย์ เช่น สร้างองค์พระบรมธาตุอย่างจริงจังไร้เงา หาดทรายขาวนวลมาจากไหน ตึกตาโกชนมากมายมาจากไหน เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ได้รับความสงบ ร่มเย็นตามวิถีชาวพุทธ เกิดความอึ้งอัมมใจจากการได้ประกอบศาสนกิจตามความเชื่อและประเพณีโบราณที่สืบทอดกันมาช้านาน ถือเป็นมงคลชีวิตที่มีหลายสิ่งไม่ควรพลาดเมื่อมาเที่ยวพระธาตุเมืองคอน นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวเขาเล่าว่า “พระแอต” ที่วัดพระมหาธาตุเมืองนครศรีธรรมราช มีความศักดิ์สิทธิ์และเชื่อกันว่า ท่านมีอิทธิฤทธิ์บันดาลลูกให้แก่ผู้ที่ไปขอได้ นอกจากนี้ผู้คนนิยมมากราบไหว้ในเรื่องของสุขภาพและความเจ็บป่วย โดยเฉพาะอาการปวดเมื่อย ปวดเอว ปวดหลัง ทำโดยการนำไม้ไปค้ำบริเวณด้านหลัง พระแอต สัมผัสรสชาติหวาน กรอบ ของ “มังคุดคัด” ทำด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการคั้ดมังคุดแก่ แช่ในน้ำปูนใส ผสมเกลือ เสียบด้วยไม้ เป็นของกินหนึ่งเดียวในโลก วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเที่ยวได้ตลอดปี แต่พิเศษสุดหากได้มาเยี่ยมชมในวันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชา เพราะจะได้พบกับ “ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ” เป็นความเชื่อในการแห่ผ้าผืนยาวไปบูชาพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า โดยการนำขึ้นห่มโอบล้อมรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ผู้คนมากมายหลังไหลมาเป็นสายธารแห่งปวงชนตลอดทั้งวัน

ชื่นชมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวลี ที่ **บ้านหนังสุชาติ** มาสัมผัสความงดงาม ละเลียดอ่อน และซาบซึ้งไปกับกลิ่นอายแห่งศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดมาอย่างยาวนานของชาวลี ก่อตั้งโดย นายสุชาติ ทรัพย์สิน และครอบครัว เมื่อปี พ.ศ. 2530 เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งเดียวในประเทศที่นำรูปหนังตะลุงโบราณจากภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย และรูปหนังจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องดนตรี และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุง มาจัดแสดงเพื่อให้เห็นถึงร่องรอยและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุงของไทย โดยเฉพาะภาคใต้ ซึ่งถือว่าหนังตะลุงเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมายาวนาน นายช่างสุชาติ ผู้วางแผนศิลปปะบนแผ่นหนังตะลุง เป็นนายหนังตะลุงและช่างแกะสลักฝีมือดีคนหนึ่งของเมืองคอน บรรยากาศโดยรอบพิพิธภัณฑ์ดูร่มรื่น เต็มไปด้วยต้นไม้ ที่สำคัญ คือ ไม่มีค่าเข้าชม อยากชมอยากเดิน เชิญ ตามอัธยาศัย หรือสนใจร่วมบริจาคค่าไฟ เชิญหยอดตู้ตามอัธยาศัย เป็นการมาดูผลงานของคนที่มีหัวใจนักอนุรักษ์ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ อิ่มใจ มีความสุข สัมผัสสิ่งซึ่งกับศิลปวัฒนธรรมอันงดงามแบบพื้นบ้านผ่านการสาธิตวิธีการทำหนังตะลุง

มุ่งหน้าไปลองแพไม้ไผ่ที่ **บ้านวังหอน** ทานอาหารพื้นบ้านที่ ครั้ววังลับแล ให้กำไรชีวิตด้วยการเติมรสชาติการท่องเที่ยวถึงผจญภัย ที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าต้นน้ำ ลำธารให้ยังคงอุดมสมบูรณ์ ทำให้ได้พักผ่อน คลายร้อน และสนุกสนานกับกิจกรรมการล่องแพไม้ไผ่ที่สร้างขึ้นเองโดยฝีมือชาวบ้าน ชมธรรมชาติสองฝั่งคลอง ที่เกิดจากป่าต้นน้ำของเทือกเขาบรรทัด ไหลลงสู่แม่น้ำปากพนัง ซึ่งในอดีตคลองนี้เป็นจุดพักน้ำสำหรับชาวบ้านที่ทำนา แต่ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาให้บริการล่องแพไม้ไผ่ ชมธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ที่นี่ยังคงความเป็นธรรมชาติและความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างแท้จริง นั่งแช่เท้าในน้ำเย็น ชมวิวเพลิน ๆ หรือจะกระโดดเล่นน้ำล่องตามแพก็ได้ ระหว่างทางแวะเล่นน้ำชมวิวยสวย ๆ มีลานหิน น้ำตื้น เด็ก ๆ ก็ลงเล่นได้สบาย การเดินทางมายังบ้านวังหอน อาจดูลึกลับซับซ้อนเพราะสมัยก่อนชุมชนนี้ถือเป็น วังลับแล ของจังหวัด

ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมในแบบชาวบ้านชนบท เรียบง่าย มีอาชีพหลัก คือ กลีกรม สวนยาง ปลูกผลไม้แบบผสมผสานแล้วนำมาแปรรูป ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่แปรรูปแล้วขึ้นชื่อมาก คือ “ทุเรียนกวน” ซึ่งทำจากเนื้อทุเรียนบ้าน ที่สุกจากบนต้นแล้วหล่นเอง ไม่มีการบ่ม หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “เรียนเหลิน” ซึ่งทุเรียนบ้านจะมีรสชาติหวาน มัน เข้มข้น และมีกลิ่นแรงกว่าทุเรียนพันธุ์อื่น ๆ นอกจากล่องแพ แชน้ำแล้ว ยังมีที่พักค้างคืนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ชีวิตแบบชาวบ้าน มีบริการกระท่อมไม้ไผ่ไว้รองรับนักท่องเที่ยว รวมอาหารเย็นรสชาติดี หรือชาวบ้านจะพูดว่า “หอยจิ้งอู” อีกด้วย บ้านพักต้องจองล่วงหน้าเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีเส้นทางธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนอย่างอื่น เพิ่มความใกล้ชิดกับธรรมชาติในชุมชนบ้านวังหอน ได้แก่ คลองน้ำใสจากป่าต้นน้ำ ถ้ำวังนายพุฒ ป่าดึกดำบรรพ์ อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส สวนผลไม้ วัดวังหอมวิปัสสนาราม เป็นต้น ไหว้พระและสักการะสรีระหลวงพ่อบาง ธรรมสโร พระเกจิชื่อดังผู้ล่วงลับ ณ วัดวังหอมวิปัสสนาราม ท่านเป็นพระเถระที่มีผู้นับถือเป็นจำนวนมาก เมื่อท่านมรณภาพ สังฆราชของท่านไม่เนาเปื่อย และได้แห้งแข็งจนคล้ายหิน ชาวบ้านจึงร่วมกันสร้างโลงแก้วเพื่อบรรจุสรีระของท่านไว้ให้ชาวบ้านที่เคารพนับถือได้มากราบสักการะกันจนทุกวันนี้ สัมผัสประสบการณ์กึ่งผจญภัยจากการเดินป่าเพื่อเข้าชมถ้ำวังนายพุฒ ซึ่งนายพุฒเป็นผู้ค้นพบเป็นคนแรก ระยะทางเดินไม่ไกลมาก แต่ถ้ามาในช่วงฤดูฝนอาจจะเจอทางลื่นชันและทากดุเดือด เป็นถ้ำที่มีความสวยงาม เต็มไปด้วยหินงอกหินย้อย มีความกว้างประมาณ 100 เมตร ความยาว 400 เมตร มีค้างคาวอาศัยอยู่ และมีทางลอดทะลุไปอีกด้านหนึ่งได้ เมื่อเดินจนทะลุถ้ำแล้วจะเจอป่าดึกดำบรรพ์

แหวหาของฝากคนที่รัก ณ ถนนท่าช้าง สัมผัสความงดงาม ละอียดอ่อน ตระการตา ของศิลปะที่ลงเส้นสายลวดลายบนเครื่องถมเงิน ถมทอง อันเลื่องชื่อ ได้รับการกล่าวขานว่า หากต้องการเครื่องถมที่ดีที่สุด ต้องเป็นเครื่องถมจากฝีมือชาวนครศรีธรรมราชเท่านั้น เชื่อกันว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งกำเนิดเครื่องถมที่มีมาอย่างยาวนาน แล้วจึงแพร่เข้ามายังกรุงศรีอยุธยา และมีช่างฝีมือดีที่สุดอยู่ เครื่องถมเป็นงานช่างชั้นสูงสำหรับเครื่องราชูปโภค และเครื่องบรรณาการโดยเฉพาะเครื่องถมทอง ส่วนเครื่องถมเงิน เป็นสิ่งของประทานสำหรับขุนนาง ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และได้รับการฟื้นฟูในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงใช้เป็นเครื่องบรรณาการแก่พระมหากษัตริย์และ ราชาบดีต่างประเทศ ปัจจุบันนิยมซื้อมาเป็นของขวัญประดับบ้านเรือน เครื่องถมนครเป็นเครื่องถมเลื่องชื่อในเรื่องของลายที่เลียนแบบลายในสมัยโบราณได้อย่างประณีต เป็นเอกลักษณ์ ใช้เวลาในการทำแต่ละชิ้นร่วมเดือน ได้รับการรับรองผลงานด้วยรางวัลโอท็อป 5 ดาว พร้อมประกาศนียบัตรมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เครื่องถมเมืองนคร มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากที่อื่น ด้วยการสลักลายด้วยมือ จึงทำให้เห็นลายที่ด้านหลังของผลิตภัณฑ์ด้วย แตกต่างจากที่อื่นซึ่งสลักลายด้วยกรด ใช้เวลาเพียงวันเดียวก็ทำได้แล้ว แต่หากสลักลายด้วยมือต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์ จุดเด่นอีกอย่างของเครื่องถมเมืองนคร คือ ต้องไม่มีรูขนาดเล็กที่เกิดขึ้นบนตัวผลิตภัณฑ์ หรือเรียกว่าไม่มีตามด และน้ำยาต้องดำเป็นมัน นอกจากนี้ยังมีการนำเครื่องเงินและเครื่องถมมาจัดทำเป็นทั้งสายสร้อย สายสัเสา หรือหูกเสา ที่ถักด้วยลวดเงินเส้นบางเฉียบ สร้อยสามกษัตริย์ทำด้วยทอง เงิน และนาก สุดท้ายสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของเมืองนครศรีธรรมราช นิยมใช้เป็นเครื่องรางและป้องกันภัย คือ สร้อยประดับเม็ดนโม นอกจากนี้ ถนนท่าช้าง ยังจำหน่ายเครื่องอาภรณ์ประกอบชุดละครไทย เช่น ทับทรวง ปิ่นปักผม เข็มขัด และอื่น ๆ อีกมากมาย ล้วนแล้วแต่มีความงาม ผลิตอย่างละอียดและประณีต มีเอกลักษณ์เด่นชัด

ก่อนกลับ แวะสัมผัสความสุข จากบรรยากาศที่สร้างความผ่อนคลายผ่านรูป รส กลิ่น เสียง ที่ ศาลาspa โรงพยาบาลท่าศาลา เป็นสถานบริการส่งเสริมสุขภาพภาครัฐ แต่เน้นการให้บริการแบบเอกชน เพื่อสร้างความประทับใจต่อผู้มาใช้บริการ ทั้งที่เป็นผู้ป่วย และนักท่องเที่ยวที่ต้องการความผ่อนคลาย มีสถานที่ที่ทันสมัย สะอาด สัมผัสได้ถึงบรรยากาศของการพักผ่อน ด้วยกลิ่นน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพรสดจากท้องถิ่น เช่น ไพล ตะไคร้ ผิวมะกรูด เป็นต้น ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่อนุรักษ์ธรรมชาติ เป็น

ต้นแบบการบริการด้านแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก ที่มีการจัดสถานที่เหมือนโรงแรมระดับ 5 ดาว มีรางวัลระดับชาติเป็นรางวัลรันทิ ว่าผู้มารับบริการจะได้รับบริการอย่างมืออาชีพ และเชื่อมั่นในความปลอดภัยได้เป็นอย่างดี ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนไทยประยุกต์ และการแพทย์จีน ศาลาสปาจัดให้มีการจัดการบริการที่หลากหลาย เช่น การนวดไทย การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การนวดเท้าเพื่อสุขภาพ การดูแลมารดาหลังคลอด สปาเพื่อสุขภาพและความงาม การนวดอโรมา นวดยกดกระชับใบหน้า กัวซาหน้า ครอบแก้ว และการฝังเข็ม ทั้งนี้ผู้ให้บริการได้ผ่านหลักสูตรการอบรมตามมาตรฐาน มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านนี้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการคิดค้นวิธีการนวดที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราชที่ไม่เหมือนที่อื่น โดยการนำความรู้ของการนวดแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับการนวดที่เป็นมาตรฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายจากอาการปวดเมื่อย เรียกชื่อว่า “การนวดศรีวิชัย” เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน

ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เน้น Core Happiness ไปท่องเที่ยวในพื้นที่มีอากาศบริสุทธิ์ แบบไปเช้าเย็นกลับ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จังหวัดนครศรีธรรมราช “เมืองสองธรรม” ผ่านการสัมผัสกับแหล่งธรรมะ และธรรมชาติ อันสงบ ร่มรื่น ร่มเย็น สัมผัสได้ถึงไอน้ำ กลิ่นอากาศ ที่พัดผ่านร่างกายแบบเบาๆ ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ หลุดพ้นจากพันธนาการในชีวิตอันยุ่งเหยิง แค่เปลี่ยนสถานที่ จะรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุข เป็นความสุขที่เมื่อได้สัมผัสแล้วยากจะลืมเลือนเพราะได้สัมผัสความรู้สึกที่หลากหลาย จากการทำกิจกรรมอันโดดเด่นไม่เหมือนที่ใด และไม่มีใครเหมือน

เริ่มด้วย บ้านคีรีวง เป็นการผ่อนคลายด้วยธรรมชาติ ท่ามกลางสายหมอก ลำธาร และขุนเขา ชิมผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของ “คนคอน” ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นราชินีแห่งผลไม้ นั่นคือ มังคุด ที่ยังคงความสดใหม่ หวาน กรอบ สูดอากาศบริสุทธิ์ที่สุดในประเทศไทย เพราะมีค่าเฉลี่ยมลพิษทางอากาศ 9 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จากค่ามาตรฐาน 120 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เพลิดเพลินกับวิถีชีวิตชาวสวนผลไม้ผสมที่มีการปลูกผลไม้หลายชนิดในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง และสราของที่ระลึกที่เป็นสินค้า OTOP ของชุมชนผาคนทีรัก อาทิ สบู่ ยาสระผม ครีมนวดผมที่ทำจากมังคุด สามารถร่วมเรียนรู้และทำผลิตภัณฑ์ด้วยตัวเองโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น กลุ่มมัตย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสมุนไพร และกลุ่มจักสาน เป็นต้น เที่ยวได้ตลอดปี หากมาเที่ยวหน้าฝนจะได้ชิมผลไม้ตามฤดูกาล และยังเพิ่มความพิเศษยิ่งขึ้นหากมาเที่ยวในช่วงเดือนหกและเดือนสิบเอ็ด เพราะจะได้พบกับประเพณีเก่าแก่ ได้แก่ ประเพณีชักพระที่วัดพุทธเสมา ซึ่งมีทั้งทางบกและทางน้ำ ลากด้วยพลังศรัทธาของผู้คนให้เคลื่อนผ่านเส้นทางในหมู่บ้านแล้วลากลงน้ำไปตามคลอง ก่อนลากกลับวัด

2. การอภิปรายผลการวิจัยที่ได้จากข้อค้นพบการวิจัย

การสังเคราะห์และสรุปการสอบถาม/สัมภาษณ์ ได้ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีศักยภาพสูงและเกิดขึ้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างแน่นอน มีข้อมูลที่น่าสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ มีสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ได้แก่ ป่า เขา นา เล ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ สรุปได้ว่า ในเวทีการสนทนากลุ่มเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีน้อย จากผลลัพธ์ทั้ง 4 ที่ได้จากการวิจัย สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชในเชิงกายภาพมีความสำคัญต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาก เพราะมีความจำเป็นในการรองรับและให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม จึงต้องการการบริหารจัดการที่ดีตามมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวในบริบทสถานการณ์ที่เป็นจริงก่อนที่นักท่องเที่ยวจะใช้เวลาในการเยี่ยมชมได้รับความประทับใจและประสบการณ์ที่ดีจากการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนและกลับไปเที่ยวซ้ำ ข้อมูลนี้จึงสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช บูรณาการกับความคิดเห็นตรงจากนักท่องเที่ยว ใช้แนวคิดจากมิติการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 6 มิติ วิเคราะห์ร่วมกันกับคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีต่อการเสริมสร้างสุขภาพทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวโดยผ่านทางระดับความประทับใจ/สบายใจที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช 6 ประเภท 24 แหล่ง ซึ่งมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นได้ทั้ง 6 มิติ

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรใช้วิธีการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ความชำนาญมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปพัฒนาอาชีพของตนเองได้ โดยความเชี่ยวชาญ และให้หลักสูตรที่มีการออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากรในด้านหัวข้อและเนื้อหา ความสอดคล้องและความต่อเนื่องของหัวข้อ เนื้อหาตรงกับความต้องการ ควรเป็นหลักสูตรระยะสั้น 2-3 วัน เน้นภาคปฏิบัติและการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีส่วนช่วยเสริมการประกอบอาชีพทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อมีบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีสมรรถนะดี เป็นผู้ให้บริการ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจกับการได้รับบริการที่ดี เกิดความประทับใจ คุ่มค่า มีความสุข เกิดการมาเที่ยวซ้ำ และบอกกันแบบปากต่อปาก การใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการฝึกอบรมและการออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการใช้เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่น ๆ ให้เลือกวิธีที่เหมาะสมและออกแบบหลักสูตรให้เป็นไปตามบริบทและความต้องการ

การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการช่วยกันจัดการและพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ เพื่อให้ง่ายต่อการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป ควรจัดตั้งเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือคณะกรรมการเฉพาะกิจที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง มีการบูรณาการความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ ทั้งนี้สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นหน่วยงานประสานงานหลักอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความหลากหลาย โดดเด่น น่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถพัฒนารูปแบบการให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างคล่องตัว และจากการเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคี

เครือข่ายทั้ง 2 ส่วนหลัก มีข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนของการขับเคลื่อนทั้ง 4 องค์ประกอบในวัฏจักรการดำเนินการด้วย SAPA Model มีทั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนช่วยขับเคลื่อนให้เป็นตามนโยบายสนับสนุนให้ชูการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยวครบถ้วน ครอบคลุม ตามองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นสากลซึ่งรูปแบบดังกล่าวยังคงเป็นการพิสูจน์ซ้ำ ที่เป็นการจัดการที่ยังใช้ได้ดี มีผลสัมฤทธิ์สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้น จึงใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบิหารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนได้

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านคุณภาพและความชัดเจนของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย 1.1) มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย ที่สามารถตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ 1.2) เห็นด้วยกับการที่ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพราะมีความหลากหลายด้านอาหาร / ที่พัก/ แหล่งท่องเที่ยวมาเที่ยวแล้วได้ความสุขกลับไป 1.3) มีข้อมูลการเดินทางครบถ้วน คือ ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเดินทางสะดวก 1.4) มีข้อมูลกิจกรรมและบริการที่โดดเด่น คือ เส้นทางดูนกที่เขาลง มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจนโดดเด่น เช่น Slow Life เส้นทางใหม่ ๆ 1.5) ข้อมูลแนะนำด้านความปลอดภัยและการขอความช่วยเหลือ และ 1.6) ข้อมูลบริการจำเป็นในการท่องเที่ยวและพักผ่อน และ (2) คุณลักษณะของเว็บไซต์ ประกอบด้วย 2.1) รูปแบบความน่าสนใจ คือ สวยดี เป็นสากล และ 2.2) การเชื่อมโยงเพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ คือ ใช้ Social Medias, QR Code, Offline และ Online การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการทำเว็บไซต์ไปสู่การทำ Social Commerce สามารถใช้เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่น ๆ โดยการปรับข้อมูลเนื้อหาในเว็บไซต์ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละจังหวัดและมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1. ภาควิชาเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น ควรพิจารณาให้ความสำคัญต่อผลลัพธ์หลักจากการวิจัยที่ยังไม่มีรายงานในประเทศไทย ได้แก่ มิติของการเสริมสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว และนำไปจัดลำดับความสำคัญในการเพิ่มศักยภาพให้ตรงประเด็น โดยมีการกำหนดแผนการพัฒนาก่อตั้งทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในประเด็นต่อไปนี้

1.1) ส่งเสริม/พัฒนาความน่าหลงใหลของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการใช้เสน่ห์ทางประเพณีวัฒนธรรม ธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ท้องถิ่น มาเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

1.2) ออกแบบตราสัญลักษณ์ และสโลแกนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น เทียววันธรรมดา รักษาโรคเครียด ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และภาควิชาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ออกแบบของฝากของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.3) จัดทำแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช และภายในเครือข่ายภาคใต้ตอนบน

1.4) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแต่ละแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด นครศรีธรรมราช และภายในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน นำเสนอเป็นแฟ้มเอกสารท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.5) ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่

- แบบ Online (Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, @ Line และ Website) สามารถดำเนินกิจกรรมได้ด้วยวิธีการ ดังนี้ 1) จัดทำรายการทีวีบนสื่อออนไลน์ 2) ผลิตคลิปประชาสัมพันธ์บนสื่อออนไลน์ 3) ผลิตภาพ Infographic ประชาสัมพันธ์บนสื่อออนไลน์ และ 4) เขียนบทความประชาสัมพันธ์เผยแพร่บนสื่อออนไลน์

- แบบ Offline สามารถดำเนินกิจกรรมได้ด้วยวิธีการ ดังนี้ 1) ผลิตและเผยแพร่สารคดีสั้น สกู๊ป การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในรูปแบบ CD ความยาวไม่เกิน 3 นาที และ 2) ผลิตบทความและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6) เปิดตัวในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สร้างคุณลักษณะและเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชในการประชาสัมพันธ์

2. ผู้ประกอบการจากภาคเอกชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเพราะเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ควรเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว ดังนี้

2.1) สร้างฐานข้อมูลธุรกิจของตนเอง เพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงการใช้บริการของนักท่องเที่ยว อาทิ ข้อมูลสินค้าและบริการเชิงสุขภาพของธุรกิจตนเอง ในรูปแบบของภาพลักษณ์ชุมชน วิถีชีวิต ทิวทัศน์ เส้นทางท่องเที่ยว สินค้าและบริการ เป็นต้น

2.2) เชื่อมโยงฐานข้อมูลกับเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้งานและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

3. หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกลไกสำคัญในการริเริ่ม และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

3.1) จัดตั้งคณะทำงานของผู้รับผิดชอบเพื่อการบริหารงานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน โดยการประสานนโยบายระหว่างหน่วยงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันทั้งกำลังทรัพยากรบุคคล งบประมาณ ความร่วมมือ ฯลฯ มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง และการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นประจำ

3.2) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ด้วยการเตรียมความพร้อมให้กับคนในท้องถิ่นในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นมิตร มีจิตบริการ การเป็นปราชญ์ชุมชน

3.3) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพ อาทิ สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุและผู้พิการ สภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

3.4) พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น พัฒนาผู้ประกอบการท้องถิ่นยกระดับสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน ออกแบบของฝากของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว จัดทำแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ฯลฯ

3.5) พัฒนาและบริหารจัดการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้ง 24 แหล่ง และในอนาคตสามารถขยายให้ครอบคลุมทุกแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. ชุมชนในท้องถิ่นต้องได้รับความเข้าใจในการแสดงความเป็นเจ้าบ้านที่ดีอย่างเข้าใจ ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิตแม้จะไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยตรง เพราะถือเป็นหน้าที่และเป็นหน้าเป็นตาแก่บ้านเมืองตนในการสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน และได้รับรู้ถึงคุณค่าและความภาคภูมิใจในการนำเสนอ “คุณค่า” ในท้องถิ่นให้ผู้มาเยือนได้รับรู้ผ่านการถ่ายทอดด้วยการบอกเล่า ภาพถ่าย การแต่งกาย การตกแต่งอาคารบ้านเรือน วิถีชีวิตชุมชน ประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

5. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรนำเสนอรูปแบบใหม่ เน้นการสร้างกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสุข ความเบิกบานใจ และความผ่อนคลาย โดยสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเพิ่มมูลค่าโดยใช้แนวคิดจัดทำเป็นแผนธุรกิจ (Business Model) คือ จ่ายเงิน (เพื่อกิจกรรม)-รับความสุข-รู้สึกมีชีวิตได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่า ดังนั้นควรจัดทำเป็นเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในหลายแหล่งของประเทศไทยเพื่อสร้างทางเลือก และความหลากหลายให้แก่นักท่องเที่ยว

6. การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดในอนาคต เช่น การขนส่งสาธารณะในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชจะนิยมเดินทางโดยใช้พาหนะส่วนตัว ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรจัดให้มีการทำแผนที่ที่ระบุแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร และโรงแรม ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง การนำเสนอข้อมูลการเดินทางควรนำเสนอผ่านทาง Google Map รวมถึงขอความร่วมมือจากบริษัทรถเช่าให้ติดตั้ง GPS ที่มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

7. แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูล เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจถึงความเป็นมา และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไม่นิยมใช้บริการนำเที่ยว แต่จะหาข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตและท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงควรจัดทำเอกสารแนะนำสถานที่ให้หลากหลายภาษา เน้นการใช้รูปภาพและรูปเคลื่อนไหวของแหล่งท่องเที่ยว นำเสนอผ่านเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube และ Blog เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีการจัด Fam Trip (Familiarization Trip) โดยเชิญกลุ่มบล็อกเกอร์เข้ามาท่องเที่ยวพร้อมรีวิวแหล่งท่องเที่ยวผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้คนที่สนใจสามารถหาข้อมูลได้มากขึ้น และการให้บล็อกเกอร์ทำรีวิวจะได้ข้อดีจากการที่สื่อจากมุมมองของคนที่ใช้บริการจริง รวมถึงทำป้ายแสดงข้อมูลพร้อม QR Code เพื่อนักท่องเที่ยวสามารถ download ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยววนั้น ๆ ได้ด้วยตัวเอง

8. สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพควรปฐมนิเทศพนักงานใหม่เพื่อให้เข้าใจความต้องการขององค์กรและควรวางแผนการสนับสนุนความก้าวหน้าของพนักงานโดยการสนับสนุนการฝึกอบรม หรือการอบรมในงาน (On the Job Training) อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการดูแลบุคลิกภาพภายนอกของพนักงานให้ดูเป็นมืออาชีพ เพื่อช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีของอาชีพทำให้เกิดคุณค่าเพิ่มในงานบริการ รวมถึง ทำงานร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 22 นครศรีธรรมราช (สพร.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) และสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะระดับ อาชีวศึกษา ในการจัดฝึกอบรมบุคลากรเพื่อพัฒนาศักยภาพการให้บริการ เพิ่มสมรรถนะการทำงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยอาจเป็นการฝึกอบรม สัมมนา หรือ หลักสูตรระยะสั้น ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ การนวดไทย

การใช้สมุนไพรพื้นถิ่นเพื่อการบริการ การบริการเพื่อสร้างความประทับใจ และภาษาอังกฤษเพื่อการบริการ งานสปาและการนวดไทย เป็นต้น

9. ควรจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถานบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับการรับรองเพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถได้รับการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาและมีมาตรฐาน เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในการเลือกนครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาเชิงลึก แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน” เป็นเพียงการเริ่มต้นศึกษาด้านแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพียงจังหวัดเดียว จึงขอเสนอว่าพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังต้องการการวิจัยอีกหลายพื้นที่ หลายจังหวัด ซึ่งแต่ละจังหวัดมีความหลากหลายแตกต่างกัน จึงควรศึกษาให้ครอบคลุมทั้งภาคใต้ 14 จังหวัด ซึ่งจะนำไปสู่ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ/ภูมิภาคอาเซียน

2. การวิจัยเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการท่องเที่ยว เน้นการสร้างจุดดึงดูดใจและวัฒนธรรมความสดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อการเปิดโอกาสให้การท่องเที่ยวแนวใหม่ในพื้นที่ที่มีศักยภาพเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

จากการทำวิจัย ทำให้รู้จักจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น ดีขึ้น ไม่ใช่เฉพาะด้านการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังได้รู้จักผู้คนทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม ซึ่งจะเป็นฐานที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน สรุปได้ดังนี้

1. มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช (รูปที่ 5.1) ที่ใช้เป็นต้นแบบและมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

2. มีการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวผ่านสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช และ หอการค้าเป็นหลัก มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม ให้การสนับสนุน รวมถึงรูปแบบการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานต่าง ๆ จนนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่าย

3. รู้จักแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมจะพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นผ่านการวิเคราะห์ด้านการเสริมสร้างความน่าหลงใหลทั้ง 6 มิติ และความเหมาะสมด้านกายภาพ สามารถพัฒนาให้มีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

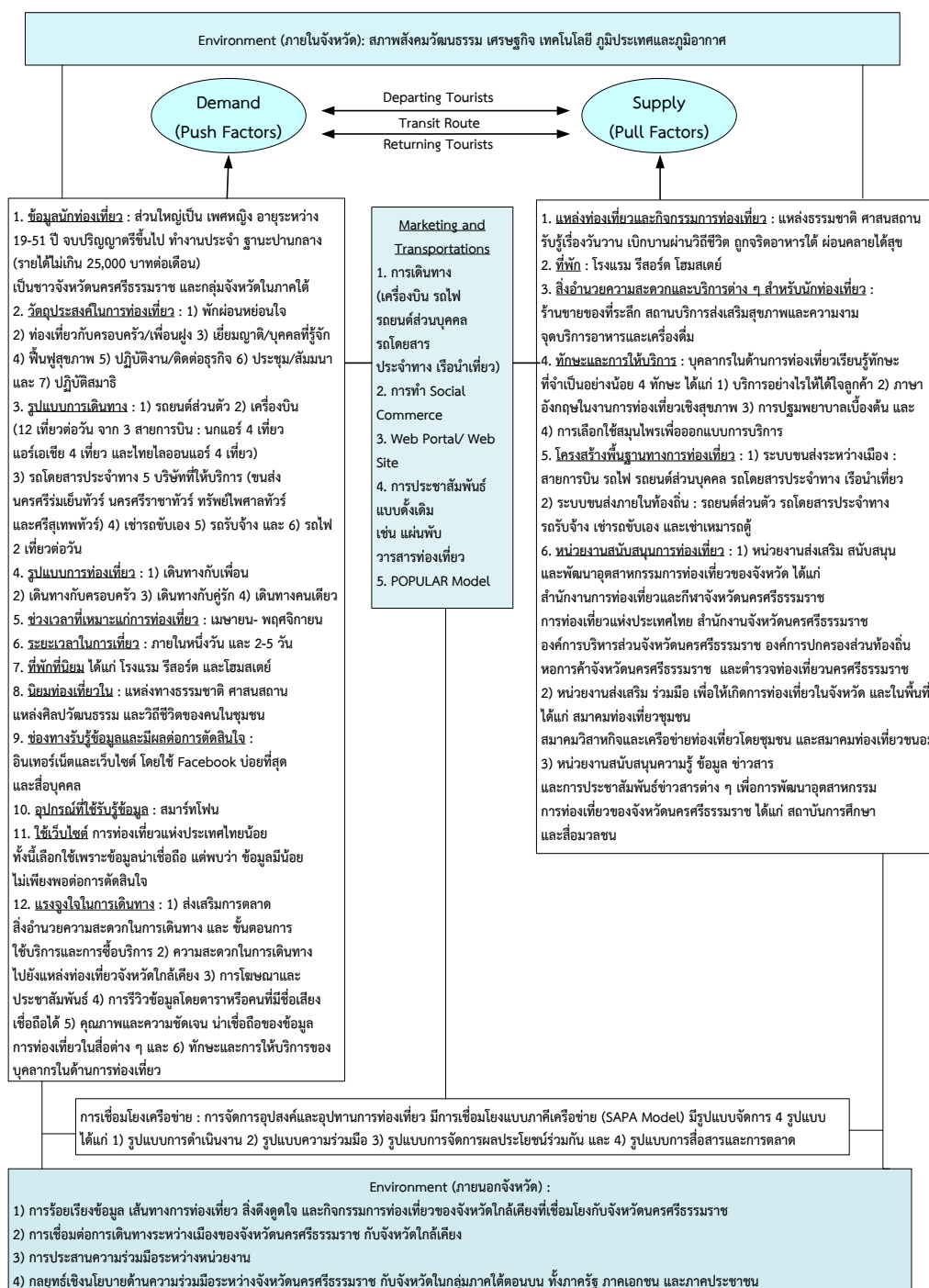
4. รู้ความต้องการในการพัฒนาและช่องว่างเพื่อการพัฒนาศักยภาพการให้บริการของบุคลากรด้านการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีสมรรถนะดี เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บริการ เป็นการสื่อสารแบบปากต่อปาก ให้มีการกลับมาใช้บริการอีก

5. รู้ความต้องการและลักษณะการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช รูปแบบการโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวส่งผลให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจมีความสุขของครุฑม มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยใช้รูปแบบ POPULAR Model

6. สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้หลากหลายเส้นทาง

7. แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ดังคำกล่าวที่ว่า “มานครฯ 10 ครั้ง จะพัก กิน เที่ยว ได้ไม่ซ้ำกันเลย”

8. เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด มีผู้คนรู้จักและมาเที่ยวมากขึ้น ณ ข้อมูล 19 สิงหาคม 2561 จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็น 1 ใน 5 เมืองรองที่มีการเติบโตในมิติต่าง ๆ อยู่ในลำดับต้น ๆ ได้แก่ เป็นจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด ลำดับที่ 1 และเป็นจังหวัดที่สร้างรายได้สูงสุดเป็นลำดับที่ 2 มีศักยภาพที่จะพัฒนาไปเป็นเมืองหลักการท่องเที่ยวได้ในอนาคตอันใกล้

รูปที่ 5.1 การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560. ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2559, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114
- กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา. (2560). สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยรายจังหวัด (Domestic Tourism Situation). ค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2560, จาก http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=422&filename=index
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). *มาตรฐานการท่องเที่ยว: การจัดบริการในสถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา.
- กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร. (2559). "ท่องเที่ยว"พระเอกหน้าเดิม พาเศรษฐกิจไทย" 59 ฝ่ามรสุม. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก https://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=1452344274
- ข่าวไทยพีบีเอส. (2560). แหล่งน้ำที่สะอาดที่สุดของไทย. ค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2560, จาก <http://news.thaipbs.or.th/clip/15614>.
- ข่าวสด. (2560, 8 กันยายน). ปี'61 เดินทาง 'ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน' ดันรายได้พุ่ง 3.03 ล้านล. ค้นเมื่อ 25 กันยายน 2560, จาก https://www.khaosod.co.th/economics/news_502622
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา.
- เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ. (2559). *กรอบการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- งานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติครั้งที่ 13. (2559). *สมุนไพรไทย เศรษฐกิจไทย อนาคตไทย*. 31 สิงหาคม ถึง 4 กันยายน 2559.
- จำเริญ ทิพญพงศ์ธาดา. (2560, 20 กรกฎาคม). จำเริญ พ่อเมืองนครศรีธรรมราช พี่บ่าวชาลุยขอ 3 ปี พลิกโฉมเทียบ "บาทลี". บทสัมภาษณ์ประชาชนชาติธุรกิจ: ประชาชาติธุรกิจออนไลน์.
- จำลอง ฝั่งชลจิตร. (2561). *ท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ*. คมชัดลึก 8 พฤษภาคม 2561 หน้า 2.
- เจตน์สฤษฎ์ อังศุกาญจนกุล. (2557). ตัวแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำชุมชนอย่างยั่งยืน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 8, 48-67.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- นิศา ชัชกุล. (2557). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2561). 55 เมืองรอง เติบโตทุกมิติ ททท.เร่งสร้างแบรนด์กระตุ้นรายจังหวัด. วันพฤหัสบดีที่ 16-อาทิตย์ 19 สิงหาคม 2561, ปีที่ 41 ฉบับที่ 5071, หน้า 16.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2559). *คืนความสุขให้คนในชาติ*. กรกฎาคม 2559 เวลา 20.15 น. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย. 6 หน้า.

- ปราณี ต้นประยูร และ ล้ายอง ปลั่งกลาง. (2557). *การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โดยการศึกษาความร่วมมือของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโด อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (รายงานการวิจัย). สนับสนุนโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ณัฐธยาน์ สุทธิเจริญ. (2560). *แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของช่วงอายุ Gen Z, Millennials, Gen X และ Baby Boomer*. จากโพสต์ทูเดย์.
- ณัฐพล ขาวสำลี. (2553). Viral Marketing คืออะไร. ค้นเมื่อ 24 กันยายน 2559, จาก <http://www.nattaphon.com/internet-marketing/24-what-is-viral-marketing.html>
- ราณี อธิชัยกุล และ รชพร จันทรสว่าง. (2559). การศึกษาศักยภาพสถานประกอบการสปาไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(1), 17-31.
- สำนักงานส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ. (2553). *เกณฑ์การรับรองคุณภาพสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ*, ค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2560, จาก http://www.rno.moph.go.th/SSJblog/fda_ranong/spa/kanrubrong.pdf
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). *ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง "แนวทางการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Destination)"*. ค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2559, จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99309646
- ไทยรัฐออนไลน์. (2554, 6 กันยายน). เปิดจุด “สุดอากาศดีที่สุดในประเทศไทยที่เมืองคอน” ค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.thairath.co.th/content/199795>
- อรพรรณ จันทรอินทร์, จันทิรา ภูมา, ประไพ จันทรอินทร์, รัตติยา สุตระกูล, ปิยพงศ์ เสนานนุช และ เพียงพิศ ศรีประเสริฐ. (2554). *แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช* (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว). 190 หน้า.
- อัศวิน จิตต์จำนง. (2559). *แนวโน้มและศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว*. ค้นเมื่อ 13 กันยายน 2559, จาก <http://tourisminvest.tat.or.th>.
- โอเคเนชั่น. (2550). *สุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health)*. ค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2559, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=140105>
- Ardell, D. B. (2015). Don's report archive, Don's blog. Retrived July, 20 2017, from <https://www.seekwellness.com/wellness/reports/2015-01-24.htm>.
- Borgatti, P.S., & Halgin, S.D. (2011). *On Network Theory Organization Science*, Articles in Advance, 1-4.
- Borgman, P. (2017). Is “Wellness” Over? What you need to Know about the “W” Word HBR Feature Focus. P.1-3. Retrived July, 20 2017, from [http:// hotel executive.com/business_review/4000/is-wellness-over-what-you-need-to-know-about-the-w-word](http://hotel executive.com/business_review/4000/is-wellness-over-what-you-need-to-know-about-the-w-word).
- Buchner, D., Snelling, A., & Cohen, M. (2008). *Understanding the Global Spa Industry: spa Management*. (G. Bodeker & M. Cohen, Eds.). Amsterdam: Elsevier/ Butterworth-Heinemann. 394-413.

- Liu, C.R., Wang, Y.C., Huang, W. S., & Chen, S.P. (2017). Destination fascination: conceptualization and scale development. *Tourism Management*, 63, 255-267.
- Costa, P., McCrae, R., & Kay, G. (1995). Persons, Places, & Personality: Career Assessment Using the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of Career Assessment*, 3(2), 123-139.
- Dunn, H. L. (1959). High-level wellness for man and society. *American Journal of Public Health (Nations Health)*, 49(6), 786-792.
- Global Wellness Institute. (2014). *The 2013 Global Wellness Tourism Economy Report Global Spa Wellness Summit and Global Wellness Tourism Congress*. New Delhi, India.
- Jalal, D., & Al-Debei, M. (2013). Developing and implementing a web portal success model. *Jordan Journal of Business Administration*, 9(1), 161-190.
- Katz, N., Lazer, D., & Contractor, N. (2004). Network theory and small groups. *Small Group Research*, 35(3), 307-332.
- Liang, J., Yamashita, T., & Brown, J.S. (2013). Leisure Satisfaction and quality of life in China, Japan and South Korea: a comparative study using Asia Barometer 2006. *Journal of Happiness Studies*, 14(3), 753-769.
- Messerli, H.R., & Oyama, Y. (2004). Health and wellness tourism-global. *Travel and Tourism Analyst*. Aug. 1-54.
- Morrison, A. M. (2013). *Marketing and Managing Tourism Destinations*. New York: Routledge.
- Müller, H., & Kaufmann, E.L. (2001). Wellness tourism: Market analysis of a special health tourism segment and implications for the hotel industry. *Journal of Vacation Marketing*, 7(1), 5-17.
- New Ecomics Foundation. (NEF). (2004). Retrived November 5, 2007, from NEF web site: [http:// www.wekkveubgnabufesti.net/uk_manifesto.pdf](http://www.wekkveubgnabufesti.net/uk_manifesto.pdf)
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., & Berry, L.L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64 (1), 12-40.
- Puczkó, L., & Smith, M. (2012). *An Analysis of Tourism QOL Domains from the Demand Side*. In M. Uysal, R. R. Perdue, & J. M. Sirgy (Eds.), *The Handbook of Tourism and Quality of Life Research* (pp.263-278). Dordrecht: Springer.
- Rahman, T., Mittelhammer, R. C., & Wandschneider, P. (2005). *Measuring the Quality of life Across Countries. A sensitivity Analysis of Well-Being Indexes*. (Research Paper No. 2005/06). Helsinki: World Institute for Development Economies Research (WIDER) established by United Nation University (UNU).
- Rodríguez, I. L. (2009). Social media in tourism behavior. MA European Tourism Management Retrived September, 24 2017, from <http://www.du.se/PageFiles/18846/.pdf>
- Richard, C., & Chang, Y. (2014). The influence of attitudes towards healthy eating on food consumption when travelling. *Journal Current Issues in Tourism*, 1-22.

- Runfola, A., Rosati, M., & Guercini, S. (2013). New business models in online hotel distribution: Emerging private sales versus leading IDS. *Service Business*, 7, 183–205 DOI: 10.1007/s11628-012-0150-1
- Sirgy, M. J. (2010). Toward a quality of life theory of leisure travel satisfaction. *Journal of travel research*, 49(2), 246-260.
- Strohecker, J. (2015). *Wellness Inventory: A G\Brief History of Wellness*, @2006, 2015 Jane Strohecker & Health World Online.
- The Global Wellness Tourism Economy (2013). *The Global Wellness Tourism Economy Executive Summary October 2013*. Global Spa & Wellness Summit: Joining Together. Shaping the Future.
- The Global Spa & Wellness Summit (GSWS). (2014). Founding Fathers of the Wellness Moment' Don Ardell and John Travis, to Address 2014 Global Spa & Wellness Sumit PRWeb.
- The Global Wellness Institute. (2017). Empowering Wellness Worldwide: Global Wellness Economy Monitor-January 2017. Retrived July, 20 2017, from <https://www.globalwellnessinstitute.org/industry-research/>
- Travel Leisure. (2015). The Best Cities in Asia. Retrieved July 8, 2015 From <http://www.travelandleisure.com/worlds-best/cities-in-asia#intro>
- Uysal, M., Perdue, R. R., & Sirgy, J. M. (Eds.). (2012). *The Handbook of Tourism and Quality of Life Research*. Dordrecht: Springer.
- Uysal, M., Sirgy, J. M., Woo, E., & Kim, H (Lina). (2016). Quality of life (QOL) and well-being research in tourism. *Tourism Management*, 53, 244-261.
- World Tourism Organization. (2015). *UNWTO Annual Report 2014*. Madrid.

ภาคผนวก

ภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มี 6 ประเภท

- 1) แหล่งทางธรรมชาติ 2) ศาสนสถาน 3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม 4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน
- 5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ 6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ

1) แหล่งทางธรรมชาติ

2) ศาสนสถาน

3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม

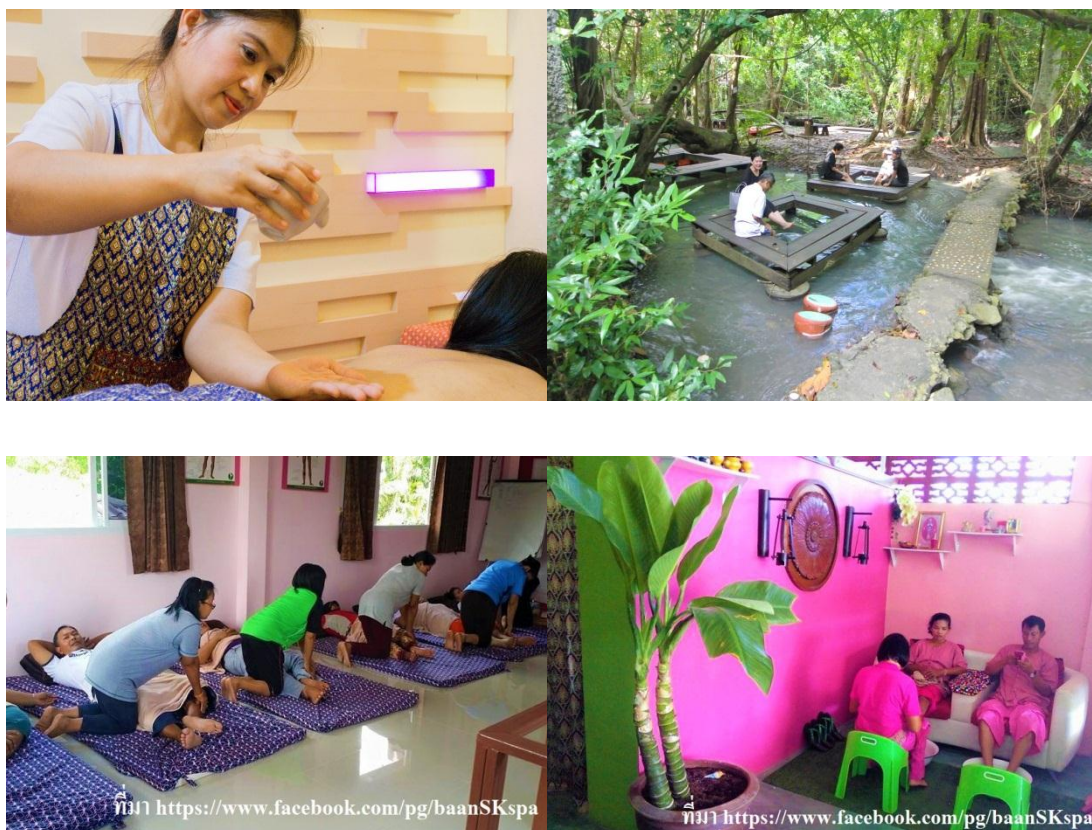
4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน

5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ

6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ

ภาคผนวก

ภาพการสนทนากลุ่ม

